

Evaluatie Streekplan Zeeland

Inhoudsopgave

Hoofdstuk en paragraaf	Bladzijde
Hoofdstuk 1: Inleiding	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Leeswijzer	6
Hoofdstuk 2: Resultaten en voortgang beleid streekplan Zeeland	7
2.1 Wonen	7
2.2 Bedrijvigheid	10
2.3 Recreatie en toerisme	15
2.4 Verkeer en vervoer	19
2.5 Overige infrastructuur en nutsvoorzieningen	22
2.6 Agrarische gebieden	24
2.7 Kernrandzones	28
2.8 Natuur en bos	28
2.9 Landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden	29
2.10 Landinrichting	31
2.11 Milieuzonering en milieu-effectrapportage	32
2.12 Deltawateren	33
2.13 Het streekplan als toetsingskader	34
Hoofdstuk 3: Conclusies op hoofdlijnen en weergave resultaten beleid	36
Hoofdstuk 4: Nieuwe ontwikkelingen	41
<i>Nieuw rijksbeleid</i>	
4.1 Vijfde Nota over de ruimtelijke ordening	41
4.2 3 ^e Kustnota (concept)	43
4.3 Structuurschema Groene Ruimte-2 (concept)	43
4.4 Vierde Nota Waterhuishouding	44
4.5 Nationaal Milieubeleid Plan-4	45
4.6 Lange Termijn Visie Westerschelde	46
4.7 Fundamentele herziening Wet op de ruimtelijke ordening	47
4.8 Nota 'Mensen, wensen, wonen'	47
4.9 Nota Belvédère	48
4.10 Verdrag van Valletta (Malta)	48
<i>Nieuw provinciaal beleid</i>	
4.11 Strategische Visie	48
4.12 Nota 'Thema's voor de toekomst'	49
4.13 Provinciaal Waterhuishoudingsplan 'Samen Slim met Water'	50
4.14 Provinciaal Milieu Beleidsplan 'Groen Licht'	50
4.15 Nieuw Provinciaal Verkeers- en Vervoer Plan	51
4.16 Westerschelde Container Terminal	51
4.17 Energie Actieprogramma	51

4.18	Organisch groeien	52
4.19	Nota 'De kracht van cultuur'	52
4.20	Nota Handhaving Omgevingsbeleid	52

Nieuw beleid EEG

4.21	Vogelrichtlijnen en Habitatrichtlijn	52
------	--	----

Hoofdstuk 5: Beleidsagenda 54

5.1	Algemeen	54
5.2	Beleids thema's	54

BIJLAGEN

Bijlage 1:	Stand van zaken streekplanuitwerkingen	59
Bijlage 2:	Stand van zaken uitvoeringsprogramma	60
Bijlage 3:	Overzicht van de wijzigingen tussen de huidige en het voorontwerp van de Wet op de ruimtelijke ordening ..	63
Bijlage 4:	Overzicht van de stads- en dorpsvernieuwingsprojecten	64
Bijlage 5:	Praktische tips vanuit toetsingspraktijk	67
Bijlage 6:	Overzicht gemeentelijke volkshuisvestingsplannen en beleids- en structuurvisies	68
Bijlage 7:	Overzicht gerealiseerde infrastructuurele werken aan provinciale wegen in kader duurzaam veilig	70

Inleiding

1.1 Inleiding

In 1997 is het Streekplan Zeeland door Provinciale Staten vastgesteld. Daarin is o.a. aangegeven dat eenmaal per zittingsperiode van Provinciale Staten een evaluatie van het streekplan zal worden uitgevoerd. In het streekplan is het ruimtelijk beleid aangegeven tot 2005, hetgeen betekent dat het plan qua looptijd halverwege is. Dat op zich is al reden te bezien of het streekplan heeft gewerkt zoals het bedoeld is, of de doelstellingen zijn gerealiseerd, of het uitvoeringsprogramma is uitgevoerd en met welke nieuwe ontwikkelingen rekening dient te worden gehouden.

In de thans voorliggende rapportage is aandacht besteed aan de vraag wat er van het voorgenomen beleid is terecht gekomen, op welke wijze de in het uitvoeringsprogramma aangegeven acties zijn opgepakt, hoe het streekplan als toetsingskader voor gemeentelijke planologische maatregelen heeft gefunctioneerd, met welke nieuwe ontwikkelingen en inzichten de provincie sinds 1997 is geconfronteerd en wat de stand van zaken is van de verplichte uitwerkingen van het streekplan en de in tabel 7.1 van het streekplan aangegeven prioritaire thema's en gebieden. Daarbij is gebruik gemaakt van de indicatoren voor het ruimtelijk beleid, zoals die in paragraaf 6.2 van het streekplan worden genoemd. Als uitgangspunt is de situatie per 1-1-2002 genomen, teneinde te voorkomen dat de rapportage gedurende het proces van behandeling continue dient te worden geactualiseerd.

Deze indicatoren vormden tevens de basis voor het opgestelde monitoringsprogramma. Voor dit programma is een pragmatische insteek gekozen, waarbij de indicatoren waar mogelijk zijn vertaald in de vorm van concrete acties. Over de resultaten van het ruimtelijke beleid is jaarlijks verslag gedaan via het jaarverslag van de Directie Ruimte, Milieu en Water.

Het streekplan bestrijkt een groot gedeelte van het provinciale werkveld. De meeste provinciale beleidsvelden hebben tenslotte ook een planologische invalshoek. Om die reden biedt de evaluatie, voor zover het onderwerpen betreft die relevant zijn voor het streekplan, eveneens een breed overzicht van de resultaten van het gevoerde provinciale beleid.

De evaluatie mondt uit in een beleidsagenda, waarin de thema's worden vermeld die bij een toekomstige integrale herziening van het streekplan c.q. ruimtelijke structuurvisie, danwel een provinciaal omgevingsplan, een rol zullen gaan spelen. De evaluatie laat zien dat er voldoende aanleiding is om tot een actualisatie van het streekplan over te gaan. De vraag is evenwel welk tijdstip hiertoe het meeste geschikt is. Gelet op de omvangrijke beleidsvragen waarop in de loop van 2002 een antwoord dient te worden geformuleerd wordt een actualisatie van het streekplan op dit moment niet zinvol geacht.

Met name de Vijfde Nota over de ruimtelijke ordening, waarin de provincies worden gevraagd op een groot aantal punten het

rijksbeleid nader in te vullen en uit te werken, zal de nodige voorbereidingstijd vergen.

Een tweede reden die pleit voor een gefaseerde aanpak van de actualisatie vormt de mogelijkheid dat onder invloed van de recent vastgestelde Strategische Visie het denken over een integratie van de drie belangrijkste provinciale beleidsplannen - streekplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan - een nieuwe impuls zal kunnen krijgen.

De veelheid en complexiteit van de beleidsvragen, waarmede de provincie wordt geconfronteerd, alsmede de behoefte tot integratie van het ruimtelijke beleid met het milieu- en waterbeleid, vraagt om een zorgvuldige afstemming en coördinatie. Dit pleit voor een aanpak van de streekplanactualisatie - of het provinciale plan dat hiervoor in de plaats komt - in het kader van het Integraal Omgevings Beleid (IOB). In het recent opgestelde IOB-werkplan nemen de uitvoeringsacties met betrekking tot de Vijfde Nota, de Strategische Visie, de keuze voor de planfiguur en de evaluatie van het streekplan een centrale plaats in.

De rapportage toont aan dat sinds de vaststelling van het streekplan in september 1997 veel inzet is gepleegd, zowel van de provincie als door gemeenten, om de beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze inzet richtte zich op de toepassing van het geformuleerde beleid en de realisatie van de uitvoeringsonderdelen, zoals weergegeven in de hoofdstukken 6 en 7 van het streekplan.

Daarnaast is veel energie gestoken in het ombuigen van het oude beleid en het zo snel mogelijk beëindigen van het pijlpijn-effect, zoals dat met name bij het bundelingsbeleid aan de orde was. Ondanks de tijd die was benodigd om deze beleidsombuiging daadwerkelijk tot stand te brengen zijn - ook al is de looptijd van het streekplan nog niet verstreken - op belangrijke beleidsterreinen reeds aansprekende resultaten geboekt. Dat betekent geenszins dat de uitvoering van het streekplan thans is afgerond. Vele beleidsthema's vergen een continue aandacht, terwijl meerdere onderdelen van het uitvoeringsprogramma nog in uitvoering zijn.

Het bundelingsbeleid heeft in belangrijke mate gestalte gekregen, het gebiedsgerichte beleid heeft zijn vruchten afgeworpen, het stuiten van grootschalige vestigingen van intensieve veehouderij is zeer succesvol geweest, terwijl op het gebied van het natuurontwikkelingsbeleid, de vitalisering van het landelijk gebied, stads- en dorpsvernieuwing en Duurzaam Veilig Verkeer de nodige successen zijn geboekt.

Daarnaast constateert de rapportage dat de beleidsomgeving sinds 1997 ingrijpend is gewijzigd. Er is op meerdere beleids-terreinen nieuw rijksbeleid tot stand gekomen, enkele belangrijke provinciale beleidsplannen dateren van na 1997, terwijl de Wet op de ruimtelijke ordening op het punt staat fundamenteel te worden herzien. Daarnaast is er sprake van nieuwe ontwikkelingen die de aandacht vereisen - beeldkwaliteit, cultuurhisto-

rie, archeologie, organisch groeien zijn daarvan voorbeelden -, terwijl de strategische visie en de nota 'Thema's voor de toekomst' noodzaken tot het verleggen c.q. verdiepen van de accenten in het beleid.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt, op basis van de indeling naar beleidsonderwerpen in het streekplan, kort weergegeven wat het beleidsuitgangspunt is. Vervolgens wordt de stand van zaken weergegeven en wordt een conclusie getrokken, welke o.a. kan inhouden dat er aanleiding is het beleidsonderwerp op de beleidsagenda te plaatsen. Daarbij is gekozen voor een korte weergave van de feiten en is afgezien van uitgebreide beschouwingen. Voorts wordt in dit hoofdstuk aangegeven welke ervaringen met het streekplan zijn opgedaan als toetsingskader voor gemeentelijke bestemmingsplannen. In hoofdstuk 3 worden, op basis van hoofdstuk 2, conclusies getrokken omtrent de hoofdlijnen van het provinciale beleid. Tevens geeft dit hoofdstuk een overzicht van de in hoofdstuk 2 weergegeven resultaten van het provinciale beleid. Hoofdstuk 4 van de rapportage bevat een overzicht van

nieuwe ontwikkelingen die zich sinds de vaststelling van het streekplan in 1997 hebben voorgedaan, alsmede ontwikkelingen waarmee de provincie op korte termijn geconfronteerd gaat worden. Het zal duidelijk zijn dat dit hoofdstuk vele thema's oplevert die bij een toekomstige integrale herziening van het streekplan een rol zullen gaan spelen. Daar waar dit het geval is vindt een verwijzing plaats naar hoofdstuk 5. Hoofdstuk 5 tenslotte bevat een overzicht van de beleidsthema's die uit hoofdstuk 2 en 3 voortvloeien.

In de bijlagen 1 en 2 is nog eens kernachtig weergegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de verplichte uitwerkingen van het streekplan en het uitvoeringsprogramma. In bijlage 3 worden schematisch de belangrijkste verschillen tussen de huidige Wet op de ruimtelijke ordening en het voorstel tot herziening van deze wet weergegeven. Teneinde inzicht te geven in de resultaten van het sinds 1997 gevoerde beleid voor stads- en dorpsvernieuwing zijn in bijlage 4 per gemeente alle gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten opgesomd. In bijlage 5 zijn een aantal aanbevelingen opgenomen die de toetsingsfunctie van het streekplan kunnen verbeteren. In bijlage 6 tenslotte zijn alle sinds 1997 tot stand gekomen gemeentelijke beleids- en structuurvisies vermeld.

Resoluten en voortgang beleid Streekplan Zeeland

2.1 Wonen

Stads- en dorpsontwikkeling

Context streekplan

Bundeling van activiteiten als woningbouw, bedrijvigheid en infrastructuur, uitgaande van de categorieën stedelijke ontwikkelingszones, dragende kernen en woonkernen. Via dit bundelingsprincipe dient invulling te worden gegeven aan de centrale beleidsdoelstelling tot versterking van het draagvlak voor voorzieningen en ontwikkelingen, het scheppen van mogelijkheden voor de beheersing van mobiliteitsgroei, het bieden van kansen voor duurzaam en zuinig ruimtegebruik en het behoud van het karakter van het landelijk gebied.

Stand van zaken

Voor het behoud en versterking van de vitaliteit van Zeeland is het bundelen van functies in de stedelijke gebieden van groot belang. Een dergelijk beleid draagt bij aan behoud en verbetering van het voorzieningenniveau, het levert een bijdrage aan het beperken van de groei van de mobiliteit, het vermindert de druk op het bouwen in het landelijk gebied en het verschaft de stedelijke gemeenten een financieel draagvlak om bovenlokale voorzieningen op peil te houden. In het kader van dit bundelingsbeleid hebben de stedelijke ontwikkelingszones en de dragende kernen de taakstelling gekregen om de bovenlokale ontwikkelingen op het gebied van woningbouw, bedrijvigheid en voorzieningen op te vangen.

De begrenzing van de stedelijke gebieden in het streekplan is gebaseerd op het gebied dat binnen een fietsafstand van 5 kilometer rondom de stad is gelegen. Op verzoek van de gemeente Veere is evenwel besloten de kern Koudekerke buiten de stedelijke ontwikkelingszone Vlissingen/Middelburg te houden.

De begrenzing van de stedelijke ontwikkelingszone Goes/Borsele/Kapelle heeft de nodige discussie opgeleverd gelet op de ligging van een deel van de zone binnen het WCL-gebied en de functie van de kernen 's-Gravenpolder en 's-Heerenhoek (en het bedrijventerrein Sloepoort). Een definitieve keuze omtrent de begrenzing zal in de in voorbereiding zijnde streekplanuitwerking worden gemaakt.

Voor de woningbouw binnen en buiten de stedelijke ontwikkelingszones zijn de historische ontwikkeling (de periode 1990-1997), de huidige ontwikkeling en de verwachte ontwikkeling in onderstaand schema naast elkaar gezet. Daaruit blijkt dat het sinds 1997 gevoerde beleid (tot bundeling van de woningbouw in de stedelijke ontwikkelingszones) heeft geleid tot realisering van de gestelde doelstelling.

Hiermee wordt voldaan aan de afspraak met de toenmalige minister van VROM over het ontwerp streekplan. De minister

Aandeel in groei woningvoorraad

	Binnen ontwikkelingszones	Buiten ontwikkelingszones
historisch aandeel 1990-1997	43%	57%
huidig aandeel 1997-2000	52%	48%
gewenst aandeel 1997-2000	52%	48%

was van mening dat het streekplan op een aantal punten op gespannen voet stond met het restrictieve beleid voor woningbouw en bedrijfslocaties uit de VINEX, met name in Noord-Zeeland. Destijds is afgesproken dat via monitoring in 2000 zichtbaar gemaakt zou worden in hoeverre het bundelingsbeleid gestalte krijgt. Eveneens is afgesproken een woningmarkt-onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek is gereed, de beleidsmatige vertaling vindt thans plaats.

De omslag in beleid - van woonvoorkeuren naar bundeling - is en blijft bij veel gemeenten een moeizaam proces van accepta-

tie. Teneinde tot deze beleidsomslag te komen is er veelvuldig overleg gevoerd met gemeenten en zijn de nodige inspanningen gepleegd om de gemeenten te overtuigen van het belang de beleidsdoelstellingen uit het streekplan te verwezenlijken. Dat is in een tijd van grote economische voorspoed en dito vraag naar nieuwe woningen niet altijd eenvoudig geweest. De gemeenten waren/zijn maar moeilijk te overtuigen van de gewijzigde omstandigheden, prioriteit voor herstructurering, inbreiding en dan pas uitbreiding.

Ook de wil om over gemeentegrenzen heen te kijken was/is voor veel gemeenten een moeilijke stap. De dreiging van ministerieel ingrijpen is daardoor voortdurend boven de markt blijven hangen.

Om de implementatie van de beleidsdoelstellingen voor de gemeenten inzichtelijk te maken zijn gaandeweg, niet in het streekplan voorziene, woningbouwafspraken gemaakt en is opnieuw een planningslijst woningbouw ingevoerd. Hierin wordt meer rekening gehouden met bestaande plannen en initiatieven, hetgeen in de praktijk maatwerk blijkt op te leveren. Bovendien blijkt het een goed instrument om gemeenten hun woningbouwbeleid in te laten richten conform de beleidsdoelstellingen uit het streekplan.

Van de mogelijkheid voor gemeenten om zelf de woningbouw over de eigen kernen, anders dan in het provinciaal woningbouwprogramma is aangegeven, te verdelen is maar weinig gebruik gemaakt. In de genoemde woningbouwafspraken is veelal om praktische redenen wel enige verschuiving aangebracht.

Het bundelingsprincipe op het gebied van woningbouw leidt ertoe dat elke kern de gelegenheid krijgt om te bouwen voor de eigen lokale woningbehoefte. In de stedelijke zones en de dragende kernen wordt daarnaast ruimte geboden voor de opvang van het migratie-overschot. Voor de bevolkingsontwikkeling stelt het streekplan als doel de groeitendens te behouden en te versterken. In onderstaande tabel is de historische, huidige en gewenste ontwikkeling als aandeel in de groei van de bevolking naast elkaar gezet. Op basis daarvan kan worden geconcludeerd dat de groei van de bevolking gemiddeld met zo'n 500 personen per jaar achterblijft bij de doelstelling. De verschuiving van de bevolkingsgroei van platteland naar stad is ingezet, al zal deze ontwikkeling zich de komende jaren nog verder moeten versterken. Tussen de stedelijke ontwikkelingszones bestaan grote verschillen.

De bevolkingsgroei komt vooral voor rekening van de ontwikke-

Aandeel in groei bevolking

	Binnen stedelijke zones		Buiten stedelijke zones		Totaal	
	abs. gem. p/j	% gem. p/j	abs. gem. p/j	% gem. p/j	abs. gem. p/j	% gem. p/j
historisch 90-97	500	28%	1300	72%	1800	100%
huidig 97-00	450	41%	650	59%	1100	100%
gewenst 97-00	900	55%	750	45%	1650	100%

lingszone Goes/ Borsele/Kapelle. In het Stadsgewest Vlissingen/Middelburg treedt nauwelijks groei op, terwijl de Kanaalzone inwoners blijft verliezen.

De kwaliteit van de woningvoorraad is in de periode 1997-2001 belangrijk verbeterd. Waren er per 1-1-1997 nog ruim 10.000 woningen ($\pm 7\%$) van slechte kwaliteit, per 1-1-2001 waren dat er nog bijna 7000, hetgeen 5% van de totale woningvoorraad vormt.

De ervaringen met het convenant duurzaam bouwen (dat nog steeds niet door alle gemeenten is ondertekend) en de uitgevoerde evaluatie van dit convenant, dat teleurstellende resultaten te zien geeft, hebben geleid tot een herbezinning op het ambitieniveau voor duurzaam bouwen. Een eerste interne concept-notitie over hoe om te gaan met duurzame stedenbouw in Zeeland is inmiddels gereed. Bedoeling is dit te laten uitmonden in een circulaire Duurzame Stedenbouw.

Bij de vaststelling van het streekplan is door gemeenten de vrees geuit dat het bundelingsbeleid in de dorpen zal leiden tot verdringing van lokale woonconsumenten door koopkrachtige consumenten van elders. De provincie heeft zich bereid verklaard daar, op het moment dat gemeenten daartoe duidelijke signalen afgeven, in gezamenlijkheid onderzoek naar te doen. Mocht blijken dat zich niet voorziene knelpunten voordoen dan zal worden bezien in hoeverre het beleid dient te worden bijgesteld. Tot nu toe is geen sprake van knelpunten die een beleidswijziging noodzakelijk maken.

De middelen uit het provinciale fonds stads- en dorpsvernieuwing worden voor 50% doorgesleuteld aan de gemeenten, terwijl de overige 50% op projectbasis door de provincie wordt verdeeld. Daarbij wordt prioriteit toegekend aan de sanering en verplaatsing van bedrijven, doordat daarmee belangrijke knelpunten voor het woon- en leefklimaat kunnen worden opgelost, ruimte kan worden gecreëerd voor inbreiding van woningbouw en werkgelegenheid kan worden behouden. De overige categorieën waarvoor bijdragen uit het fonds kunnen worden verstrekt zijn verbetering van de woonomgeving en de verbetering van woningen. In bijlage 4 is aangegeven welke projecten sinds 1997 zijn uitgevoerd, danwel zijn gestart.

Conclusie

De bundeling van woningbouw in de stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen is voor een belangrijk gedeelte gerealiseerd. Ondanks het gunstige totaalbeeld zijn er nog verschillen tussen de ontwikkelingszones en dragende kernen. Voor het realiseren van de gewenste accentverschuiving in alle stedelijke ontwikkelingszones en dragende kernen is meer tijd nodig.

Ook wat betreft de bevolkingsgroei is qua verhouding een duidelijke verschuiving zichtbaar, hoewel een periode van 3 jaar (1997-2000) te kort blijkt om de doelstelling te kunnen realiseren.

De doelstelling om de groei van de bevolking vast te houden en te versterken is tot nu toe alleen in de ontwikkelingszone Goes/Borsele/Kapelle gerealiseerd. Hoewel ook hier meer tijd nodig is, alvorens de resultaten van de beleidsomslag zichtbaar worden, lijkt de trend gunstig. Het streekplanbeleid heeft

niet aantoonbaar geleid tot verdringing van de lokale bevolking.

De implementatie van duurzame stedenbouw is wat moeizaam van de grond gekomen, maar verkeert thans in een afrondend stadium.

Meer dan de helft van alle SDV-projecten is gerealiseerd in 'Overige woonkernen'. Deze projecten hebben daarmee een zinnvolle bijdrage geleverd aan de kwaliteitsverbetering van de fysieke leefomgeving en een bijdrage geleverd aan het optimaliseren van de woonfunctie van die kernen.

Gemeentelijke visievorming

Context streekplan

Het streekplan kiest voor het formuleren van beleid op hoofdlijnen. De verdere invulling is een gemeentelijke verantwoordelijkheid, waarbij de eerste stap bestaat uit het opstellen van (inter)gemeentelijke visies.

Stand van zaken

Het streekplan benadrukt het belang van de totstandkoming van (inter)gemeentelijke visies voor de stedelijke ontwikkelingszones en voor het gebied daarbuiten. Daarbij bestaat een voorkeur voor het ontwikkelen van integrale visies; in bijlage 1 zijn daartoe voor de onderwerpen wonen en werken richtlijnen opgenomen. Het provinciale beleid biedt wel ruimte - mits deze passen in een totaalbeeld - voor thematische gemeentelijke visies (wonen, bedrijvigheid, voorzieningen), doch dat heeft niet de voorkeur.

Het streekplan gaat ervan uit dat de intergemeentelijke visies voor de stedelijke ontwikkelingszones een jaar na de vaststelling van het streekplan in een vergevorderd stadium van voorbereiding zouden verkeren, aangezien deze ontwikkelingszones een centrale rol spelen bij de gewenste provinciale ontwikkeling. Dit is achteraf te optimistisch gebleken, ofschoon hierdoor geen grote problemen zijn ontstaan. Het maken van integrale visies is een groeiproses, waarbij de voortrekkersrol van de provincie essentieel is gebleken.

De huidige situatie is dat de totstandkoming van de visies voor de stedelijke ontwikkelingszones redelijk op schema zit.

De visie voor het Stadsgewest Vlissingen/Middelburg is afgerond en verwerkt in een streekplanuitwerking. Voor de stedelijke ontwikkelingszone Goes/ Kapelle/Borsele is een regiovisie vastgesteld; aan de vertaling in een streekplanuitwerking wordt momenteel gewerkt. Voor de Kanaalzone is, in het kader van het ROM-project voor deze regio, een intergemeentelijke structuurvisie vastgesteld. In de toekomst blijft de noodzaak tot een integrale visievorming in de Kanaalzone bestaan, waarbij in het kader van een brede samenwerking in een stedennetwerk - de Kanaalzone maakt deel uit van het stedelijk netwerk in de Vijfde Nota - ook de stad Gent zal worden betrokken.

De oogst aan integrale visies voor het gebied buiten de stedelijke ontwikkelingszones is beperkt. De gemeenten Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland komen nog het dichtst bij het voorziene ambitieniveau. Mogelijk is de gemeentelijke herindelings, die kort voor de vaststelling van het streekplan heeft plaatsgevonden, hieraan mede debet. Bekend is dat het samenvoegingsproces in een aantal gevallen veel aandacht

heeft geleverd, terwijl de geografische omstandigheden wellicht niet altijd uitnodigen tot het opstellen van een integrale visie. Wel zijn door een aantal gemeenten thematische visies ontwikkeld, terwijl een aantal gemeenten ten tijde van de vaststelling van het streekplan over actuele sectorale visies beschikten. Deze visies hebben betrekking op wonen, bedrijvigheid of recreatie. Voor het toetsen van gemeentelijke bestemmingsplannen is er vanuit de ingediende visies maar een beperkt rendement te halen, omdat de meeste visies vanuit een sectoraal belang zijn opgesteld en/of niet voldoen aan de gestelde eisen (bijlage 1 streekplan). In bijlage 6 is een overzicht gegeven van de gemeentelijke visies die sinds 1997 tot stand zijn gekomen.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat de beoogde visievorming een wisselend beeld oplevert. Daar waar de provincie een initiëren- en regisserende rol heeft lopen de zaken in het algemeen goed. Waar het initiatief bij de gemeenten ligt kan niet anders worden geconcludeerd dan dat de visievorming achter blijft bij het beoogde ambitieniveau van het streekplan. De redenen hiervoor zijn gelegen in capaciteitsgebrek (met name bij kleine gemeenten), de prioriteit die bij concrete bouwplannen/ontwikkelingen wordt gelegd en de kritische benadering van opgestelde visies door de provincie. Ook het proces van herindeling, waarmee veel gemeenten zijn/worden geconfronteerd, heeft mogelijk een rol gespeeld.

Ten aanzien van de kritische benadering van visies door de provincie dient te worden opgemerkt dat deze visies zijn getoetst aan de richtlijnen, zoals opgenomen in bijlage 1 van het streekplan. Daarbij is geconstateerd dat niet aan deze richtlijnen werd voldaan, danwel dat gemeenten keuzes maakten die afweken van het in het streekplan geformuleerde beleid. Gebleken is evenwel dat het toetsingskader voor gemeentelijke visies niet altijd duidelijk is, terwijl de marges onvoldoende helder zijn aangegeven. Resultaat is dat de visie wordt beoordeeld op aspecten die niet of onvoldoende duidelijk in het streekplan zijn aangegeven. Dit vraagt om nadere bezinning op de vraag of het streekplan te ambitieus is, of dat gemeenten meer tijd nodig hebben om in hun nieuwe rol te groeien (thema voor de beleidsagenda).

Ten aanzien van de inhoud van de gemeentelijke visies kan worden geconcludeerd dat er ten aanzien van nieuwe woonlocaties nog te weinig sprake is van een systematische verkenning van potentiële locaties en een evenwichtige afweging van alle belangen (waaronder water).

Unieke projecten

Context streekplan

Bijzondere projecten, ter bevordering van de woonmigratie

naar Zeeland, kunnen in de stedelijke zones en dragende kernen worden gerealiseerd. Daarnaast wordt voor de kernen in West Zeeuwsch-Vlaanderen ruimte geboden voor dergelijke projecten. Deze uitzondering is aangebracht, omdat in deze regio structureel sprake is van een afnemende bevolking.

Stand van zaken

Hoewel een enkel project onder de noemer van 'bijzonder project' is gerealiseerd, bestond veel onduidelijkheid over de voorwaarden en de procedure om voor de status van bijzonder project in aanmerking te komen. Gaandeweg is daar meer duidelijkheid over gekomen. Met name in West Zeeuwsch-Vlaanderen wordt getracht via bijzondere projecten het vestigingsklimaat te verbeteren.

Conclusie

Het idee van bijzondere projecten is wat moeizaam uit de startblokken gekomen. Doch langzamerhand wordt er meer en meer aanspraak gemaakt op deze regeling. Verwachting is dat deze projecten deel gaan uitmaken van de jaarlijkse planning van gemeenten, waardoor een goed overzicht kan worden verkregen.

2.2 Bedrijvigheid

Typologie bedrijventerreinen

Context streekplan

Werkgelegenheid is voor de kwaliteit en vitaliteit van de provincie een primaire factor. Ter bevordering van de economische ontwikkeling en de werkgelegenheidssituatie dient, uitgaande van de verschillende typen bedrijventerreinen en werklocaties, voor de vestiging en uitbreiding van bedrijvigheid voldoende aanbod bedrijventerreinen van de juiste kwaliteit beschikbaar te zijn. Deze doelstelling dient vorm te worden gegeven binnen het uitgangspunt van bundeling van activiteiten als woningbouw, bedrijvigheid en infrastructuur, zoals dat in de aanvang van paragraaf 2.1 is verwoord.

Bundelingsbeleid: toegevoegd ruimtebeslag

Stand van zaken

In het streekplan¹ is, sterker dan voorheen, een bundelingsbeleid als een duidelijke ambitie neergezet voor de totstandkoming van nieuwe bedrijfsterreinen. Versterking van het niveau van stedelijke bedrijfsterreinen, indicatieve begrenzing van de omvang van lokale ontwikkelingen en functionele beperking (geen groothandel en transport/distributie) vormden de hoofdelementen om dit doel te bereiken. Ook het grondbeleid zou volgens het streekplan hiermee in de pas moeten lopen, in die

¹ Bij de evaluatie van de resultaten van de streekplaninzet zijn een paar opmerkingen vooraf op z'n plaats:

- Een periode van 5 jaar is betrekkelijk kort om ombuigingen te registreren, want bestemmingsplannen die in die periode tot stand zijn gekomen zijn deels nog gebaseerd op oud beleid (pijplijn-effect).
- De zeehaventerreinen zijn in de cijferopstelling buiten beschouwing gelaten, omdat voor het monitoren van streekplan ambities het belangrijker is om de verhoudingen tussen stedelijk gebied, dragende kernen en overige kernen te vergelijken.
- De voorraad bestemmingsplannen is niet hetzelfde als de planologische voorraad. In regionale structuurvisies kan een aanzienlijk grotere planologische voorraad zijn vastgelegd (bijvoorbeeld regiovisie Goes en de voorraad in de Axelse Vlakte/Autrichepolder die op structuurniveau vastligt).

Ontwikkeling ruimtebeslag (bruto terreinoppervlak) in indexcijfers (1996=100), exclusief zeehaventerreinen

	Bedrijfsterreinen stedelijk	Bedrijfsterreinen dragende kernen	Bedrijfsterreinen overige kernen
Walcheren	157	n.v.t.	75
Bevelanden	105	n.v.t.	102
Noord-Zeeland	n.v.t.	122	100
Zeeuwsch-Vlaanderen	134	120	120
Totaal	135	120	106

zin dat uitsluitend bij steden en dragende kernen een actief voorraadbeleid gewenst is.

Bovenstaande cijferopstelling laat zien dat het beleid effect heeft gesorteerd.

Binnen enkele jaren is een herkenbare bijdrage geleverd aan een sterkere bundeling, indien wordt gekeken naar de ontwikkeling van het totale bruto terreinoppervlak (de beste indicator voor de mate van ruimtebeslag).

Stedelijke bedrijfsterreinen zijn sterker in omvang toegenomen dan bedrijfsterreinen elders, terwijl ook dragende kernen hun opvangfunctie blijken te hebben vervuld. De toename van de voorraad in deze twee categorieën is verhoudingsgewijs groter geweest dan die in de categorie overige kernen. Dit laatste betekent overigens niet dat de optelsom van alle ontwikkelingen in de 'overige kernen' in absolute zin geringer is geweest. In absolute zin ziet de verdeling van het toegevoegd ruimtebeslag in de periode 1996-2000 er als volgt uit:

- * Stedelijke terreinen + 238 ha
- * Dragende kernen + 39 ha
- * Specifieke terreinen + 41 ha
- * Overige kernen + 12 ha (exclusief specifieke terreinen)

Van de 53 ha toegevoegd ruimtebeslag die voor overige kernen was benoemd kan 41 ha worden toegeschreven aan een verdere ontwikkeling van specifieke bedrijventerreinen in de agri- en aquabusiness (bijvoorbeeld Olzendepolder in Yerseke) en in de logistiek (De Poort). Deze ontwikkeling heeft zich goeddeels op de Bevelanden voltrokken. De toegevoegde capaciteit van het specifieke bedrijventerrein in Schoondijke is van na 2000 en zit niet in de cijfers besloten.

Regionaal gezien heeft de sterkere mate van bundeling vooral gestalte gekregen op Walcheren, waarbij de ontwikkeling van Mortiere het nodige gewicht in de schaal heeft gelegd. Op de Bevelanden is de bundelingsambitie minder uit de verf gekomen; hierbij is evenwel een nuancering op z'n plaats, omdat de totstandkoming van bestemmingsplannen maar een deel van de werkelijkheid laat zien. Hierop wordt in het vervolg (planologische voorraad) nader teruggekomen.

In Noord-Zeeland - waar het rijk een restrictief beleid hanteert dat op provinciaal niveau moet worden ingevuld - kan worden geconstateerd dat het beleid ook als zodanig heeft gewerkt. Bedrijfsontwikkelingen zijn geconcentreerd bij de dragende ker-

nen Tholen en Zierikzee. Daarbuiten is een pas op de plaats gemaakt.

In Zeeuwsch-Vlaanderen is verhoudingsgewijs nog de meest gespreide ontwikkeling buiten de stedelijke zone en dragende kernen waar te nemen. Ondanks een bundelende functie van de terreinen Hogeweg (Hulst) en Stampershoek (Oostburg) is het ruimtebeslag in de overige kernen verhoudingsgewijs in dezelfde mate toegenomen. Het totaal bruto oppervlak en de voorraadpositie in de overige kernen (zie hierna) is meer dan het dubbele van wat in de dragende kernen is gelegen.

Bundelingsbeleid: planologische voorraad

De onderstaande tabel toont de voorraadpositie in de onderscheiden groepen bedrijfsterrein. De voorraadpositie is onderverdeeld in de totaal beschikbare restcapaciteit en de actieve voorraad, d.w.z. de voorraad die gemeentelijk eigendom is. De cijfers tonen aan dat van de totaal beschikbare voorraad zich 62% in stedelijk gebied bevindt, 13% bij dragende kernen en 30% bij de overige kernen.

Ten opzichte van 1996 is de voorraadpositie van de steden versterkt, terwijl bij de overige kernen de voorraad is vermindert. De relatief omvangrijke voorraad bij de 'overige kernen' in Zeeuwsch-Vlaanderen is goeddeels in particuliere handen. Bij dragende kernen in Zeeuwsch-Vlaanderen is vooral het passieve deel van de voorraad groter dan elders in de provincie. De voorraad stedelijk bedrijfsterrein op de Bevelanden is kleiner dan in de andere deelgebieden en lijkt daarmee niet in een evenwichtige verhouding te staan tot de economische dynamiek van de regio. De vraag kan worden gesteld of dit voldoende recht doet aan de bundelingsambitie die voor Goes geldt.

Zoals eerder gememoreerd zijn de monitoringscijfers maar een deel van de werkelijkheid. De planologische voorraad mag niet altijd gelijk gesteld worden met de voorraad die in bestemmingsplannen vastligt. Op een hoger planniveau, dat van structuurvisies en streekplan, kan planologische reservering ook zijn verankerd, waardoor wel degelijk sprake kan zijn van voorraadvorming op locaties die tussen overheden zijn afgestemd.

Actieve, uitgeefbare grondvoorraad wordt vaak 'aangemaakt' op het moment dat marktomstandigheden en kansen voor verwerving zich aandienen. Met actief grondbeleid zijn de nodige voorinvesteringen gemoeid. 'Just in time' productie, met een beperkte ijzeren voorraad, kan een bewust gekozen accent zijn in het financieel beleid van een gemeente.

In Goes is op het niveau van streek- en structuurplannen sprake van een stedelijke voorraad die toereikend is voor de korte en middellange termijn. Een en ander blijkt alleen niet uit de tabel die uitgaat van bestemmingsplannen. Bekend is voorts dat de grondverwerving in Goes specifieke problemen kent, overigens zonder dat dit tot nu toe de uitgifte van bedrijfsterrein heeft doen stagneren.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat de bundelingsambitie op de Bevelanden sinds de totstandkoming van het streekplan niet onder druk is komen te staan. De actieve voorraad is (op basis cijfers 2000) wel beperkt.

De voorraadpositie van de specifieke bedrijventerreinen die in bestemmingsplannen is geregeld is in de periode 1996-2000 met 20 ha afgenomen. In de aquabusiness blijft in Olzendepolder en Bruinisse voldoende restcapaciteit aanwezig. Dat geldt niet voor de agribusiness Stampershoek en Nishoek waar de restcapaciteit uiterst gering is. Overigens geldt dat daarbij sprake is van vertekening van de cijfers, omdat bij Nishoek belangrijke gedeelten van het gebied tussen het station en de A58 op het opnametijdstip nog niet in een bestemmingsplan zijn geregeld. Het ontbreken van restcapaciteit op De Poort en het (voorlopig) stranden van pogingen deze te vergroten wordt veroorzaakt door het vervangingsbesluit dat de minister van VROM voor het besluit tot goedkeuring van dit bestemmingsplan heeft genomen.

Bundelingsbeleid: begrenzing tot 5 ha

In het streekplan is ervoor gekozen aan de omvang en ontwikkeling van lokale terreinen grenzen te stellen, waarbij als indicatie een eindomvang van 5 hectare wordt gehanteerd. Daar waar bedrijfsontwikkelingen de 5 hectare soms (royaal) te boven gaan zijn deze als volgt te rubriceren:

- * Ontwikkelingen in Yerseke en Kruiningen, gekoppeld aan de specifieke ruimte voor agri- en aquabusiness.
- * Ontwikkelingen rond Heinkenszand die nader zijn afgestemd binnen de regiovisie voor Goes/Borsele/Kapelle.
- * Ontwikkeling van het bedrijfsterrein De Poort te Reimerswaal.
- * Grotere lokale terreinen die dateren van voor de totstandkoming van het huidige streekplan. Als voorbeelden (niet limitatief) kunnen worden genoemd: Stroodorp, Kapellebrug, St. Maartensdijk, Breskens, Walsoorden en Poortvliet. Het betreft bedrijventerreinen die al een forse omvang hadden bereikt en die ook in de streekplanperiode niet zijn bevroren. De ontplooiing van gevestigde bedrijven moet binnen redelijke proporties plaats kunnen vinden.

Voorraad uitgeefbaar bedrijfsterrein in hectares (totale voorraad en actieve voorraad in gem. eigendom) in 2000, gebaseerd op gemeentelijke bestemmingsplannen

	Bedrijfsterreinen stedelijk	Bedrijfsterreinen dragende kernen	Bedrijfsterreinen overige kernen
Walcheren	153/147	-	6/6
Bevelanden	23/18	-	24/13
Noord-Zeeland	-	20/17	20/7
Zeeuwsch-Vlaanderen	52/49	33/18	70/13
Totaal	228/214	53/35	120/39

Toetsing ontwikkelingen aan rijksbeleid

Recent heeft de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu bij het bestemmingsplan voor het bedrijventerrein Cruykelcrecke van de gemeente Noord-Beveland gebruik gemaakt van zijn bevoegdheid (zie artikel 29 Wet op de ruimtelijke ordening) om het besluit van Gedeputeerde Staten tot goedkeuring van het bestemmingsplan te vervangen door een eigen besluit. Tegen dit vervangingsbesluit is door gemeente en provincie beroep ingesteld.

Voorts heeft hij zijn voornemen bekend gemaakt van deze bevoegdheid gebruik te maken naar aanleiding van het goedkeuringsbesluit voor het bestemmingsplan bedrijventerrein De Poort in de gemeente Reimerswaal. Gemeente en provincie hebben recent op dit voornemen gereageerd; binnenkort wordt het besluit van de minister verwacht.

Conclusie

De in het streekplan beoogde versterking van het bundelingsbeleid voor bedrijfsterreinen heeft in een relatief korte tijd effect gesorteerd, hetgeen blijkt uit de locaties waar nieuw ruimtebeslag ten behoeve van bedrijvigheid tot stand is gekomen. Het bundelingsprincipe blijkt eveneens uit de voorraadpositie van de onderscheiden groepen kernen. Ten opzichte van 1996 is de actieve voorraad bij de steden verruimd ten koste van de actieve voorraad bij de overige kernen. Voorzover de indicatieve begrenzing van de omvang van lokale bedrijfsterreinen ruimer is dan 5 hectare is dit passend en verklaarbaar vanuit de in het streekplan gelegde accenten.

Multimodaal bedrijventerrein

Context streekplan

In de Hals van Zuid-Beveland kan het samengaan van hoofdinfrastructuur (weg, rail en water) op termijn wellicht kansen bieden voor een multimodaal centrum. Een haalbaarheidsonderzoek en overleg in ruimer bovenregionaal verband is hiervoor noodzakelijk.

Stand van zaken

Eind 1999 heeft de provincie het initiatief genomen tot een (in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en de gemeenten Reimerswaal, Tholen, Steenberg, Bergen op Zoom en Woensdrecht uitgevoerd) onderzoek naar de kansen voor een multimodaal bedrijventerrein in de gemeente Reimerswaal. De doelstelling van dit onderzoek was de landschappelijke kwaliteiten van het gebied te inventariseren en daarnaast de multimodale potenties van de Kreekrakpolder en de Auvergnepolder in beeld te brengen. De confrontatie van beide invalshoeken heeft geleid tot een ruimtelijke visie.

Conclusie

De conclusies van het onderzoek, die op 10 januari 2001 door alle betrokken provincie- en gemeentebesturen zijn onderschreven, zijn de volgende:

** Het gebied is in economisch opzicht kansrijk, gelet op de ligging tussen (toekomstige) hoofdinfrastructuur en belangrijke*

economische activiteitencentra. Gelet op de aanwezigheid van alle modaliteiten (rail, insteekhavens, weg) biedt de Kreekrakpolder hogere potenties voor de ontwikkeling van een multimodaal bedrijventerrein dan de Auvergnepolder, doch de aansluitingen ontbreken. De daadwerkelijke ontwikkeling van multimodale ontsluitingen en kwaliteiten is een zaak van het rijk.

** De natuur- en landschapswaarden van de Brabantse Wal zijn van een bovenregionaal belang. Ontwikkeling van bedrijvigheid die niet primair op multimodaliteit is gericht behoort niet in de Kreekrakpolder te worden geaccommodeerd, omdat dit niet opweegt tegen het verlies aan omgevingskwaliteiten.*

** Gedurende de looptijd van het streekplan is er geen aanleiding het proces tot daadwerkelijk ontwikkeling van een multimodaal bedrijventerrein te starten. Wel achten provincie en gemeente Reimerswaal het gewenst voor de Kreekrakpolder een waarborgingsbeleid te voeren, teneinde de multimodale potenties voor de toekomst te behouden.*

Locatiebeleid

Context streekplan

De binnensteden en knooppunten van openbaar vervoer (en dan met name de stationslocaties Middelburg en Goes en de centrumrand van Terneuzen) vormen de gewenste vestigingsplaatsen van zelfstandige kantoren en voorzieningen met een publieksgericht karakter. Binnensteden dienen als aantrekkelijke centra voor werkgelegenheid in de tertiaire en kwartaire sector behouden en versterkt te worden.

Stand van zaken

Vanuit het provinciale locatie- en mobiliteitsbeleid hecht het streekplan aan het reduceren van vermijdbaar autogebruik door bundeling van wonen en werken en het optimaal benutten van de fiets en het openbaar vervoer. Voor het stedelijk gebied Walcheren is een visie ontwikkeld (Ruimtelijk plan Stedelijk gebied Walcheren 2010), die de basis heeft gevormd voor een intergemeentelijk structuurplan en de door Gedeputeerde Staten op 1 februari 2000 vastgestelde uitwerking van het streekplan. Hierin wordt het stationsgebied Middelburg aangemerkt als majeur project, dat in het kader van het locatiebeleid de status van A-locatie behoort te krijgen en dientengevolge geschikt kan worden gemaakt als vestigingslocatie voor kantoren met een regionale functie en knooppunt van openbaar vervoer.

De gemeente Middelburg is inmiddels gestart met de daadwerkelijke ontwikkeling van dit gebied, waarbij de provincie nauw is betrokken. Deze provinciale betrokkenheid is aanwezig op het gebied van grondoverdracht, de verkeersontsluiting, de verplaatsing van het busstation, het onderzoek naar een brug voor langzaam verkeer en de (stroomlijn) van) RO-procedures.

Aan de gewenste opwaardering van het bedrijventerrein Arnestein in Middelburg door het verbeteren van de bereikbaarheid is tot nu toe geen uitvoering gegeven. Hetzelfde geldt voor het bedrijventerrein De Poel bij Goes.

De ontwikkeling van de stationslocatie Goes (Stationspark) is reeds jaren geleden gestart. Deze opwaardering is succesvol gebleken en heeft ertoe geleid dat de 1^e fase van dit kantoren-park inmiddels goeddeels is ingevuld met bedrijven die passend zijn op een A-locatie. Het voornemen bestaat op korte termijn met de realisatie van de 2^e fase te starten.

De gemeenten zijn van mening dat er te krampachtig wordt omgegaan met kantoren en kantoorachtige ontwikkelingen op hoogwaardige bedrijventerreinen. Mogelijk biedt het nieuwe rijksbeleid op dit gebied meer mogelijkheden voor flexibiliteit. Regelmatig wordt bij bestemmingsplannen voor bedrijfsterreinen gewezen op de noodzaak van een goede ontsluiting met openbaar vervoer. Gemeenten plaatsen, gelet op de feitelijke situatie wat betreft het openbaar vervoer in Zeeland, hierbij vraagtekens.

Conclusie

Aan het provinciale locatiebeleid wordt uitvoering gegeven. De opwaardering van de stationslocaties in Goes en Middelburg is voltooid, danwel in uitvoering. Het opwaarderen van bedrijventerreinen via het realiseren van een goede ontsluiting met het openbaar vervoer blijft, mede gelet op het standpunt van gemeenten, een aandachtspunt.

Perifere detailhandel

Context van het streekplan

Ter bescherming van het bestaande winkelapparaat wordt een terughoudend beleid voor perifere detailhandel gevoerd. Dat betekent dat vestiging of uitbreiding van detailhandelsvoorzieningen buiten de kernen niet wordt toegestaan.

Stand van zaken

Het perifere detailhandelsbeleid (PDV) is enerzijds op de proef gesteld door de Factory Outlet Centre (FOC) initiatieven. Anderzijds heeft het PDV-beleid een uitwerking gekregen in de visies op de stedelijke ontwikkelingszones Goes en het Stadsgewest Vlissingen-Middelburg.

FOC-initiatieven: door een aantal Factory Outlet Centre initiatieven in Zeeland werd de essentie van het PDV-beleid aan de orde gesteld. Vroegtijdig heeft het college van Gedeputeerde Staten het standpunt ingenomen dat aan het PDV-beleid in het streekplan niet getornd zal worden. Het FOC-initiatief in Goes lag op een duidelijk perifere locatie, waardoor de betrokken ontwikkelaar zich heeft teruggetrokken. Het college van Gedeputeerde Staten heeft besloten aan de andere drie initiatieven in Zeeuwsch-Vlaanderen geen medewerking te verlenen, hetgeen werd ingegeven door de vrees dat de bestaande detailhandelsstructuur van Zeeuwsch-Vlaanderen duurzaam ontwricht zou worden.

Stedelijke ontwikkelingszones: in het streekplan wordt van de gemeenten, die zijn gelegen in één van de drie aangewezen ontwikkelingszones, gevraagd het detailhandelsbeleid op elkaar af te stemmen.

Hierbij moet bundeling van de voorzieningen op een goed ontsloten locatie (incl. openbaar vervoer) uitgangspunt zijn. In de ontwikkelingszone Goes wordt de perifere detailhandel geconcentreerd in het Marconiegebied in Goes, nabij het NS- en bus-

station. Het Stadsgewest heeft bepaald dat de perifere detailhandel geconcentreerd wordt in het Mortieregebied, Baskensburg III en de Spuikom. De woonboulevardplannen voor de locatie Spuikom zijn inmiddels onhaalbaar gebleken. Op dit moment wordt gedacht aan een kleiner aantal m² verkoopvloeroppervlak, waarbij de branchering meer wordt aangesloten bij het kernwinkelapparaat van Vlissingen.

Meubelbedrijven: overige in het oog springende ontwikkelingen op het gebied van PDV-beleid zijn met name de verspreid liggende meubeltoonzaalen. Het gaat hierbij om bij kleine kernen ontstane bedrijven die door schaalvergroting uitgegroeid zijn of willen uitgroeien tot grote toonzalen. Het beleid is er op gericht geweest om uitbreidingen die niet in verhouding staan tot de bestaande vestiging te weigeren en verplaatsing te stimuleren naar een PDV-concentratie elders.

Conclusie

Het beleid voor perifere detailhandel is in de praktijk doelmatig gebleken. Vanuit provinciale optiek is er geen aanleiding dit beleid te heroverwegen. Het rijksbeleid ten aanzien van perifere en grootschalige detailhandel is echter wel gewijzigd, hetgeen zijn implicaties op het provinciale beleid zal hebben. Zie daartoe paragraaf 4.1.

Stimulering revitalisering bedrijventerreinen

Context van het streekplan

Om een duurzaam gebruik van de ruimte op verouderde en ondoelmatige terreinen veilig te stellen moet een revitaliseringsproces ingezet worden. Voor vijf locaties zijn concrete acties geadviseerd die ondernomen kunnen worden om een revitaliseringsproces op gang te krijgen. De provincie heeft vooral een initiërende en ondersteunende rol.

Stand van zaken

Voor de totstandkoming van het streekplan 1997 is een onderzoek verricht door het bureau Oranjewoud naar de behoefte aan revitalisering van bedrijventerreinen in Zeeland. Daarbij zijn vijf terreinen naar voren gekomen die hiervoor in aanmerking komen (Ramsburg Middelburg, Zuidhoek Zierikzee, Haarmanweg Terneuzen, Smokkelhoek Biezelinge en Binnen-Buitenhaven Vlissingen). Elk van deze terreinen zijn in een bepaalde fase van revitalisering aanbeland. Naast deze vijf zijn er ook plannen voor revitalisering van de terreinen Baskensburg in Vlissingen en Burenpolder te Yerseke. Een aantal terreinen (Zuidhoek, Haarmanweg en Baskensburg) is gevorderd tot de uitvoeringsfase. Deze bedrijventerreinen zijn opgenomen in het actieprogramma in het kader van TIPP-subsidieregeling van het ministerie van Economische Zaken. Nu deze subsidie is gehonoreerd zal binnenkort worden gestart met de daadwerkelijke uitvoering van revitaliseringsmaatregelen. Sinds het streekplan is vastgesteld is de aandacht voor duurzame revitalisering van bedrijfsterreinen toegenomen. Bij een duurzame revitalisering valt winst te behalen voor milieu, verkeer, economie en ruimtelijke ordening door samenwerking van bedrijven en gemeenten op allerlei gebieden. Deze samenwerking kan bestaan uit een gezamenlijke beveiliging van het

terrein tot het instellen van een terreinbeheerder ('Parkmanagement') die gerichte acquisitie pleegt, onderhoud pleegt en reststoffen verdeelt.

Bij gemeenten bestaat de behoefte aan meer kader om te komen tot duurzame inrichting bedrijfsterreinen, waarbij men expliciet aandacht vraagt voor externe veiligheid op bedrijfsterreinen. Een toetsingskader daarvoor wordt gemist (zie tevens paragraaf 2.11).

Conclusie

Aan het geformuleerde beleid in het streekplan is uitvoering gegeven. Daarmee is een proces gestart dat thans ook elders in Zeeland navolging krijgt.

Streekplanherzieningen Schoondijke en Kamperland

Context van het streekplan

Het streekplan maakt onderscheid tussen bedrijventerreinen met een regionale opvangfunctie - deze zijn gelegen bij de stedelijke centra of de dragende kernen - en de lokale bedrijventerreinen bij de overige kernen, waaraan deels een specifieke ontwikkelingsmogelijkheid is toegekend. Deze kernen hiërarchie en de daarmee samenhangende hiërarchie in ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen zijn in het streekplan als essentieel streekplanelement aangeduid. Van deze essentiële streekplanelementen mogen Gedeputeerde Staten niet afwijken.

Stand van zaken

In 2000 waren er in de kernen Kamperland en Schoondijke een tweetal lokale initiatieven aan de orde, ondersteund door de betreffende gemeenten, met betrekking tot de vestiging en ontwikkeling van bovenlokale bedrijvigheid. In Kamperland ging het daarbij om de ontwikkeling van een daar gevestigd bedrijf tot mediapark, terwijl in Schoondijke de herstructurering van een leegstaande landbouwpraktijkschool tot technopark werd beoogd.

Op basis van de kernen hiërarchie in het streekplan wordt in beide kernen uitsluitend vestiging van lokale bedrijvigheid toegestaan. Gedeputeerde Staten wilden aan beide initiatieven medewerking verlenen en hebben derhalve de voorbereiding van de daarvoor benodigde streekplanherziening ter hand genomen. Bij het overleg met de Provinciale Planologische Commissie bleek een groot deel van deze commissie onoverkomelijke bezwaren te hebben tegen de voorgenomen ontwikkeling in Kamperland, hetgeen aanleiding vormde deze procedure stop te zetten. De streekplanherziening technopark Schoondijke is op 21 september 2001 door Provinciale Staten vastgesteld. Daarbij heeft de kern Schoondijke op de streekplankaart de aanduiding 'bedrijfsterrein voor specifieke sectoren' gekregen.

Conclusie

Deze streekplanherziening zal bij de herziening in het streekplan dienen te worden geïntegreerd.

2.3 Recreatie en toerisme

Totstandkoming visies op recreatief-toeristische ontwikkeling

Context van het streekplan

De hoofddoelstelling voor de toeristisch-recreatieve ontwikkeling is het op zorgvuldige wijze veilig stellen van de economische positie van deze sector in Zeeland. In de recreatieve ontwikkelingszones wordt een voorwaardenscheppend beleid gevoerd gericht op ontwikkeling en uitbouw van het toeristisch-recreatief product. In de recreatieve herstructureringszones is een voorwaardenscheppend beleid nodig gericht op vernieuwing, aanpassing en kwaliteitsverbetering van het bestaande toeristisch-recreatieve product.

Voor deze zones zullen gebiedsgerichte toekomstvisies moeten worden ontwikkeld, waarbij het ontwikkelen van visies voor de recreatieve ontwikkelingszones primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Voor de herstructureringszones Walcheren en Veerse Meer zal de provincie het initiatief nemen om, in navolging van Schouwen-West, een bestuurlijk samenwerkingsverband in te stellen.

Stand van zaken

Met name in het kader van de gebiedsgerichte projecten zijn visies gemaakt voor de gewenste toeristisch-recreatieve ontwikkeling. Verwezen wordt naar de visies die door het toeristisch-recreatieve bedrijfsleven of in nauwe samenwerking daarmee zijn opgesteld voor de gebieden Schouwen-West, Walcheren, West Zeeuwsch-Vlaanderen en het Veerse Meer. Daarnaast zijn door diverse gemeenten gemeentelijke visies gemaakt voor de gewenste toeristisch-recreatieve ontwikkeling in de betreffende gemeenten.

Gemeenten ervaren bij het opstellen van gemeentelijke visies dat het niet eenvoudig is een goed beeld te krijgen van het provinciale recreatiebeleid.

Hoofdstuk (4.3) wordt slecht leesbaar gevonden. De tekst over plattelandstoerisme is erg versnipperd, waardoor niet goed duidelijk wordt wat wel/niet mogelijk is. De tekst die de recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden langs de Oosterschelde aanduidt is naar het oordeel van gemeenten onduidelijk.

Gemeenten worden in de praktijk geconfronteerd met permanente bewoning op recreatieparken. Handhaving van het verbod tot permanent gebruik van recreatiewoningen stuit op problemen.

Conclusie

Voor de herstructureringszones zijn visies op de gewenste toeristisch-recreatieve ontwikkeling opgesteld.

Voor de ontwikkelingszones West Zeeuwsch-Vlaanderen en Grevelingengebied ligt het initiatief voor het opstellen van een dergelijke visie bij de gemeenten. Gelet op het feit dat ook in West Zeeuwsch-Vlaanderen thans voor herstructurering is gekozen is op initiatief van de provincie ook voor dit gebied een visie opgesteld.

Uit nader onderzoek is gebleken dat $\pm 8,5\%$ van de recreatiewoningen op parken permanent bewoond worden. Dat komt overeen met het landelijk gemiddelde. Permanente bewoning neemt toe in recreatieparken die verder van de kust liggen.

Omdat het toeristisch-recreatieve beleid juist hier ruimte biedt voor nieuwe complexen is het noodzakelijk dit beleid opnieuw tegen het licht te houden (thema voor de beleidsagenda).

Handhaving blijkt lastig en is arbeidsintensief, gemeenten geven daar geen prioriteit aan. Ondanks het feit dat handhaving primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid is zal dit onderwerp ook meer provinciale aandacht vergen.

Voortgang gebiedsgerichte projecten

Herstructurering Schouwen-West

Schouwen-West is één van de eerste gebiedsgerichte projecten in Zeeland, waarbij gekozen is voor een nauwe samenwerking met andere overheden en belangengroepen. Het daardoor ontstane wederzijds begrip en erkenning van de meerwaarde van samenwerking heeft de aanzet gegeven tot samenwerkingsverbanden en initiatieven elders in Zeeland en heeft op provinciaal niveau geleid tot de keuze om bij andere gebiedsgerichte projecten voor een vergelijkbare aanpak te kiezen. Mede dankzij de samenwerking konden aansprekende resultaten worden geboekt, zoals het Transferium Renesse, diverse toeristische fietsroutes, de restauratie en inrichting als infopunt van de Plompotoren, de realisering van streekeigen boerenerven, een cultuurhistorische modeltuin, kanoroutes, een scholingsprogramma verblijfsrecreatie/horeca, het afsluiten van overeenkomsten tot sanering/verplaatsing van 2 campings ten behoeve van natuurontwikkeling, de realisatie van het Recreatie Milieucentrum Renesse en het kwaliteitsverbeteringstraject voor verblijfsrecreatie-bedrijven. Recent is een streekplanafwijking vastgesteld tot wijziging van het oorspronkelijk gekozen tracé voor de recreatieverdeelweg Haamstede-Renesse.

De realisatie van de resterende onderdelen van het uitvoeringsprogramma is inmiddels overgedragen aan de Gebiedscommissie Schouwen-West, waarbij de Dienst Landelijk Gebied het secretariaat voert.

Regiovisie Walcheren 2000⁺

In 1998 is gestart met een gebiedsgericht project voor de

regio Walcheren dat moest leiden tot een integrale toekomstvisie voor recreatie en toerisme, landbouw, natuur en landschap en infrastructuur. In navolging van het project Schouwen-West is gekozen voor een aanpak, waarbij belangengroepen en overheden nauw bij de visievorming zijn betrokken. Dit heeft op 24 augustus 2000 geleid tot vaststelling van de regiovisie door de Stuurgroep, waarna door Gedeputeerde Staten een procedure is gestart, die erop was gericht een onderdeel van de regiovisie als streekplanuitwerking vast te stellen. Een dergelijk besluit is op 21 november 2000 genomen.

In 2000 is een start gemaakt met de realisatie van het uitvoeringsprogramma, dat onderdeel uitmaakt van de regiovisie.

Aansprekende onderdelen daaruit zijn de aankoop van camping Moens met het oog op natuurontwikkeling en kwaliteitsverbetering, het stimuleren van plattelandstoerisme door ruimte te bieden voor kleinschalige dagrecreatieve voorzieningen en/of natuurontwikkeling in combinatie met verblijfsrecreatie, het kwaliteitsverbeteringstraject voor verblijfsrecreatie-bedrijven, het onderzoek naar de mogelijkheden tot ontwikkeling van 'robuuste duinen', het bevorderen van de verkoop van streekproducten, het ontwikkelen van een duurzame veilige wegennet en het oplossen van knelpunten daarin, het verminderen van de overlast als gevolg recreatieverkeer en de uitbreiding en verbetering van het recreatief fietspadennet.

Ter versterking van natuur en landschap en ter verruiming van het aantal dagrecreatieve voorzieningen op Walcheren is een stimuleringsproject plattelandstoerisme gestart, waarbij agrarische bedrijven ruimte krijgen voor het ontwikkelen van een recreatieve neventak.

Rondom het Veerse Meer

Ook bij dit herstructureringsproject is een aanpak gekozen, waarbij een volwaardige deelname van de gebiedspartners voorop staat. Doel is het opstellen van een integrale visie voor het Veerse Meer en het omliggende gebied, waarin oplossingen worden aangedragen voor vraagstukken als de gebrekkige waterkwaliteit, het omgaan met zoet en zout water, de verkeersknelpunten gedurende de zomer, de relatie tussen het Schenge en het Veerse Meer, nieuwe ontwikkelingen en mogelijkheden voor recreatie, natuur en landbouw en het onderhoud van (groen)voorzieningen. De fases 1 (de verkenning van de problematiek) en 2 (het ontwikkelen van sectorale visies) zijn afgerond. Recent is een bouwstenennotitie tot stand gekomen, waarin op basis van de resultaten van de fases 1 en 2 de overeenkomsten tussen de sectorale visies worden gezien en die tevens de uitgangspunten bevat voor de op te stellen integrale visie. Tevens wordt in de bouwstenennotitie aangegeven voor welke aspecten nader onderzoek is gestart.

Herstructurering West Zeeuwsch-Vlaanderen

Met de gebiedsgerichte aanpak in West Zeeuwsch-Vlaanderen is in 2000 gestart. Hoewel het streekplan voor deze regio geen gebiedsgericht project heeft aangekondigd is hier toch voor gekozen, gelet op de dreigende terugloop in de landbouw en de visserij, de stilstand of zelfs achteruitgang in de toeristisch-recreatieve sector in combinatie met het nagenoeg ontbreken van alternatieve bronnen van werkgelegenheid (relatief weinig bedrijfsvestigingen), hetgeen resulteert in een vergrij-

zing van de bevolking en een leegloop van de dorpen. Daarnaast is te voorzien dat het wegvallen van het autoveer Vlissingen-Breskens deze negatieve tendens nog eens zal versterken. Gelet op de aard van de problematiek is ook hier voor een gezamenlijke aanpak met overheden en belangenorganisaties gekozen. Momenteel is een voorlopig ontwerp-gebiedsplan gereed en voorgelegd aan de achterbannen van alle deelnemende partijen. Op een tiental onderdelen wordt gelijktijdig gewerkt aan nadere uitwerking. Het betreft daarbij onderdelen als een MER voor 'Sluis aan Zee' en uitwerking van een grondbank welke nodig wordt geacht in verband met het grote aantal functiewijzigingen. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat er eind 2002 een concept-gebiedsplan met uitvoeringsprogramma ligt. Vervolgens zal de procedure op basis van de Landinrichtingswet worden gestart, waarbij de verwachting is dat eind 2003 een vastgesteld plan beschikbaar is. Tegelijkertijd zal de ruimtelijke vertaling van het gebiedsplan plaatsvinden.

Kwaliteitsverbetering recreatiebedrijven

Gebiedsproject	Verbeteringsplannen	Oppervlakte	Aantal eenheden	Te verplaatsen bedrijven
Schouwen-West	27	max. 56,59 ha	max. 365	2 à 4
Walcheren	15	max. 46,1 ha	max. 378	1
Veerse Meer	4 ²			
West Zeeuwsch-Vlaanderen	21 ³			

Conclusie

Voor twee van de vier gebiedsgerichte projecten is inmiddels een toekomstvisie vastgesteld en in uitvoering. Deze toekomstvisies zijn voor een belangrijk deel gericht op versterking van de sector recreatie en toerisme en de gebiedskwaliteiten. In alle gebieden, m.u.v. het Veerse Meer, zijn de verblijfsrecreatieve bedrijven inmiddels in staat gesteld kwaliteitsverbeteringsplannen op te stellen. Het effect van deze maatregelen zal de komende jaren moeten blijken.

De tot nu toe opgedane ervaringen met gebiedsgericht beleid leren dat zich in de praktijk een aantal knelpunten voordoen. Zie daartoe ook de nota 'Thema's voor de toekomst' (par. 7.1 en 7.2.). Het in verhouding tot de beschikbare financiële middelen en menskracht grote aantal gebiedsprojecten gaat ten koste van de effectiviteit van het gebiedsgerichte beleid. In eenzelfde gebied zijn soms meerdere gebiedsgerichte projecten gelijktijdig in uitvoering, hetgeen de efficiëntie nadelig beïnvloed. Ten derde worden gebiedsgerichte projecten veelal vanuit één beleidssector gestart, hetgeen risico's inhoudt ten aanzien van de integraliteit van deze projecten, al biedt de geko-

zen aanpak voor de projecten Veerse Meer en West Zeeuwsch-Vlaanderen garanties voor het behoud van het integrale karakter. Op basis van deze ervaringen is de vraag aan de orde hoe het gebiedsgerichte beleid verder kan worden verbeterd (thema voor de beleidsagenda). Daarbij is ook de vraag aan de orde of er behoefte bestaat voor nieuwe gebieden een gebiedsgericht project te starten.

Toename ruimtegebruik sector recreatie & toerisme voor kwaliteitsverbetering

Context van het streekplan

Voor Zeeland als totaal kan in de streekplanperiode het ruimtebeslag als gevolg van kwaliteitsverbetering van bestaande bedrijven met niet meer dan 20% toenemen.

Stand van zaken

In het Streekplan Zeeland wordt uit oogpunt van zuinig ruimtegebruik terughoudendheid in acht genomen bij het beschikbaar

stellen van (fysieke) ruimte voor verblijfsrecreatieve ontwikkelingen. Voor Zeeland als totaal kan in de streekplanperiode het ruimtebeslag als gevolg van kwaliteitsverbetering van bestaande bedrijven met niet meer dan 20% toenemen ten opzichte van de situatie per 1 januari 1997.

Met behulp van het TRA (toeristisch recreatieve accommodaties) informatiesysteem zou een indicatie gegeven moeten kunnen worden van de fysieke toename van bestaande bedrijven ten behoeve van kwaliteitsverbetering.

Dit systeem is echter nog niet geheel bijgewerkt, terwijl er de nodige hindernissen genomen moeten worden alvorens het bruikbaar is. Hoewel deze problemen worden aangepakt kan niet worden verwacht dat het systeem nog dit jaar bruikbaar zal zijn.

De gepleegde reserveringen voor kwaliteitsverbetering in de verschillende herstructureringsgebieden zijn hiervoor opgesomd. In hoeverre deze reserveringen daadwerkelijk benut gaan worden is op dit moment niet aan te geven. Hopelijk zal een operationeel TRA-systeem daar in de toekomst meer inzicht in kunnen bieden.

² Anders dan op Schouwen en Walcheren is ontwikkeling van de verblijfsrecreatie niet bevroren tot het moment van vaststelling van een gebiedsvisie. Vooruitlopende op deze visie is aan drie verbeteringsplannen medewerking verleend en vindt over een verbeteringsplan overleg plaats.

³ Het proces van toetsing en aanpassing van verbeteringsplannen is nog niet afgerond.

Voor de toekomst wordt een ontwikkeling verwacht, waarbij de scherpe scheiding tussen verblijfsrecreatie en andere functies (als landschapsbouw, natuur, water) komt te vervallen. Er zijn tendensen waarneembaar dat recreatiebedrijven deze functies gaan combineren. Een voorbeeld hiervan is West Zeeuwsch-Vlaanderen waar diverse recreatie-ondernemers reeds met een planontwikkeling in die richting bezig zijn en daarbij het voor eigen rekening nemen van beheer en onderhoud van natuurgebieden niet op voorhand uitsluiten. Gevolg van deze ontwikkeling kan zijn dat er bos- en duingebieden ontwikkeld gaan worden, waarin verspreide clusters met verblijfsaccommodatie worden gesitueerd. Daarbij zijn delen van de bos- en duingebieden niet langer in beheer en onderhoud bij de gevestigde natuurbeherende instanties.

Conclusie

Het operationeel maken en houden van GIS-systemen is in de praktijk een aandachtspunt gebleken. Op dit moment kan niet worden aangegeven welk gedeelte van de 20% uitbreidingsruimte voor kwaliteitsverbetering van recreatiebedrijven inmiddels is opgesoupeerd. Er is inmiddels actie ondernomen om het TRA-systeem operationeel te maken.

Indien de gesignaleerde ontwikkeling, waarbij de scherpe scheiding tussen verblijfsrecreatie en andere functies komt te vervallen, zich doorzet zal dat de discussie over het ruimtegebruik door de sector aanzienlijk bemoeilijken (thema voor de beleidsagenda).

Plattelandstoerisme

Context van het streekplan

Kansen voor de ontwikkeling van locatiegerichte vormen van plattelandstoerisme worden geboden in de gebieden die hiervoor de beste potenties hebben, te weten de ontwikkelingszones plattelandstoerisme. Een visie op de ontwikkeling van elke zone in het kader van het gemeentelijke ruimtelijke beleid is een voorwaarde.

Stand van zaken

Afzonderlijke gemeentelijke visies op plattelandstoerisme zijn er niet of nauwelijks. Uitzondering vormt de gemeente Borsele die – nog voor de inwerkingtreding van het streekplan – een dergelijke opstelde, teneinde tegemoet te komen aan de gebleken behoefte vanuit het gebiedsproject Waardevol Cultuur Landschap. Andere gemeenten besteden aan dit aspect aandacht in hun bestemmingsplannen voor het landelijk gebied. In het kader van het gebiedsbeleid is er expliciet aandacht voor plattelandstoerisme en worden initiatieven actief gestimuleerd, waardoor de gebiedsprojecten het beste instrument zijn gebleken om plattelandstoerisme te bevorderen.

In een convenant, in 1997 gesloten tussen de provincie en de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten, is de inspanningsverplichting opgenomen binnen een jaar na vaststelling van het streekplan acht landschapscampings te realiseren. Evaluatie van het experiment zou in 2000 plaatsvinden.

Er zijn tot nu toe nog maar twee landschapscamping gerealiseerd. Via een tussenevaluatie d.d. 6 juni 2001 is in beeld

gebracht wat de oorzaken zijn van deze stagnatie en wat er kan worden gedaan om het beschikbare quatum voor landschapscampings alsnog te benutten. Er blijkt ruime belangstelling te bestaan vanuit de agrarische sector voor een landschapscamping. Knelpunten vormen evenwel de beperkte zoekgebieden in het streekplan en de lange tijd die is gemoeid met de procedures tot ruimtelijke inpassing.

In de tussenevaluatie wordt tevens de aanbeveling gedaan een stimulerend beleid voor de boerenboscampings te gaan voeren.

Conclusie

Gemeentelijke visies op plattelandstoerisme zijn nauwelijks tot stand gekomen. De gebiedsgerichte projecten zijn het beste instrument gebleken om plattelandstoerisme te bevorderen. De ontwikkeling van landschap- en boerenboscampings blijft achter bij de verwachtingen. Evaluatie van het experiment landschapscampings wordt voorzien in 2003 (thema voor de beleidsagenda).

Watersport

Context van het streekplan

Voor de ruimtelijke ontwikkeling van de watersport geldt de voor de deltawateren aangegeven zonering. De inzet op een kwalitatief sterk toeristisch product is ook van toepassing voor de watersport en de bedrijven en voorzieningen welke zich hierop richten.

In de Oosterschelde is in de periode tot 2005 ruimte voor 400 ligplaatsen. Bij de realisering ervan zullen de door de Stuurgroep Oosterschelde vastgestelde voorwaarden worden gehanteerd.

Aan de zeezijde van Neeltje Jans zijn, ter bevordering van de veiligheid en de aantrekkelijkheid van het zeezeilen, mogelijkheden aanwezig voor een steunpunt voor zeegaande zeilschepen.

Stand van zaken

Momenteel wordt door samenwerking tussen de watersportsector en de provincie gewerkt aan een actieplan voor de watersport. In het voorjaar van 2002 zal er meer inzicht kunnen worden geboden in de inhoud van dit actieplan, dat zal gaan bestaan uit een programma met concrete uitvoeringsacties. Daarbij kan worden gedacht aan kwaliteitsverbetering jachthavens, uitvoering van milieumaatregelen, oplossen van knelpunten in de infrastructuur e.d. Een deel van deze uitvoeringsacties sluit aan op de in het toekomstige rijksbeleid (SGR-2, zie paragraaf 3.3) gewenste recreatietourvaarnet, waar o.a. de 'staande mast'-route Vlissingen-Delfzijl deel van uit maakt. Bij de verdere uitvoering van het actieplan kan gebruik worden gemaakt van de resultaten van het Interreg II C project MAYA. In dit project zijn de economische ontwikkelingen van de watersport in de Zuidelijke Noordzee onderzocht en is gekeken naar de ruimtelijke gevolgen van jachthavens in stadscentra en natuurgebieden. In voorbereiding is thans een tweede MAYA-project waarin de verkregen resultaten verder worden uitgediept.

Alle gemeenten rondom de Oosterschelde hebben tot 1 april 1998 de gelegenheid gekregen initiatieven voor uitbreiding van het aantal ligplaatsen bij de Stuurgroep Oosterschelde in te dienen. Na weging van de voorstellen is besloten de beschikbare ligplaatsen als volgt te verdelen:

Haven	Boxen	Bruine Vloot
Sophiahaven	101	-
Colijnsplaat	-	1
Kats	-	-
Goese Sas	35	-
Wemeldinge	50	1
Yerseke	20	2
St. Annaland	-	1
Bruinisse	-	2
Vluchthaven Zijpe	-	1
Zierikzee	-	2
Burghsluis	15	1
Totaal	221	11

Uiterlijk in 2003 zal er een besluit worden genomen over het verdelen van de nog resterende ligplaatsen.

Op Neeltje Jans zijn in beginsel twee mogelijkheden voor een aanloophaven aanwezig, namelijk ter hoogte van de Roompotsluizen en in de vluchthaven nabij het Topshuis. De laatste locatie is gelegen binnen de veiligheidszone rond de kering en derhalve vanuit een oogpunt van veiligheid niet optimaal. De locatie nabij de sluizen stuit niet op technische bezwaren. Onderzoek heeft evenwel aangetoond dat met de aanleg van een aanloophaven zeer forse investeringen zijn gemoeid, hetgeen reden is geweest van verdere ontwikkeling van het initiatief af te zien.

Conclusie

Het beleid voor de watersport krijgt nadere invulling via de ontwikkeling van een actieplan voor de watersport. Tevens wordt verwezen naar de strategische visie (zie paragraaf 4.17), waar het bevorderen van de watersport in Zeeland tot één van de speerpunten van beleid is aangegeven. De verdeling van de extra ligplaatsen in de Oosterschelde heeft plaatsgevonden. De realisatie van een aanloophaven op Neeltje Jans is vanuit financieel oogpunt niet mogelijk gebleken.

2.4 Verkeer en vervoer

Wegencategorisering

Context van het streekplan

Voor het bestaande wegennet zal een categorisering worden

opgesteld, waarbij onderscheid wordt gemaakt in stroomwegen (continue doorstroming met hoge snelheid), gebiedsontsluitingswegen (verzamelen en verdelen van verkeer op kruispunten en continue doorstroming op wegvakken tussen de kruispunten) en erftoegangswegen (toegankelijk maken van erven).

Stand van zaken

Momenteel wordt gewerkt aan een wegcategoriseringsplan, dat de status van streekplanuitwerking zal krijgen. Omdat het (vanuit een oogpunt van een goede leesbaarheid) onmogelijk is gebleken de wegcategoriseringskaart als streekplankaart op te nemen zal in de uitwerking een verkeersplanologische kaart worden opgenomen die richtinggevend en sturend is voor de wegcategorisering. Tevens zullen, teneinde de functie van de weg in de toekomst veilig te stellen, waarborgings- of vrijwaringszones langs wegen worden opgenomen.

Conclusie

Aan het provinciale beleid op dit beleidsonderdeel wordt momenteel uitvoering gegeven.

Verkeers- en Vervoerplan

Context streekplan

Het provinciale verkeers- en vervoersbeleid is vastgelegd in het Regionaal Verkeers- en Vervoers Plan (RVVP) dat in nauwe samenwerking met de andere overheden is opgesteld. De rol van de provincie is door de bestuurlijke herverdeling van taken, bevoegdheden en middelen op het gebied van verkeer en vervoer veranderd. De positie van de provincie als middenbestuur is versterkt door versterking van de rol in het regionale verkeers- en vervoersbeleid, o.a. door het toekennen van de verantwoordelijkheid voor het openbaar vervoer.

Stand van zaken

Door de vervoerregio Zeeland is destijds een Regionaal Verkeers- en Vervoers Plan (RVVP) opgesteld. Deze vervoersregio's zijn opgeheven, waarna de verplichting ontstond tot het opstellen van de Provinciaal Verkeers- en Vervoers Plan (PVVP). Recent is een evaluatie van het RVVP afgerond. De planning voor een nieuw PVVP is als volgt:

- * eind 2001: bepalen hoofdlijnen plan
 - * 1^e helft 2002: eerste concept-tekst
 - * zomer 2002: afronding eind-concept
 - * voor eind huidige statenperiode: vaststelling PVVP
- Het nieuwe PVVP kan te zijner tijd bij de integrale herziening van het streekplan worden meegenomen.

Conclusie

Het nieuwe provinciale verkeers- en vervoersbeleid, waarin de gewijzigde rol van de provincie belicht zal worden, is in voorbereiding.

Duurzaam veilig verkeer

Context van het streekplan

Bij verkeersveiligheid staat een integrale benadering van mens-voertuig-weg-omgeving centraal. Door gedragsbeïnvloeding wordt gestreefd naar vergroting van de verkeersveiligheid. Indeling en vormgeving van wegen zijn daarbij van groot belang.

Stand van zaken

In de periode 1995 t/m 2000 is er een respectabel aantal infrastructurele werken op provinciale wegen uitgevoerd, waarbij de verbetering van de verkeersveiligheid één van de belangrijkste doelstellingen is (zie hiervoor bijlage 7). Andere wegbeheerders hebben uiteraard ook duurzaam veilige maatregelen genomen, doch daarin bestaat geen inzicht.

In tabel 1 staat het gemiddeld aantal verkeersongevallen en verkeersslachtoffers per jaar aangegeven van vóór en na de reconstructies.

Tabel 1. Gemiddeld aantal verkeersongevallen en verkeersslachtoffers per jaar voor en na reconstructie van de werken volgens bijlage 1 (periode 1995 t/m 1998)

Gemiddeld	Ongevallen				Slachtoffers			
	Totaal	Dodelijk	Letsel	Ums	Doden	Ziekenhuis-gewonden	EHBO gewonden	Huisarts gewonden
Voor reconstructie	91,55	3,4	21,7	66,45	3,8	10,2	4,35	14,68
Na reconstructie	52,32	0	8,2	44,12	0	3,37	0,5	7,12
Verskil	39,23	3,4	13,5	22,33	3,8	6,83	3,85	7,56
% Daling	42,85	100	62,21	33,61	100	66,99	88,51	51,53

Op basis van deze cijfers kan worden geconstateerd dat de maatregelen een positief resultaat hebben opgeleverd.

In tabel 2 staat het aantal verkeersslachtoffers op provinciale wegen weergegeven.

Tabel 2. Slachtoffers op provinciale wegen per jaar.

	Doden	Ziekenhuis-gewonden	Overige gewonden	Totaal
1995	17	82	153	252
1996	17	100	132	249
1997	23	98	163	284
1998	10	104	104	218
1999	12	116	152	280
2000	5	87	nog niet bekend	nog niet bekend

Op basis van de NVVP-doelstellingen dient dit aantal in 2010 naar maximaal 10 dodelijke verkeersslachtoffers op provinciale wegen en maximaal 80 ziekenhuisgewonden te worden teruggebracht.

Conclusie

De cijfers laten zien dat als gevolg van de uitgevoerde maatregelen op provinciale wegen een afname optreedt van zowel het aantal verkeersdoden als het aantal gewonden. Het halen van de doelstelling voor 2010 vergt een verdere afname van het aantal verkeersslachtoffers. Deze doelstelling lijkt haalbaar - ondanks de te verwachten groei van het verkeer in de periode tot 2010 - mits het beleid voor Duurzaam Veilig wordt voortgezet.

Stand van zaken infrastructurele projecten

Rijksweg 57: dit project, bestaande uit realisatie van een nieuwe kanaalkruising in Middelburg en opwaardering van de N57 tot autoweg over het traject A58-Veerse Dam, is in het MIT opgenomen voor het jaar 2006. Gelet op het belang van deze verbinding voor de ontwikkeling van het stationsgebied, de wijk Veerse Poort en de ontlasting van de doorgaande routes in de bebouwde kom van Middelburg worden de mogelijkheden bezien om realisatie in de tijd naar voren te halen. Een studie naar de mogelijkheden daartoe is eind 2001 gereed en zal begin 2002 aan de Statencommissie voor Verkeer en Vervoer worden aangeboden.

Westerscheldetunnel: de aanleg van deze verbinding is volop in uitvoering. Hoewel de aanvankelijke datum van ingebruikname niet meer kan worden gehaald zal men er waarschijnlijk in slagen de opgelopen vertraging voor een belangrijk gedeelte in te halen.

Tunnel Sluiskil: door de provincie Zeeland en de N.V. Westerscheldetunnel worden de mogelijkheden onderzocht voor de bouw van een tunnel onder het Kanaal Gent-Terneuzen ter hoogte van Sluiskil.

Sloeweg: realisatie van dit project is noodzakelijk om een vlotte en veilige afwikkeling van de toenemende verkeersstromen vanuit de Westerscheldetunnel en Sloegebied richting de A58 mogelijk te maken. Hiervoor is een projectgroep 'Verkenningstudie Corridor Sloe-Goes' gestart.

S14/S15: de realisatie van een nieuwe binnenstadontsluiting van Vlissingen en de rondweg rond Koudekerke is noodzakelijk om de ontsluiting van het zuidwestelijke deel van Walcheren te verbeteren. Naar verwachting zal de aanbesteding van dit project in juni 2002 plaatsvinden.

Zandkreekdijk: ter oplossing van het infrastructurele knelpunt in de verbinding Goes-Zierikzee wordt momenteel een tweede brug over de sluisen in de Zandkreekdijk gebouwd.

Stimuleren van het fietsgebruik

Context van het streekplan

Het in het 'Actieplan Fiets' aangegeven streefbeeld zal uitgangspunt vormen voor de optimalisatie van het utilitair fietsnetwerk en het recreatief fietsnetwerk. Prioriteit wordt gegeven aan die maatregelen die het meeste effectief zijn voor het bevorderen van het fietsgebruik en/of een essentiële bijdrage leveren aan de verkeersveiligheid.

Stand van zaken

Ter vergroting van het aandeel verplaatsingen per fiets is op 19 september 2000 het Meerjarenprogramma Actieplan Fiets 2000-2003 vastgesteld, waarin maatregelen zijn opgenomen om het fietsgebruik te stimuleren. Daarbij is sprake van een tweesporenbeleid, waarbij enerzijds overheden, bedrijven en organisaties worden gestimuleerd meer aandacht aan de fiets en de infrastructuur te schenken en anderzijds de fietser wordt gestimuleerd vaker de fiets te gebruiken.

De centrale vraag of het fietsgebruik sinds 1997 is toegenomen is niet eenduidig te beantwoorden. Uit de 'BeleidsEffectRapportage Verkeer en Vervoer Zeeland 1998' blijkt dat het aantal fietskilometers over de periode 1986 t/m 1997 ongeveer constant is gebleven (circa 0,3 miljard kilometer).

Het CBS heeft onderzoek gedaan naar het verplaatsingsgedrag in Zeeland in de periode 1996 t/m 1999 en de afgelegde afstand per fiets (zie onderstaande tabellen). Beide cijfers tonen een lichte daling van het fietsgebruik. Aan de betrouwbaarheid ervan wordt sterk getwijfeld, temeer omdat de recreatieve verplaatsingen hierin niet zijn meegenomen.

Gemiddeld aantal verplaatsingen per persoon per dag in Zeeland

	1996	1997	1998	1999
per fiets	1,06	1,11	1,07	0,92
totaal alle vervoerwijzen	3,49	3,52	3,55	3,18
aandeel per fiets	30,4%	31,5%	30,1%	28,9%

Gemiddeld afgelegde afstand (in km) per persoon per dag in Zeeland

	1996	1997	1998	1999
per fiets	2,90	3,04	2,93	2,47
totaal alle vervoerwijzen	31,40	33,71	36,77	29,90

Conclusie

Betrouwbare cijfers over het fietsgebruik in Zeeland ontbreken. De inschatting is dat in de periode 1997-2000 het aandeel verplaatsingen per fiets ongeveer op hetzelfde niveau is gebleven. De rol van de ruimtelijke ordening ligt met name in het beïnvloeden van het fietsgebruik via de inrichting van de dagelijkse leefomgeving. De realiteit is echter dat de mogelijkheden om via het ruimtelijke beleid het gebruik van de fiets substantieel te beïnvloeden slechts marginaal zijn. Gesteld kan worden dat dit alleen mogelijk is, indien het beleid extreem wordt gericht op het weren van de auto.

Vergroten aandeel goederenvervoer over water

Context van het streekplan

Het provinciale ruimtelijke beleid is erop gericht een goede bereikbaarheid van belangrijke bestemmingen voor de scheepvaart te waarborgen. Ter bevordering van een veilige en duurzame verkeersafwikkeling wordt ingezet op het vergroten van het aandeel dat het goederenvervoer over water heeft.

Stand van zaken

Deze doelstelling krijgt gestalte via het Actieplan Goederenvervoer Zeeland, dat de provincie in samenwerking met Zeeland Seaports en Rijkswaterstaat, Directie Zeeland heeft opgesteld. Dit actieplan ter versterking van het goederenvervoer in Zeeland heeft o.a. betrekking op de volgende doelstellingen ter stimulering van het goederentransport over water:

- * Het versterken van de positie van de Zeeuwse havens als logistieke knooppunten in internationale logistieke ketens.
- * Het betrekken van Zeeuwse vervoerders en verladers bij het actieplan.
- * Het voeren van een actief 'modal shift' ter bevordering van het goederenvervoer via de binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.
- * Investerings in met name de modaliteiten shortsea, binnenvaart en spoor, teneinde bij een groei van het goederenvervoer Zeeland duurzaam bereikbaar te houden.

De infrastructuur in Zeeland biedt goede ontwikkelingsmogelijkheden voor het goederenvervoer via de binnenvaart. Ook indien de Westerschelde Container Terminal is gerealiseerd wordt verwacht dat de huidige infrastructuur in staat is de extra vervoersstromen over water op te vangen. Groot voordeel van de containerterminal is dat er een logistiek knooppunt ontstaat, hetgeen ook andere bedrijven ertoe kan verleiden te kiezen voor goederenvervoer via binnenvaart, spoor en shortsea.

Ondanks de goede infrastructuur voor de binnenvaart is te constateren dat het aantal bedrijventerreinen dat via de binnenvaart is ontsloten eerder af- dan toeneemt. Voorbeelden daarvan zijn voorgenomen functiewijzigingen (naar wonen aan het water) van het terrein Arnestein te Middelburg en het Havenindustrieterrein te Goes.

Conclusie

Aan het provinciale beleid, gericht op bevordering van het goederenvervoer over water, wordt momenteel uitvoering gegeven. De (dreigende) afname van het aantal nat ontsloten bedrijventerreinen vormt een bedreiging van de doelstelling om een goede bereikbaarheid van belangrijke bestemmingen voor de scheepvaart te waarborgen. Dit roept de vraag op hoe de binnenvaart kan worden gefaciliteerd door het realiseren van een natte ontsluiting voor bestaande en toekomstige bedrijventerreinen (thema voor de beleidsagenda).

Invulling veerpleinen

Context van het streekplan

Na realisering van de Westerscheldetunnel verliezen de veerpleinen bij Kruiningen en Perkpolder hun functie en wijzigt het

gebruik van de veerpleinen Vlissingen en Breskens (uitsluitend voet/fietsveer). Het streekplan geeft in het uitvoeringsprogramma aan dat naar de mogelijkheden voor verdere invulling van de veerpleinen, in samenwerking met de betrokken gemeenten, onderzoek zal worden verricht.

Stand van zaken

Aan deze uitvoeringsactie is tot op heden geen actieve uitvoering gegeven. Wel zijn de gemeenten de mogelijkheden voor het toekennen van een andere functie aan deze terreinen aan het bezien. Daarbij worden de veerhavens Kruiningen en Perkpolder betrokken bij het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, terwijl voor de veerhaven Perkpolder de mogelijkheden voor een toeristische invulling worden onderzocht. In de ontwikkelingsvisie die de gemeente Oostburg voor Breskens heeft laten opstellen wordt aandacht geschonken aan de veerhaven Breskens. Nu de datum van buiten gebruik stellen van de veerverbindingen dichterbij komt wordt dit onderdeel van het uitvoeringsprogramma actueel.

Conclusie

Naar de mogelijkheden voor verdere invulling van de veerpleinen zal de komende periode onderzoek worden verricht. Daarbij zal de provincie een nadrukkelijker rol gaan vervullen, waarbij het bestuursakkoord Natuurcompensatie Westerschelde uitgangspunt vormt.

2.5 Overige infrastructuur en nutsvoorzieningen

Buisleidingen

Context van het streekplan

De provincie wil het transport van stoffen door middel van buisleidingen bevorderen. Daarbij wordt uitgegaan van het bundelingsprincipe, waardoor het directe ruimtebeslag wordt beperkt, het beheer efficiënter wordt uitgevoerd en de veiligheid wordt vergroot.

Stand van zaken

Ter verduidelijking en actualisering - o.a. het doorvertalen van het externe veiligheidsbeleid in gemeentelijke bestemmingsplannen - van het in het streekplan opgenomen beleid voor buisleidingen is een nota buisleidingen opgesteld. Doel van deze nota is bestaande knelpunten op te lossen en te bevorderen dat het beleid voor buisleidingen wordt doorvertaald naar gemeentelijke bestemmingsplannen. Uiteindelijk dient dit te resulteren in een soepeler verloop van procedures om tot daadwerkelijke aanleg van buisleidingen over te gaan. Deze notitie heeft de status van streekplanherziening. Van de daarvoor voorgeschreven procedure is de fase van inspraak en overleg inmiddels doorlopen. Thans wordt gewerkt aan een antwoordnota; verwacht wordt dat de streekplanherziening medio 2002 aan Gedeputeerde Staten kan worden voorgelegd, waarna behandeling door Provinciale Staten kan volgen.

Conclusie

Voorwaardenscheppend beleid, ter invulling van het provinciale beleid om het transport via buisleidingen te stimuleren, is in vergaderde staat van voorbereiding.

Windenergie

Context van het streekplan

Uitgangspunt van het ruimtelijk beleid ten aanzien van windenergie is de concentratiegedachte: het zoveel mogelijk geconcentreerd realiseren van windparken. Voor de inpassing van grootschalige windenergieprojecten wordt een milieueffectrapportage doorlopen.

Stand van zaken

Voor de inpassing van grootschalige windenergieprojecten is een milieu effect rapportage (mer) doorlopen. Op basis van de resultaten van deze MER is in 1999 de streekplanuitwerking 'Windenergie' vastgesteld. Hierin is het provinciale beleid opgenomen ten aanzien van windenergieprojecten, verdeeld over grootschalige locaties, bijzondere locaties en kleinschalige windenergieparken.

Sinds de vaststelling is slechts in beperkte mate extra windenergie-vermogen gerealiseerd. In een aantal bestaande windturbineparken zijn de windturbines vervangen door modernere exemplaren die een hoger rendement leveren. Zo zijn bijvoorbeeld de drie bestaande turbines bij Bath (225 kW) vervangen door twee moderne exemplaren (1200 kW). Verder is in 2001 in het Sloegebied een park met vijf windturbines in gebruik genomen.

Op zowel de grootschalige windenergie-locaties als de bijzondere locaties zijn initiatiefnemers actief. De plannen die voor deze locaties worden ontwikkeld verkeren in meerdere stadia van concreetheid.

In 2001 is een nieuw convenant afgesloten, waarbij Zeeland de inspanningsverplichting op zich neemt uiterlijk in het jaar 2010 voor 205 MW aan windenergievermogen te hebben gerealiseerd. Teneinde hieraan invulling te geven wordt een plan van aanpak opgesteld, dat o.a. voorziet in het stimuleren van gemeenten om de bouw van windenergieparken planologisch te regelen. In het verlengde hiervan wordt momenteel gewerkt

aan een handleiding voor de gemeenten (de 'Handreiking Wind'), teneinde het provinciale beleid voor windenergie te verduidelijken. Het plan van aanpak voorziet erin dat, indien in 2005 er geen zicht bestaat op een planologische regeling, de verantwoordelijkheid hiervoor overgaat naar Gedeputeerde Staten.

Conclusie

Voor de grootschalige windenergieparken is een MER doorlopen. De realisatie van windmolens heeft een nieuwe impuls gekregen via het afsluiten van een nieuw convenant. Dit convenant behoeft een vertaling in het ruimtelijk beleid, zodat er een basis ontstaat voor het stimuleren van gemeenten om windenergieparken planologische te regelen (thema voor de beleidsagenda).

Planologische inpassing waterlopen en reservestrook waterkeringen

Context van het streekplan

Het streekplan geeft aan dat aan primaire waterlopen een daarop afgestemde bestemming dient te worden gegeven. De beheerders van de waterkeringen dienen de begrenzingen van de primaire waterkeringen te bepalen; landwaarts maakt een reservestrook voor toekomstige verzwaringswerken daarvan deel uit. In specifieke gevallen (bij recreatie- of bebouwingsconcentraties) kan een minder brede reservestrook worden aangehouden. Vervolgens zal onderzoek worden gedaan naar de planologische inpassing van de reservestrook (breedte, bestemming, bouw- en gebruiksmogelijkheden) ten behoeve van de regeling in gemeentelijke bestemmingsplannen.

Stand van zaken

De waterschappen willen meer flexibiliteit met betrekking tot de tracé's en vormgeving van waterlopen en pleiten ervoor deze niet apart te bestemmen, maar op te nemen in de doeleindeomschrijving van andere bestemmingen.

Het Waterschap Zeeuwse Eilanden heeft inmiddels de begrenzingen van de primaire waterkeringen vastgelegd op bij het Waterschapskeur behorende kaarten. Het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen is doende deze begrenzingen vast te leggen, terwijl ook Rijkswaterstaat is gevraagd de onder hun beheer vallende waterkeringen (m.n. Deltadammen) van een begrenzing te voorzien.

Voor de doorwerking naar gemeentelijke bestemmingsplannen is de 3^e Kustnota richtinggevend. Rond bebouwingsconcentraties dienen rode contouren te worden getrokken, waarbinnen bebouwing in principe is toegestaan. Buiten de rode contour geldt in de keurzones een 'nee, tenzij' beleid. Het is nog onduidelijk of ook rond recreatieconcentraties rode contouren zullen worden getrokken. De provincie zal in overleg met Rijkswaterstaat, waterschappen en gemeenten de rode contouren binnen de waterkeringszone vastleggen, hetgeen zal worden neergelegd in het provinciale Kustbeleidsplan, dat begin 2003 zal verschijnen. Relevante onderdelen daarvan zullen de status van streekplanuitwerking krijgen. Het vastleggen van de rode contouren binnen de waterkeringszone zal in nauwe samenhang plaatsvinden met de uitwerking van de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening.

Conclusie

De noodzaak voor een toegesneden bestemming van primaire waterlopen wordt in de praktijk niet ervaren. Over de planologische regeling van de reservestrook in bestemmingsplannen is inmiddels duidelijkheid ontstaan.

Antennebeleid

Context van het streekplan

Het combineren van locaties voor zendmasten heeft de voorkeur, waarbij bestaande hoge gebouwen of locaties op bedrijventerreinen als eerste in aanmerking komen. Kan hiervan geen gebruik worden gemaakt, dan dient de landschappelijke inpassing nadrukkelijk aandacht te krijgen.

Stand van zaken

Een provinciaal antennebeleid wordt - ook door gemeenten - node gemist. Er is een wildgroei aan masten aan het ontstaan, hetgeen met name vanuit landschap/beeldkwaliteit ongewenst wordt geacht. Bij de uitgesproken wens tot het formuleren van beleid gaat het niet zozeer om criteria met betrekking tot al dan niet geschikte locaties, maar meer om deskundigheid op het punt van de technische (on)mogelijkheden voor minder of lagere antennes, voor mast-sharing of voor alternatieve locaties. Op dit moment wordt gewerkt aan afronding van een beleidsnotitie over antennes, waarin op de hiervoor gesignaleerde knelpunten en vragen wordt ingegaan.

Conclusie

In de loop van 2002 zal er via de vaststelling van een beleidsnotitie provinciaal beleid worden geformuleerd voor antennes (thema voor de beleidsagenda).

2.6 Agrarische gebieden

Algemeen

Context van het streekplan

Gestreefd wordt naar behoud van de agrarische productiefunctie door volwaardige agrarische bedrijven. Bestaande bedrijven dienen voldoende ruimte te krijgen voor een gezonde bedrijfsontwikkeling.

Stand van zaken

In het kader van de actualisering van de bestemmingsplannen voor het buitengebied zijn op basis van de huidige inzichten regelingen opgenomen voor agrarische bedrijven. Alleen indien daartoe vanuit andere functies in het landelijk gebied een noodzaak bestaat zijn er aan de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven beperkingen opgelegd.

Geconstateerd kan worden dat de landbouw met tegengestelde belangen wordt geconfronteerd. Het landelijk gebied wordt gezien als een publieke groene ruimte, waarbinnen de landbouw een verbrede maatschappelijke functie vervult en binnen maatschappelijke randvoorwaarden dient te produceren.

Dezelfde landbouw moet tegelijkertijd echter ook voor de wereldmarkt produceren en zal daartoe in staat moeten worden gesteld volgens economische principes te werken. Landbouw is evenwel een beleidsterrein dat vrijwel exclusief door het rijksbeleid wordt gedomineerd. De beperkte mogelijkheden om hierin een eigen beleid te voeren worden in Zeeland optimaal benut. Het beleid voor nieuwe economische dragers, het project Vitaal Platteland, het beleid voor intensieve veehouderij en duurzame landbouw zijn hiervan voorbeelden.

Conclusie

Voor zover dit binnen de reikwijdte van het provinciale beleid valt wordt een goede balans gezocht tussen het mogelijk maken van agrarische ontwikkelingsmogelijkheden en het behoud van een gezonde agrarische sector enerzijds en het beschermen en versterken van de overige functies in het landelijk gebied anderzijds. Hieraan wordt o.a. via het gebiedsgerichte beleid inhoud gegeven.

Duurzame landbouw

Context van het streekplan

Het proces van aanpassing en verandering binnen de landbouw dient te worden gestimuleerd. Een duurzaam gebruik van onze natuurlijke hulpbronnen is hierbij kaderstellend.

Stand van zaken

In het plan van aanpak biologische landbouw is de doelstelling opgenomen dat in 2006 op 10% van het aantal agrarische bedrijven op biologische wijze wordt geproduceerd. Thans wordt op ca. 0,3% van het landbouwareaal biologische produc-

ten geteeld door circa 75 biologische bedrijven. De wijze waarop deze groei o.a. zal worden bevorderd is het verbeteren van de afzetmogelijkheden van biologische producten en het stimuleren van samenwerking, zowel tussen de producenten als binnen de keten. Daartoe is o.a. een coördinator voor de biologische landbouw aangesteld en is een project gestart, waarbij twee grote afzetorganisatie samenwerking om tot een efficiënte en professionele begeleiding van de afzet te komen.

Per 1 januari 2002 moet de dierlijke mestgift aan een gewas op een biologische landbouwbedrijf voor minimaal 20% uit biologische mest bestaan. Biologische mest is onvoldoende beschikbaar in Zeeland en daarbuiten, hetgeen ervoor pleit de biologische veehouderij (en m.n. biologische melkveehouderij) in Zeeland te stimuleren.

Dit kan o.a. door ook via het gebiedsgerichte beleid de toename van het aantal biologische bedrijven te stimuleren.

Conclusie

Voorwaardenscheppend beleid om de geformuleerde doelstelling te realiseren is tot stand gekomen. Inbedding van de biologische landbouw in het gemeentelijke beleid kan bijdragen aan realisatie van de doelstelling. Initiatieven worden waar mogelijk gestimuleerd, niet alleen via Vitaal Platteland, doch ook via het gebiedsgerichte beleid.

Omschakeling naar intensieve(re) teelten

Context van het streekplan

De fruitteelt is een belangrijke en moderne bedrijfstak. Voor de concentratie Kapelle is het beleid gericht op verdere optimalisatie van de productieomstandigheden en productiestructuur. Bij intensivering en specialisatie in de akkerbouw wordt steeds meer gebruik gemaakt van teeltondersteunende voorzieningen als afdekmaterialen en tunnels. Hieraan worden geen beperkingen opgelegd, tenzij overwegende landschappelijke, ecologische of milieuhygiënische argumenten in het geding zijn.

Stand van zaken

De ontwikkelingen in de praktijk op het gebied van teeltondersteunende middelen (regenkapen, tunnels) gaan harder dan bij de totstandkoming van het streekplan is voorzien. Te voorzien is dat deze ontwikkeling zich ook in Zeeland, waar veel akkerbouwers zich (noodgedwongen) oriënteren op alternatieven, nog zal versnellen. Gemeenten geven aan dat een toetsingskader, teneinde dergelijke initiatieven te kunnen beoordelen, wordt gemist.

Voorts blijken de aanduidingen in streekplan, wat betreft de mogelijkheden voor intensivering, in een aantal gebieden tegenstrijdig te zijn. Zo is het stimuleringsgebied intensivering/fruitteelt tevens aangewezen als aandachtsgebied landschap. Recent zijn bij enkele tientallen fruitteeltbedrijven waterbassins aangelegd die bij dreigende nachtvorst worden gebruikt om de boomgaarden te beregenen en daarmee de bloesems te beschermen tegen vorstschade.

Een belangrijk obstakel voor intensivering in de akkerbouw in een aantal regio's is het ontbreken van voldoende zoet water. Onderzoek naar mogelijkheden om afstromend grondwater uit de duinen op te vangen en in te zetten voor de landbouw heb-

ben geen positief resultaat opgeleverd. Een te hoog zoutgehalte, danwel een te hoge kostprijs waren daaraan debet.

Conclusie

Een nadere oriëntering op de voortschrijdende intensivering van de landbouw in Zeeland is noodzakelijk in relatie tot de vraag welke mogelijkheden hiertoe via het ruimtelijke beleid dienen te worden geboden. De tegenstelling tussen het stimuleren van teeltondersteunende voorzieningen enerzijds en het beschermen van het landschap anderzijds vormt daarbij een aandachtspunt (thema voor de beleidsagenda).

Intensieve veehouderij

Context van het streekplan

Op basis van de resultaten van het onderzoek naar instrumenten om de groei van de veehouderij adequaat op de beschikbare milieuruimte af te stemmen zal het vestigingsbeleid voor veehouderij in een streekplanuitwerking worden uitgewerkt.

Stand van zaken

Op het moment van vaststelling van het streekplan was het 'Stappenplan vestigingsbeleid veehouderij' in uitvoering, dat uitvoering geeft aan de doelstelling in het provinciale milieubeleidsplan 'Kerend Tij Twee' om de groei van de veehouderij af te stemmen op de beschikbare milieuruimte in Zeeland. Dit stappenplan richtte zich in hoofdzaak op het stimuleren van voorjaarsaanwending van dierlijke mest, het inventariseren van de milieuruimte voor een eventuele groei van de veestapel en een juridisch onderzoek naar instrumenten die het mogelijk maakten de vergunningaanvraag voor een veehouderijbedrijf te toetsen aan de beschikbare milieuruimte. Daar ten tijde van de vaststelling van het streekplan nog geen inzicht bestond in de resultaten van dit stappenplan heeft het streekplan zich beperkt tot het formuleren van interim-beleid. Zodra het stappenplan zou zijn afgerond, zou via een uitwerking van het streekplan definitief vestigingsbeleid worden geformuleerd. De uitvoering van het stappenplan is via vaststelling van de notitie 'Vestigingsbeleid Veehouderij' op 14 oktober 1997 door Gedeputeerde Staten afgerond. Daaruit bleek o.a. dat de beschikbare mestruimte in Zeeland al vrijwel geheel door de mestproductie in Zeeland werd benut. Tevens bracht het juridisch onderzoek aan het licht dat er geen concrete milieu- of ruimtelijke ordeningsinstrumenten beschikbaar zijn, die het mogelijk maken individuele vergunningaanvragen voor een veehouderijbedrijf te toetsen aan de beschikbare milieuruimte. Op grond van deze resultaten is niet tot een uitwerking, maar tot een herziening van het streekplan besloten. Gelet op het feit dat de milieuruimte in Zeeland al nagenoeg is opgesoupeerd is daarbij gekozen voor een vestigingsbeleid dat nog grotere restricties bevat dan het interimbeleid reeds deed. Deze streekplanherziening is op 13 november 1998 door Provinciale Staten vastgesteld. Gemeenten hebben dit beleid inmiddels in de bestemmingsplannen voor het landelijk gebied vertaald. Door een aantal appellanten is beroep ingesteld tegen de onderdelen van de streekplanherziening die als concrete beleidsbeslissing zijn aangemerkt; de Raad van State heeft nog geen uitspraak in deze zaak gedaan.

Op 23 januari 2001 hebben Gedeputeerde Staten een circulaire vastgesteld, waarin richtlijnen worden gegeven voor de wijze waarop met de in de streekplanherziening opgenomen knelgevallenregeling (de in- en verplaatsing van intensieve veehouderijen in geval van knelsituaties) in de gemeentelijke bestemmingsplannen dient te worden vertaald. Daarin worden gemeenten tevens opgeroepen initiatieven voor omschakeling naar biologische veehouderij met een positieve blik te benaderen; veelal zijn dergelijke bedrijven als grondgebonden bedrijven aan te merken en vallen ze niet onder de strikte beleidsregels voor intensieve veehouderij.

Het toekomstige rijksbeleid, zoals neergelegd in de Vijfde Nota, zet in op het oplossen van de milieuproblematiek in de concentratiegebieden, zonder de gevolgen daarvan af te wettelen op de schone gebieden in de rest van Nederland.

Conclusie

Sinds de inwerkingtreding van dit provinciale beleid (en de vlote doorvertaling ervan in gemeentelijke bestemmingsplannen) hebben zich op het gebied van intensieve veehouderij geen ongewenste ontwikkelingen meer voorgedaan. Geconcludeerd kan worden dat het beleid aan de verwachtingen heeft voldaan. Vooralsnog lijkt er geen behoefte te bestaan tot bijstelling van het beleid voor intensieve veehouderij. Voor een aanpassing van de regeling ten behoeve van het stimuleren van biologische veehouderij zijn geen argumenten aanwezig. Wel zullen de ontwikkelingen nauwlettend worden gevolgd, teneinde mogelijke knelpunten vroegtijdig te signaleren.

Glastuinbouw

Context van het streekplan

Op het gebied van de glastuinbouw streeft het streekplan concentratievorming na, waartoe een drietal projectlocaties zijn aangewezen bij Rilland, Kapelle en Lewedorp. Via een convenant met de gemeenten Reimerswaal, Kapelle en Borsele is overeengekomen dat iedere projectlocatie mag uitgroeien tot een omvang van 100 hectare. Voor de van oudsher bestaande glastuinbouwconcentraties bij Sirjansland en St. Annaland wordt enige ruimte voor nieuwvestiging geboden tot een omvang van respectievelijk 40 en 20 hectare.

Stand van zaken

Gelet op de voorziene herstructurering in het Westland en de daaruit voortvloeiende kansen voor Zeeland tot vitalisering van het platteland en het creëren van werkgelegenheid is in 1998 gestart met een haalbaarheidsstudie naar de mogelijkheden voor grootschalige glastuinbouw (500 tot 700 hectare bruto) in Zeeland. Een gebiedsselectie leverde een drietal potentiële locaties (Rilland, Nieuwdorp en Westdorpe) op, waarvoor vervolgens een milieu effect rapportage (mer) is uitgevoerd, die geen grote verschillen in de milieu-effecten per locatie te zien gaf. Eind mei 2000 hebben Gedeputeerde Staten het MER aanvaard en via vaststelling van een ontwerp-streekplanherziening

een keuze gemaakt voor de locatie Nieuwdorp. Daarbij is ruimte geboden voor de ontwikkeling van een kleinschalige glastuinbouwconcentratie in Zeeuwsch-Vlaanderen ten behoeve van de eigen regionale vraag.

In mei 2001 is de haalbaarheidsstudie afgerond, waarbij de conclusie is getrokken dat een glastuinbouwlocatie in het gebied Nieuwdorp met een omvang zoals beoogd vanuit financieel-economisch en maatschappelijk oogpunt een te risicovolle onderneming is. Besloten is de procedure stop te zetten. Dat betekent dat het beleid voor de drie projectlocaties, zoals dat is neergelegd in het streekplan, wordt voortgezet. De projectlocaties Rilland en Kapelle zijn inmiddels via gemeentelijke bestemmingsplannen geregeld.

Voor een regionale glastuinbouwconcentratie in Zeeuwsch-Vlaanderen wordt vooralsnog geen ruimte geboden. Wanneer uit die regio initiatieven komen zal op dat moment moeten worden bezien of het ruimtelijke beleid daarop moet worden aangepast.

Recent is een haalbaarheidsonderzoek opgesteld voor een glastuinbouwproject nabij Sluiskil, dat ter beoordeling aan de gemeente Terneuzen is voorgelegd. Afhankelijk van het resultaat kan dit leiden tot een verzoek tot een herziening van het streekplan over te gaan. Een dergelijk initiatief zal op zijn haalbaarheid, mede met het oog op het nieuwe rijksbeleid in de Vijfde Nota over de ruimtelijke ordening, beoordeeld moeten worden.

Conclusie

Het vigerende beleid voor de glastuinbouw zal worden voortgezet. Vooralsnog wordt niet uitgegaan van het ontwikkelen van nieuwe projectlocaties.

Versterken agrarische bedrijfsvoering; project plattelandsvernieuwing

Context van het streekplan

Het beleid is gericht op realisering van ontwikkelingen die zowel betekenis hebben voor het behoud van de kwaliteiten van het landelijk gebied als voor de versterking van de economische dragers ervan. Plattelandsvernieuwing is tevens gericht op bestuurlijke vernieuwing. Gestreefd wordt naar het instellen van regionale platforms plattelandsvernieuwing.

Stand van zaken

De wenselijkheid voor een actief Zeeuws plattelandsbeleid blijft bestaan, zowel als het gaat om de economische vitaliteit van het landelijk gebied als om aandacht voor de omgevingskwaliteiten. Dat plattelandsvernieuwing meer omvat dan alleen de agrarische bedrijfsvoering blijkt ook uit de vaststelling van het uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland 2000-2006, waarin de volgende speerpunten zijn opgenomen⁴:

- * Agrarische vernieuwing: dit krijgt gestalte via meerdere projecten. In het jaar 2002 wordt dit een nieuw thema binnen het project.
- * Verbrede landbouw: via het project Nieuwe Economische

⁴ Voor meer informatie over het project plattelandsvernieuwing wordt verwezen naar het Jaarverslag 2000 dat in mei 2001 is opgesteld.

Dragers zijn hiervoor de planologische randvoorwaarden geschapen. Het is thans zaak dit beleid daadwerkelijk te gaan realiseren. Inmiddels hebben alle Zeeuwse gemeenten besloten de streekplanherziening op basis van het selectieve model in het gemeentelijke beleid te zullen vertalen.

- * Biologische landbouw: hiervoor is een plan van aanpak vastgesteld. Er zijn verschillende projecten in uitvoering.

Conclusie

Van groot belang is dat de discussie over de vernieuwing van het landelijk gebied doorgaat, aangezien dat wezenlijk is voor (de kwaliteiten van) Zeeland. Ontwikkelingen zoals de aanwijzing in de vijfde nota van het zuidwestelijk Deltagebied als Nationaal Landschap onderstrepen het belang hiervan nog eens. In het kader van het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland wordt het debat met de maatschappelijke organisaties levend gehouden door jaarlijks speerpunten aan te wijzen. Ook op beleidsniveau zal deze discussie voortgezet dienen te worden, waarbij een integrale benadering (omgevingskwaliteit, economische basis en leefbaarheid) voorop dient te staan. Het aspect leefbaarheid, in het kader van Vitaal Platteland aangewezen als prioritaair thema, verdient daarbij - mede in relatie tot de Strategische Visie - extra aandacht (thema voor de beleidsagenda).

Versterken economische basis platteland; ontwikkelen niet-agrarische neventakken

Stand van zaken

In de voorwaardenscheppende sfeer is hieraan gestalte gegeven via de streekplanherziening nieuwe economische dragers, die op 23 maart 2001 door Provinciale Staten is vastgesteld. Gemeenten zullen hieraan verder uitwerking geven in hun ruimtelijke plannen. Daartoe is een convenant gesloten tussen de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten, de ZLTO en de provincie, waarin de inspanningsverplichting is opgenomen om binnen twee jaar na de streekplanherziening het selectieve model te verwerken in de gemeentelijke bestemmingsplannen. Nagenoeg alle gemeenten hebben besloten dit selectieve model te zullen gaan hanteren. Een toetsingscommissie nieuwe economische dragers zal de gemeenten adviseren over de ingediende ondernemersplannen. Evaluatie van het nieuwe beleid zal na een periode van twee jaar (begin 2003) plaatsvinden. Vanuit de agrarische sector en de gemeenten wordt nu reeds gepleit voor ruimere toepassingsmogelijkheden van het instrument nieuwe economische dragers. De oppervlakten in de NED-regeling worden als te beperkend ervaren, hetgeen ondernemers tot de afweging dwingt of de benodigde investering rendabel gemaakt kan worden. Een inhoudelijke visie op de te bereiken landschapswinst wordt van gemeentezijde in de NED-regeling gemist. In dat verband moet worden opgemerkt dat het nagenoeg ontbreken van een actieve gemeentelijke landshapsontwikkeling (zie *totstandkoming gemeentelijke landshapsbeleid*) daaraan mede debet is. Daarnaast vindt stimulering van niet-agrarische neventakken plaats in het kader van het project Vitaal Platteland subsidie-

ring, waarbij projecten die bijdragen aan de economische vitalisering van het platteland op subsidie kunnen rekenen. Het 'bevorderen van diversificatie economische dragers' is één van de prioriteiten in het uitvoeringsprogramma Vitaal Platteland 2000-2006.

Via het opzetten en ondersteunen van 'platforms plattelandsvernieuwing' wordt beoogd direct belanghebbenden meer te betrekken en zeggenschap te geven bij de vernieuwing van de plattelandseconomie. Ze kennen daartoe een brede samenstelling. In de regio's Schouwen-Duiveland, Tholen/Sint-Philipsland, Noord-Beveland en Oost Zeeuwsch-Vlaanderen zijn platformen actief. Deze platformen zijn daarmede van extra belang, omdat dit regio's zijn waar geen gebiedsgerichte projecten lopen. De platformen stimuleren het proces van vitalisering van het platteland, hetgeen in de praktijk per regio verschillend wordt ingevuld. Deze kan bestaan uit het bijeen brengen van partijen teneinde gezamenlijke initiatieven te bevorderen tot het zelf ter hand nemen van concrete projecten.

Conclusie

Het provinciale beleid ten aanzien van niet-agrarische functies in het landelijk gebied is via een streekplanherziening aangepast. Heroverweging van het beleid voor Nieuwe Economische Draggers zal op basis van de resultaten van de evaluatie (medio 2003) plaatsvinden, waarbij het pleidooi vanuit de agrarische sector en de gemeenten voor ruimere toepassingsmogelijkheden van het instrument nieuwe economische dragers kan worden betrokken (thema voor de beleidsagenda).

Continueren project Actualisering Bestemmingsplannen Buitengebied (ABB)

Stand van zaken

Regelmatige actualisering van de bestemmingsplannen voor het landelijk gebied is een belangrijke basisvoorwaarde voor een adequate ontwikkeling van het buitengebied en een deugdelijke handhaving. De meeste gemeenten beschikken inmiddels over een actueel bestemmingsplan. Met name de gemeenten Schouwen-Duiveland, Tholen, Terneuzen en Sas van Gent hebben op dit vlak nog werk te verrichten. In het kader van het stimuleringsbeleid is aan Schouwen-Duiveland en Tholen een financiële bijdrage toegezegd, hetgeen bij Tholen is gekoppeld aan de uitvoering van een plan van aanpak. Overwogen wordt ook met Schouwen-Duiveland een dergelijk traject te volgen.

De Vereniging van Zeeuwse Gemeenten heeft geconstateerd dat op het terrein van de handhaving van bestemmingsplannen voor het landelijk gebied nog het nodige te verbeteren valt. Daartoe zijn in 1999 via een convenant afspraken gemaakt, waarbij de handhaving van het bestemmingsplan wordt ingebed in de bestaande structuur van het Provinciaal Milieu Overleg. Daarbij wordt ook aandacht geschonken aan aspecten als het ontwikkelen van een handhavingsstrategie en het opnemen van een handhavingsparagraaf in het bestemmingsplan, alsmede het beschikbaar stellen van personele capaciteit die over voldoende opleiding beschikt.

Conclusie

De meeste gemeenten beschikken inmiddels over een actueel bestemmingsplan voor het landelijk gebied. Gezamenlijk met de achterblijvende gemeenten zal nog een forse inspanning geleverd moeten worden. In vervolg op de actualiseringsoperatie wordt thans werk gemaakt van de handhaving van bestemmingsplannen.

2.7 Kernrandzones

Totstandkoming gemeentelijk beleid kernrandzones

Context van het streekplan

De kernrandzone is de overgang van stad en land waar de karakteristiek wordt bepaald door de menging van stedelijke en landelijke functies. Voor een kernrandzone dient op basis van de actuele en potentiële kwaliteiten de zonering concreet te worden begrensd en een specifieke ontwikkelingsrichting te worden aangeduid.

Stand van zaken

Bij de nieuwe generatie bestemmingsplannen voor het landelijk gebied blijkt dat de gemeenten een andere visie op kernrandzones hebben dan de provincie. Gemeenten hebben de behoefte, gelet op de huidige functies in de kernranden en de behoefte aan locaties voor functies als tuincentra en maneges, om ook bij de kleinere kernen een kernrandzonebeleid te voeren. Op grond van het streekplan is dat niet mogelijk.

Conclusie

Het streekplan biedt ruimte aan gemeenten voor een kernrandzonebeleid rond de stedelijke centra en de dragende en middelgrote kernen. Vanuit de gemeenten bestaat de behoefte deze mogelijkheid ook te bieden rond de kleine kernen. Dit roept de vraag op of het beleid op dit onderdeel dient te worden aangepast, mede in relatie tot de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening (thema voor de beleidsagenda).

2.8 Natuur en bos

Natuurontwikkeling

Context van het streekplan

Het beleid is gericht op bescherming en verdere ontwikkeling van de natuurwaarden in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en op het behoud van de actuele natuurwaarden daarbuiten.

Stand van zaken

Na de snelle begrenzing van de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur is in de jaren '90 de uitvoering voortvarend gestart. Deze omvat aankoop, inrichting en start van het eindbeheer van de begrensde reservaat- en Relatienota-gebieden

en de natuurontwikkelingsgebieden. Per 2001 ligt de aankoop⁵ goed op schema; van de totale begrenzing van 5372 ha 'nieuwe natuur' is 2037 ha inmiddels verworven. Voor de verworven gebieden zijn inrichtingsplannen opgesteld, die na vaststelling door Gedeputeerde Staten door de Dienst Landelijk Gebied worden gerealiseerd. Meerdere plannen zijn inmiddels gerealiseerd (De Blikken, Eiland van de Meijer), terwijl er vele plannen in uitvoering zijn, met de zuidkusten van Schouwen en Tholen (Plan Tureluur) als absolute toppers (ca. 900 ha). Naast aankoop, inrichting en beheer door een natuurorganisatie in de 'nieuwe' natuurgebieden vindt in de begrensde beheersgebieden het agrarisch natuurbeheer plaats. Voor ca. 50% van de begrensde gebieden (ca. 3000 ha) is een beheersovereenkomst afgesloten, waaronder 400 ha akkerlandenbeheer.

Conclusie

Realisatie van de EHS ligt op schema.

Bosontwikkeling

Context van het streekplan

Aanvullend op de EHS wordt bosuitbreiding voorzover passend in het natuurstreefbeeld op strategische plaatsen bevorderd.

⁵ Aankoop geschiedt via het Bureau Beheer Landbouwgronden, waarbij het vrijmaken van de gronden via landinrichting de aankoop sterk kan versnellen.

Stand van zaken

De Zeeuwse taakstelling voor bosontwikkeling is vastgelegd in de Zeeuwse Bosnota en ruimtelijk vertaald in het streekplan. Daarbij gaat het om diverse kleinere lokale projecten en de volgende vijf grote bosuitbreidingen:

- * Kop van Schouwen: de bosaanleg (ca. 300 ha) is opgenomen in de streekplanuitwerking Schouwen-West en zal, in samenhang met natuurontwikkeling en de recreatieverdeelweg, via het landinrichtingsproject gestalte krijgen.
- * Walcheren: de aanleg van de nieuwe bossen (275 ha) is op bescheiden schaal gestart via de ruilverkaveling en zal in 2002/2003 na uitvoering van het plan van toedeling worden afgerond.
- * West Zeeuwsch-Vlaanderen: hier werd oorspronkelijke 300 ha bos voorzien. Vanuit de regio is hiervoor als streekeigen alternatief 'Kust in Kleuren' opgesteld, waarvan 300 ha uitgevoerd mag worden onder de rijkscategorie 'bosaanleg in landinrichting'. Hiervan is inmiddels als proefproject de Cletemspolder ingericht.
- * Braakman: deze nieuwe bossen (300 ha) zijn door Gedeputeerde Staten begrensd. De grondverwerving loopt voorspoedig en de verwachting is dat de bosaanleg op korte termijn kan starten.
- * Sloebos: via de Aanpassingsinrichting Borssele zal ca. 100 ha (van de totale 200 ha) worden verworven, waarbij Natuurmonumenten de inrichting en beheer voor haar rekening neemt. Voor aankoop van de overige hectares dient langs andere weg financiering te worden gevonden.

De ervaring van gemeenten is dat het moeilijk is initiatieven voor landgoederen op de juiste locatie te stimuleren. Om hierin te voorzien is recent een pilot gestart met een voorbeeldproject nabij Oostkapelle. Ook via de gebiedsgerichte aanpak voor West Zeeuwsch-Vlaanderen zal de realisatie van landgoederen worden gestimuleerd.

Conclusie

De grote locaties voor bosuitbreiding zijn in voorbereiding en zullen de eerstvolgende jaren worden gerealiseerd.

Natuurcompensatie Westerschelde

Context van het streekplan

Onderdeel van het verdrag met België over de verdieping van de Westerschelde is het herstel van natuurwaarden die verloren gaan. Hoe dit verlies gecompenseerd kan worden is onderwerp van een maatschappelijk afwegingsproces.

Stand van zaken

Op basis van de Bestuursovereenkomst wordt ter compensatie van de verdieping van de Westerschelde voor een bedrag van 66 miljoen gulden aan natuurcompensatie uitgevoerd. De stand van zaken van de verschillende compensatie-projecten is als volgt:

- * Buitendijkse projecten (17 miljoen): de projecten, die onder regie vallen van Rijkswaterstaat, lopen moeizaam en kennen nog geen resultaten, al zijn de natuurcompensatiemaatregelen voor het schor en de slikken van Waarde in een verge-

vorderd stadium. De binnendijkse projecten, onder verantwoordelijkheid van de provincie, verlopen voorspoediger.

- * Extra natuurontwikkeling binnendijks (19 miljoen): dit betreft de gebieden Rammekenshoek, Margarethapolder, Den Inkel en Ooster-Zwakepolder. In deze gebieden wordt gewerkt aan de begrenzing, aankoop en inrichting. Het project Rammekensduinen is inmiddels voltooid.
- * Kwaliteitsimpuls NBP/krekenherstel (30 miljoen): dit verloopt voorspoedig. Diverse gebieden zijn ingericht met extra compensatiegeld; vele projecten zijn nog in uitvoering. Daarnaast is bij de evaluatie in 2001 door de Voortgangsc commissie vastgesteld, dat een hoger ambitieniveau wenselijk is. Aan de Staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat is voorgesteld 300 ha extra natuurontwikkeling (inlagen) aan de taakstelling in de Bestuursovereenkomst toe te voegen, inclusief 15 miljoen extra. Dit verzoek is inmiddels gehonoreerd. Met de begrenzing van de gebieden die extra voor de natuurcompensatie zullen worden ingezet zal op korte termijn worden gestart.

Conclusie

Er is nog geen zicht op realisatie van buitendijkse projecten in het kader van de natuurcompensatie. De binnendijkse projecten lopen voorspoediger.

2.9 Landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden

Landschap

Context streekplan

Het provinciaal landschapsbeleid is gericht op behoud en ontwikkeling van een karakteristiek Zeeuws landschapspatroon. Het landschapsbeleid beoogt ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied op een verantwoorde wijze bij de bestaande kwaliteiten aan te laten sluiten. Gemeenten wordt gevraagd een lokaal landschapspatroon uit te werken, dat de basis kan vormen voor de bestemmingsplannen buitengebied.

Totstandkoming gemeentelijk landschapsbeleid

Stand van zaken

Verschiedende gemeenten hebben landschapsbeleidsplannen opgesteld voor het eigen grondgebied. Deze plannen worden gekenmerkt door een sterke uitvoeringsgerichtheid (onderhoudscyclus voor beplantingen binnen de gemeente) en het ontbreken van een beleidsmatige inslag (niet sturend op nieuwe ontwikkelingen, geen doorwerking in bestemmingsplannen). In de nieuwe generatie bestemmingsplannen voor het landelijk gebied is een afzonderlijke landschapsparagraaf opgenomen, welk beleid de onderlegger vormt voor het onderscheid tussen de deelgebieden en de hiervoor geldende ontwikkelingsmogelijkheden en het aanlegvergunningstelsel. Aan een actieve landschapsontwikkeling wordt echter op gemeentelijk niveau nog weinig gedaan. Uitzonderingen daarop zijn het Landschapsplan Borsele (Sloebos) en de bestemmingsplannen

Buitengebied van de gemeenten Oostburg, Sluis-Aardenburg en Axel die veel aandacht schenken aan landschapsvisies. Naar verwachting zal dat ook het geval zijn bij de bestemmingsplannen van Terneuzen en Sas van Gent.

Landschapsontwikkeling op provinciaal niveau

In het Streekplan Zeeland is op hoofdlijnen een visie op landschap ontwikkeld, uitgaande van de ontstaansgeschiedenis van Zeeland en de specifieke kenmerken van de voormalige eilanden. Per deelgebied is, eveneens op hoofdlijnen, een ontwikkelingsschets gegeven en is de landschapsstrategie bepaald. Verdere uitwerking vindt momenteel plaats via het in voorbereiding zijnde Beeldkwaliteitsbeleid.

In opdracht van de Stichting Het Zeeuwse Landschap is - met financiële steun van het Bestuurlijk Consortium Vitaal Platteland Zeeland - een landschapsvisie voor heel Zeeland opgesteld. Bezien wordt of onderdelen van deze visie, die een aantal interessante thema's en concrete uitvoeringsacties bevat, overgenomen kunnen worden in het provinciale beleid.

Op regionaal niveau worden/zijn in een aantal gebiedsgerichte projecten landschaps(ontwikkelings)visies opgesteld. Genoemd kunnen worden:

- * de integrale structuurvisie Kanaalzone met een landschappelijke visie;
- * de Stadsgewestelijke visie, die een landschappelijke visie op Vlissingen/Middelburg bevat;
- * de regiovisie Schouwen-West;
- * de regiovisie Walcheren 2000+, waarvoor een afzonderlijke landschapsvisie is gemaakt;
- * de landschapsvisie die voor het gebiedsproject West Zeeuwsch-Vlaanderen in voorbereiding is;
- * de landschapsvisie die door de sectoren natuur en landschap/recreatie en toerisme is opgesteld ten behoeve van het gebiedsproject Veerse Meer.

De verschillende visies verschillen nogal van elkaar ten aanzien van abstractieniveau, sturing op (nieuwe) ontwikkelingen, doorwerking naar niveau van bestemmingsplannen en uitvoeringsgerichtheid.

Stimuleren aandacht beeldkwaliteit

Het stimuleren van aandacht voor beeldkwaliteit is tot nu toe gebeurd zonder dat hiervoor specifiek beleid is geformuleerd. Wel werd het aspect beeldkwaliteit veelvuldig aan de orde gesteld bij gemeentelijke plannen, omdat hierbij te weinig aandacht werd besteed aan de bestaande kwaliteiten van het gebied of onvoldoende oog bestond voor de overgang van bebouwd naar onbebouwd gebied (bijvoorbeeld landschappelijke inpassing bedrijventerreinen). Inmiddels zit er een groeiende lijn in het gebruik van beeldkwaliteitsplannen.

Conclusie

De gemeentelijke landschapsbeleidsplannen winnen aan kwaliteit. Aan de doelstelling dat ze als basis voor bestemmings-

plannen buitengebied kunnen dienen wordt inmiddels voldaan. Op regionaal niveau zijn er, met name in het kader van de gebiedsgerichte projecten, meerdere landschaps(ontwikkelings)visies tot stand gekomen. Verdere uitwerking van de landschapsstrategie vindt plaats via het in voorbereiding zijnde provinciale beeldkwaliteitsbeleid, dat tevens gaat dienen om de aandacht voor beeldkwaliteit een extra impuls te geven (thema voor de beleidsagenda).

Naar verwachting zullen het provinciale beeldkwaliteitsbeleid en de in opdracht van de Stichting Het Zeeuwse Landschap opgestelde landschapsvisie voor heel Zeeland, indien het zuidwestelijk Deltagebied wordt aangewezen als Nationaal Landschap, input gaan leveren voor een uitvoeringsgerichte visie voor het Nationaal Landschap (thema voor de beleidsagenda).

Archeologische waarden

Context van het streekplan

Het streven is gericht op het behoud van het archeologische erfgoed in de bodem. Het provinciale beleid is gericht op het bevorderen dat archeologisch onderzoek een vast onderdeel wordt van de planvoorbereiding van ingrepen in en op de bodem.

Stand van zaken

Archeologie en archeologische monumentenzorg staan de laatste jaren sterk in de politieke belangstelling. De vele veranderingen in deze sector hangen nauw samen met de invoering van het Europees Verdrag van Valletta (Malta), dat in 1998 door het Nederlandse Parlement is aanvaard. Eind 2001 is het kabinet akkoord gegaan met het wetsvoorstel voor archeologische monumentenzorg.

Algemene uitgangspunten voor behoud en bescherming van archeologische waarden zijn in het streekplan geformuleerd. Ten behoeve van een goede doorwerking daarvan in gemeentelijke plannen en projecten hebben Gedeputeerde Staten medio 2001 een circulaire (Ruimtelijke ordening en archeologie) opgesteld. Informatie over locaties en betekenis van archeologische waarden is o.a. te vinden op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), die beide door Gedeputeerde Staten zijn vastgesteld. AMK en IKAW zijn ter beschikking gesteld aan de Zeeuwse gemeenten.

Onderzoek naar archeologische waarden is inmiddels een standaard onderdeel van de toelichting bij een bestemmingsplan/art. 19-aanvraag - waardoor steeds meer duidelijkheid ontstaat over de wijze waarop de resultaten van dat onderzoek in de planologische regeling verwerkt kunnen worden - en de verlening van ontgrondingsvergunningen en het opstellen van plannen voor natuurontwikkeling en provinciale infrastructuur.

De gemeenten geven aan dat archeologische belangen naar hun oordeel bij sommige afwegingen in ruimtelijk verband te zwaar worden gewogen.

Conclusie

Het provinciale beleid ten aanzien van archeologie begint zowel gemeengoed te worden in de provinciale organisatie als bij de

totstandkoming van gemeentelijke plannen. Het belang van de archeologie in het ruimtelijk beleid zal in de toekomst verder worden versterkt door o.a. de wet en regelgeving, die uitvoering geeft aan het Verdrag van Valletta.

De gemeenten geven aan dat archeologische belangen naar hun oordeel bij sommige afwegingen in ruimtelijk verband te zwaar worden gewogen.

Conclusie

Mede naar aanleiding van de nota Belvédère (zie par. 3.9) wordt de aandacht voor cultuurhistorie verbreed. Naast het behoud dient het beleid ook gericht te zijn op het gebruik van cultuurhistorie als inspiratiebron bij de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied.

Cultuurhistorische waarden

Context van het streekplan

Waardevolle elementen en relictten dienen een adequate planologische bescherming te krijgen. Bescherming van het Landfront Vlissingen wordt van cultuurhistorisch belang geacht. Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met fraaie stads- en dorpsilhouetten.

Stand van zaken

Bij de toetsing van gemeentelijke bestemmingsplannen wordt getoetst op cultuurhistorische aspecten, waarbij de bescherming van monumentale structuren en gebouwen, vestings- en verdedigingswerken en de bescherming van de windvang van molens aandacht krijgt.

De mogelijke aanwijzing van het Landfront Vlissingen tot beschermd stads- of dorpsgezicht of tot beschermd rijksmonument is nog bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in onderzoek. Het behoud van het Landfront Vlissingen wordt zowel door de provincie als door de gemeenten Veere, Middelburg en Vlissingen onderkend. In het kader van het gebiedsproject Walcheren 2000+ wordt tevens gewerkt aan het dagrecreatief benutten van dit object. De gemeente Vlissingen en Middelburg hebben bezwaar tegen het aanwijzen van het Landfront als rijksmonument of beschermd gezicht.

2.10 Landinrichting

Bedrijfsontwikkeling en landinrichting

Context van het streekplan

De landinrichting heeft zich het laatste decennium ontwikkeld tot een multifunctioneel instrument gericht op meervoudige doelen. De huidige kansen en knelpunten in het landelijk gebied vragen om vernieuwing van de aanpak.

Stand van zaken

Landinrichting is in toenemende mate (mede) gericht op andere functies dan de agrarische. De grootste knelpunten waarmee de landbouw wordt geconfronteerd zitten immers niet zozeer in de inrichting van het landelijk gebied, maar vooral in de bedrijfsontwikkeling en het (gebrek aan) toekomstperspectief. De inrichtingsopgave voor het platteland is daardoor een veel bredere geworden. Er is een relatie gebleven met de veranderende agrarische omgeving, maar het landinrichtingsinstrument wordt tegenwoordig vooral ingezet voor 'ruimte voor water', natuurontwikkeling, bosaanplant, de groen/blauwe dooradering van het landelijk gebied e.d. De landinrichting gaat daardoor meer en meer een synoniem worden voor het gebiedsbeleid. Dat blijkt ook uit het feit dat de realisatie van gebiedsvisies in meerdere gevallen mede plaats vindt via landinrichtingsprojecten.

De uitvoering van de verschillende landinrichtingsprojecten vordert gestaag, maar langzaam. Dit wordt vooral veroorzaakt door de beperkt beschikbare financiële middelen. Dit financieringsprobleem is een last uit het verleden, waarin teveel verplichtingen zijn aangegaan. Deze problematiek is hardnekkig en moeilijk oplosbaar.

Conclusie

Landinrichting is een instrument dat een belangrijke rol speelt bij de realisatie van het gebiedenbeleid.

Recent is op landelijk niveau voortgang geboekt met het oplossen van de landelijke financieringsproblematiek in de landinrichting. In het Provinciaal Uitvoerings Programma 2002 wordt als gevolg daarvan financiële ruimte geboden voor een goede voortgang van de nieuwe landinrichtingsprojecten.

2.11 Milieuzonering en milieu-effectrapportage

ROM-project Kanaalzone

Stand van zaken

In 1988 is in de Kanaalzone een ROM-project gestart, die tot doel had een operationele beleidsvisie voor het gebied te formuleren, waarbij het ruimtelijk, economisch en milieubeleid wordt geïntegreerd. Voor de Kanaalzone is een toekomstvisie opgesteld, alsmede een plan van aanpak. Ter uitvoering van de voorgestelde maatregelen is door de betrokken partijen een convenant afgesloten, dat op 1 april 2003 afloopt. Daarbij zijn geen afspraken gemaakt voor de periode na 2003, hetgeen de vraag oproept of dit ROM-project na afloop van de werkingssduur van het convenant dient te worden voortgezet. Ter begeleiding van deze discussie is een evaluatie van het ROM-project uitgevoerd, waaruit blijkt dat vrijwel alle in het plan van aanpak overeengekomen maatregelen zijn uitgevoerd. De nog resterende zaken hebben veelal een eigenstandig besluitvormingstraject buiten het ROM-kader (optimalisatie railinfrastructuur en afronding ecologische verbindingzone). Wat resteert is de grensoverschrijdende samenwerking, dat een belangrijk onderdeel van het project vormt. Hiervoor is recent een afzonderlijk convenant afgesloten, waarin is vastgelegd

dat de grensoverschrijdende overlegstructuur gehandhaafd blijft en de grensoverschrijdende samenwerking wordt geïntensiveerd.

In de evaluatie is tevens geïnventariseerd welke wensen er nog leven in de Kanaalzone en welke rol de Stuurgroep bij de realisering daarvan zou kunnen spelen. Dit overzicht toont aan dat realisatie van de meeste wensen buiten de invloedssfeer van de Stuurgroep of de regio valt en er derhalve onvoldoende basis is om de huidige samenwerking voort te zetten. Wel zal er in de toekomst - in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening maakt de Kanaalzone deel uit van het stedelijk netwerk - de noodzaak blijven tot een integrale visievorming in de Kanaalzone. De overtuiging bestaat dat een brede samenwerking in een stedennetwerk, waarvan naast de vier Zeeuwse steden ook Gent deel uitmaakt, de positie van alle vijf de steden kan versterken. Nagegaan wordt of ter benadrukking van het transnationale aspect het project Stedennetwerk als Interreg III-project kan worden uitgewerkt.

Hierover zijn de eerste contacten gelegd met de provincie Oost-Vlaanderen en heeft een oriënterend gesprek plaatsgevonden met de stad Gent. Uitvloeisel hiervan is dat aan Nederlandse zijde is afgesproken om economische onderwerpen te "parkeren" in verband met de studie naar samenwerking tussen de havenbedrijven.

Conclusie

Vrijwel alle maatregelen die in het kader van het plan van aanpak voor het ROM-project zijn geformuleerd zijn uitgevoerd. In het kader van het stedelijk netwerk worden de mogelijkheden tot verbreding van het stedennetwerk met de stad Gent en het aangaan van grensoverschrijdende samenwerking onderzocht. Dit vormt een aspect dat nader zal worden uitgewerkt bij de op te stellen visie voor het stedelijk netwerk (thema voor de beleidsagenda).

Project Sloerand

Stand van zaken

Het project Sloerand is gestart, doch al snel bleek dat dit project door de tijd werd ingehaald. Op basis van nieuwe ontwikkelingen - één daarvan vormt de voorgenomen ontwikkeling van de Westerschelde Container Terminal - is besloten met dit project tijdelijk een pas op de plaats te maken. Het onderdeel van het project dat betrekking heeft op het aspect duurzaam bedrijventerrein is via een ander spoor opgepakt. Voor wat betreft de geluidproblematiek in en rondom het gebied Vlissingen-Oost is recent gestart met een oriënterend onderzoek naar de geluidszone. Zodra dat onderzoek is afgerond kan het resultaat mede aanleiding zijn het project opnieuw op te pakken.

Conclusie

Het project is tijdelijk stop gezet. Afhankelijk van de resultaten van een onderzoek naar de mogelijkheden tot aanpassing van de geluidszone en het al dan niet doorgaan van de Westerschelde Container Terminal zal het opnieuw opstarten van het project worden gezien.

Externe veiligheid

Context van het streekplan

Gestreefd wordt naar een zo laag mogelijk risico bij gevoelige bestemmingen door het treffen van bronmaatregelen en, waar dit aanvullend nodig is, het aanhouden van afstand.

Planologische, technische en economische belangen kunnen aanleiding zijn tot het accepteren van enig risico.

Stand van zaken

Door de gebeurtenissen in Enschede en Volendam is op alle overheidsniveaus de inhoud en uitvoering van het externe veiligheidsbeleid nadrukkelijk onder de loep genomen. Binnen de provincie is dit primair gebeurd in het kader van de voorbereiding van het nieuwe milieubeleidsplan 'Groen Licht'. Zo is onderzoek gedaan naar de gevolgen van de grootst denkbare ongevallen. Zeeland voldoet in het algemeen ruim aan de normen. Er zijn twee uitzonderingen: de risico's van het transport over de Westerschelde en de risico's tengevolge van Hydro Agri in Sluis. Voor beide gevallen wordt gezamenlijk met andere betrokken partijen via onderzoek en overleg gewerkt aan het (op termijn) opheffen van normoverschrijding. Aanscherping van risiconormen (door het rijk) wordt niet verwacht. De beleidsuitgangspunten, zoals aangegeven in paragraaf 4.11 van het streekplan, blijven gelden. De rijksnormen zullen via in voorbereiding zijnde AMvB's, waaronder een afzonderlijk besluit voor vuurwerkinrichtingen, een wettelijke status krijgen. Op dat moment zal worden beoordeeld of er een noodzaak staat om het streekplan hierop aan te passen. Om in het RO-spoor adequaat op het aspect externe veiligheid te kunnen toetsen (bij bestemmingsplannen en art. 19-aanvragen) is informatie nodig over locatie en omvang van risicovolle activiteiten. Geconstateerd moet worden, dat hierop het een

en ander valt te verbeteren. Een volledig, goed toegankelijk overzicht (inclusief kaartmateriaal) van alle (rijks-, provinciale en gemeentelijke) risicovolle activiteiten en de daaraan verbonden risico's ontbreekt.

Conclusie

De risico-overschrijdingen als gevolg van het scheepvaartverkeer over de Westerschelde en het werken van gevaarlijke stoffen bij Hydro Agri vergt aandacht. Er wordt gewerkt aan concrete maatregelen om het risico terug te dringen. Vooralsnog lijkt het niet noodzakelijk het streekplanbeleid op dit onderdeel aan te passen.

Voor een goede beoordeling van gemeentelijke planologische maatregelen bestaat er behoefte aan meer inzicht in de risicovolle activiteiten, zowel naar plaats als voor wat betreft de daaraan verbonden risico's (thema voor de beleidsagenda).

2.12 Deltawateren

Continuering integrale beleidsontwikkeling en -uitvoering deltaxwateren

Context van het streekplan

Hoofddoelstelling voor de ontwikkeling van de deltaxwateren is het op een zorgvuldige wijze duurzaam veiligstellen van de natuurlijke waarden van deze gebieden. Binnen deze hoofddoelstelling zullen gedifferentieerd per water optimale mogelijkheden worden geboden voor andere gebruiksfuncties, zoals scheepvaart, recreatie en visserij.

Stand van zaken

In 2000 is gestart met het project 'Delta-inzicht'. Dit is een

gezamenlijk project van de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland en is gericht op het opstellen van een door de regio gedragen visie op de Deltawateren. Dit moet ertoe leiden dat de Delta in 2030 zowel in ecologisch als in economisch opzicht stabiel en vitaal is. Gestreefd wordt naar afronding van het project in 2002.

Het schetsen van het gewenste toekomstbeeld is op dit moment nagenoeg afgerond. Eveneens is de actuele situatie beschreven, terwijl de belangrijkste knel/discussie-punten in beeld zijn gebracht. Als hoofditems zijn daarbij te noemen: estuariene dynamiek, veiligheid en de relatie tussen de functies.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat de integrale beleidsontwikkeling voor de Deltawateren vorm krijgt en te zijner tijd kan worden doorvertaald bij de integrale herziening van het streekplan.

Opstellen landschapsvisie Oosterschelde

Context van het streekplan

Een adequaat toetsingskader voor bebouwing rond de Oosterschelde ontbreekt nog. Om hierin te voorzien zal een samenhangende landschappelijke visie op het Oosterscheldegebied worden opgesteld.

Stand van zaken

In samenwerking met Rijkswaterstaat, Directie Zeeland heeft de provincie in 1998 opdracht gegeven tot het opstellen van een landschapsvisie Oosterschelde. Deze opdracht vloeide voort uit het Beleidsplan Oosterschelde en het streekplan, waarin de wenselijkheid van een samenhangende landschappelijke visie op het Oosterscheldegebied werd benadrukt. Aanleiding hiertoe vormde het ontbreken van toetsbare landschappelijke criteria in relatie tot bouwaanvragen in en rond de Oosterschelde, waarmede zowel de (voormalige) Stuurgroep Oosterschelde als de provincie in toenemende mate werden geconfronteerd.

Dit onderzoek heeft eind 2000 geresulteerd in het Beeldkwaliteitsplan Oosterschelde, dat tezamen met het in opdracht van Rijkswaterstaat en de gemeente Veere opgestelde beeldkwaliteitsplan Neeltje Jans een input vormt voor het door de provincie te ontwikkelen beeldkwaliteitsbeleid. Voor de beoordeling van concrete plannen is dit beeldkwaliteitsplan minder geschikt.

Conclusie

De landschapsvisie voor de Oosterschelde is gereed en dient als bouwsteen voor het in voorbereiding zijnde beeldkwaliteitsbeleid.

Aanwijzing Oosterschelde tot Nationaal Park

Stand van zaken

Het rijk heeft het voornemen uitgesproken de Oosterschelde aan te wijzen als Nationaal Park. Naar verwachting zal in de loop van 2002 aan de Oosterschelde daadwerkelijk de status

van Nationaal Park worden toegekend. Deze aanwijzing heeft geen consequenties voor het ruimtelijk beleid; het Beleidsplan Oosterschelde blijft van kracht.

Conclusie

De aanwijzing van de Oosterschelde tot Nationaal Park heeft geen ruimtelijke consequenties.

2.13 Het streekplan als toetsingskader

In overleg met enkele gebruikers van het streekplan (plantoetsers, stedenbouwkundige bureaus, gemeenten) zijn de ervaringen met het streekplan als toetsingskader geïnventariseerd. In de praktijk wordt genuanceerd aangekeken tegen de functie die het streekplan vervult als toetsingskader voor gemeentelijke ruimtelijke plannen. Op sommige beleidsterreinen wordt beleid gemist of is het beleid onvoldoende helder.

Voorbeelden zijn:

- * beleid inzake duurzaam ruimtegebruik (minimale bebouwingsdichtheid?);
- * afweging archeologische belangen;
- * hoe om te gaan met beeldkwaliteit/landschap?;
- * de afbakening (qua vestigingsmogelijkheden) van de terreinen voor de opvang van specifieke sectoren;
- * duurzame inrichting bedrijfsterreinen (incl. aspect externe veiligheid);
- * beleid inzake permanente bewoning op recreatieterreinen: legaliseren of handhaven?;
- * bebouwing in buitengebied voor nutsvoorzieningen;
- * beleid ten aanzien van teeltondersteunende middelen.

Op andere beleidsterreinen wordt het beleid als te beperkend ervaren. De volgende voorbeelden zijn genoemd:

- * de normering in de circulaire burgerwoningen in buitengebied (met name wordt aandacht gevraagd voor de verschillende typen buitengebied, verschillende achtergronden en verschijningsvorm van de bestaande bebouwing en de mogelijkheden voor bijgebouwen voor het houden van wat vee);
- * de onduidelijkheid omtrent het begrip lokale bedrijvigheid (hiervoor is inmiddels via een circulaire een definitie opgenomen);
- * de afbakening van de specifieke functie van de bedrijfsterreinen bij Kruiningen, Yerseke, Rilland, etc.: welke typen boven-lokale bedrijven mogen zich daar wel/niet vestigen?
- * het locatiebeleid (m.n. ten aanzien van kantoorlocaties);
- * genuanceerde toepassing van de 20% regeling wat betreft bestaande bedrijven op verkeerde plekken (verplaatsing vaak niet mogelijk);
- * 2000 m²-norm voor glastuinbouw als ondersteunende neven-tak sluit niet aan op in de praktijk gehanteerde bouwsystemen;
- * regeling voor bebouwing buiten bouwblok (t.b.v. minicamping, stalling vee, fruitteelt);
- * de normering in de streekplanherziening nieuwe economische dragers, waaronder die met betrekking tot voorzieningen voor de paardensport;

* regelgeving m.b.t. de landschapscamping (veel strengere eisen dan voor reguliere camping in achterland);
* mogelijkheden voor gemeentelijk kernrandzonebeleid.

Per beleidsonderdeel zal een heldere keuze gemaakt moeten worden tussen het uitsluitend formuleren van globaal beleid, dan wel het opnemen van concrete normen en andere harde beleidsuitspraken. Bij die keuze spelen aspecten een rol als de in het geding zijnde provinciale belangen, het rijksbeleid, de onderbouwing van de normen, de bij gemeenten aanwezige kennis, ervaring en werkwijze, en de wijze van toetsing van de gemeentelijke afweging. Overigens zal altijd een zekere spanning blijven bestaan tussen enerzijds de behoefte aan duidelijkheid jegens burgers en gemeenten en anderzijds de behoefte aan flexibiliteit (*thema voor de beleidsagenda*).

In het verlengde van de functie van het streekplan als toetsingskader is ook de ondersteunende rol van de provincie bij de gemeentelijke uitvoering van ruimtelijk beleid aan de orde gekomen. De provincie kan een (grotere) rol spelen bij vraagstukken die in verschillende gemeenten spelen. Voorbeelden zijn:

* het opzetten van een adequaat handhavingsbeleid;

* het ontwikkelen van deskundigheid op het gebied van technische (on)mogelijkheden met betrekking tot antennes, zodat tegenwicht geboden kan worden aan telecommunicatiebedrijven;
* het gebruik maken van nieuwe mogelijkheden, nieuwe regelingen in het streekplan (zoals regeling unieke projecten, landgoederenregeling).

Conclusie

In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat de doorvertaling van het streekplan naar gemeentelijke bestemmingsplannen en de hantering van dit beleid niet op grote problemen stuit. Aan die onderwerpen waar beleid wordt gemist of het beleid niet duidelijk is zal nader aandacht moeten worden geschonken. Hierin wordt voorzien via plaatsing op de beleidsagenda in hoofdstuk 5, danwel nadere verduidelijking van het beleid via een (in voorbereiding zijnde) handleiding of circulaire. Daar waar het beleid als te beperkend wordt ervaren zal van geval tot geval de noodzaak of mogelijkheid tot globalisering worden gezien. In een aantal gevallen gaat het evenwel om uitdrukkelijke beleidskeuzes, waar de ruimte tot versoepeling in beginsel beperkt lijkt.

Conclusies op hoofdlijnen en overzicht resultaten

Algemeen

Hoofdstuk 2 van deze evaluatie, waarin de voortgang met betrekking tot de uitvoering van het streekplanbeleid en de daarmee bereikte resultaten in beeld worden gebracht, levert in zijn algemeenheid een positief beeld op.

Hier blijkt dat er in de afgelopen vier jaar forse inspanningen zijn gepleegd om het voorgenomen beleid ook daadwerkelijk te realiseren, zoals blijkt uit het volgende overzicht:

- * Alle uitvoeringsacties in het uitvoeringsprogramma zijn gestart; op enkele acties na is het uitvoeringsprogramma inmiddels afgerond.
- * De voorgenomen uitwerkingen van het streekplan zijn in procedure gebracht, of zijn inmiddels vastgesteld. In een enkel geval is voor een ander streekplaninstrument gekozen, dan wel is bewust van een streekplanuitwerking afgezien.
- * Aan alle prioritaire thema's en gebieden is de afgelopen jaren aandacht besteed.

Geconstateerd kan worden dat de uitvoering van het streekplan voor een belangrijk gedeelte is gerealiseerd.

Tevens blijkt uit hoofdstuk 2 dat op belangrijke beleidsterreinen aansprekende resultaten zijn bereikt. Met name op het gebied van het bundelingsbeleid, de herstructurering van de kustzone, de aanpak van verkeersknelpunten, Duurzaam Veilig, platteland vernieuwing, het tegengaan van intensieve veehouderij, stads- en dorps vernieuwing en het natuurbeleid zijn successen geboekt. Op terreinen als het beïnvloeden van het fietsgebruik, het stimuleren van windenergie en landschap ontwikkeling moet worden geconstateerd dat de resultaten achterblijven bij de verwachtingen.

Bij het onderdeel *prioritaire thema's en gebieden* zal op deze aspecten nader worden ingegaan.

Ruimtelijke hoofdstructuur

Bij de totstandkoming van het Streekplan Zeeland is het uitgangspunt gehanteerd dat via het ruimtelijke beleid moet worden getracht de randvoorwaarden te scheppen om de specifieke kansen van Zeeland te benutten. Dit heeft geleid tot het formuleren van de centrale doelstelling in het streekplan, namelijk het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van Zeeland met het oog op het vergroten van de werkgelegenheid en het behoud en versterken van de Zeeuwse basiskwaliteiten als rust, schoon, ruimte en groen.

Aan deze centrale doelstelling wordt vorm gegeven via een aantal beleidskernpunten, die leidraad zijn voor de uitvoering van het streekplan, te weten de prioritaire thema's en gebieden (zie tabel 7.1 streekplan).

Deze ontwikkelingen dienen plaats te vinden binnen het alles overkoepelende uitgangspunt van een duurzame ruimtelijke ontwikkeling, dat als een 'rode draad' door het streekplan loopt en is gevangen in de drie criteria: het voorkomen van verspilling, bescherming van het onvervangbare en ontwikkeling van duurzaam ruimtegebruik. Deze criteria zijn verweven in het beleid, zoals dat voor de verschillende beleidsvelden is geformuleerd.

Op basis van de in hoofdstuk 2 geschetste resultaten van het provinciale beleid is het nuttig te bezien in hoeverre de gepleegde inspanningen sinds 1997 ook daadwerkelijk hebben bijgedragen aan de centrale doelstelling in het streekplan: het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van Zeeland. Geconstateerd kan worden dat de kwaliteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van Zeeland, die voortvloeien uit de bijzondere ligging, in toenemende mate worden gezien en erkend. Dat geldt zowel voor de beleidsvorming op rijksniveau als voor de samenwerking met het bedrijfsleven en de overheden in gebieden die aan het Zeeuwse grenzen. Een en ander kan met de volgende ontwikkelingen worden gestaafd.

* Rode potenties (stedelijk gebied)

De inzet van de provincie bij de totstandkoming van de Vijfde Nota over de ruimtelijke ordening was gericht op het verkrijgen van de status van stedelijk netwerk voor het stedelijk gebied in Zeeland, waarbij de mogelijkheden tot samenwerking met de Vlaamse steden is benadrukt. Deze inzet is succesvol geweest en heeft geleid tot aanwijzing van het stedelijk gebied tot regionaal stedelijk netwerk. Daarbij wordt, via de opgave de samenhangende ruimtelijke visie voor het stedelijk netwerk in overleg met de Vlaamse steden nader uit te werken, tevens de relatie tussen het stedelijk gebied van Zeeland met het stedelijk netwerk in België onderkend. De provinciale inzet zal er op zijn gericht dat het rijk waar nodig ondersteuning verleent bij het vormgeven van deze grensoverschrijdende samenwerking.

* Paarse potenties (bedrijvigheid)

Eenzelfde ontwikkeling is waar te nemen bij de zeehaventerreinen, waar enige tijd geleden een samenwerkingsovereenkomst tot stand is gekomen met de haven van Rotterdam, terwijl momenteel de mogelijkheden tot samenwerking met de haven van Gent in kaart worden gebracht.

De potenties die Zeeland biedt voor de ontwikkeling van bedrijvigheid blijkt ook uit het plan tot realisatie van de Westerschelde Container Terminal, die in nauwe samenwerking tussen Zeeland Seaports en een Belgisch stuwadoorsbedrijf wordt ontwikkeld en die een belangrijke bijdra-

ge kan leveren aan het versterken van de economische structuur van Zeeland. Vestiging van dit bedrijf levert niet alleen winst op in de vorm van directe werkgelegenheid, maar kan tevens als motor dienen voor het aantrekken van bedrijvigheid op het gebied van distributie en logistiek, op- en overslag, assemblage e.d. Dit draagt bij aan het wijzigen van het karakter van Vlissingen-Oost, waar thans een groot accent ligt op zware bedrijvigheid, hetgeen dit industriegebied kwetsbaar maakt voor mondiale economische ontwikkelingen.

De totstandkoming van de Westerscheldetunnel betekent dat de beide zeehaventerreinen in Zeeland en twee stedelijke centra ten noorden en ten zuiden van de Westerschelde rechtstreeks met elkaar verbonden worden en draagt eraan bij dat de bereikbaarheid van Zeeuwsch-Vlaanderen en Noord-Zeeland wordt verbeterd. Dit leidt tot bijstelling van het (onterechte) beeld van een geïsoleerd gelegen regio en betekent een verbetering van het vestigingsklimaat voor bedrijven.

De economische potenties die voortvloeien uit de ligging van Midden-Zeeland ten opzichte van de Brabantse stedenrij zijn in beeld gebracht en geven aan dat ook daar mogelijkheden liggen om de economische structuur van Zeeland te versterken. In goed overleg met de betrokken partners is vooralsnog afgezien van het daadwerkelijk benutten van deze potenties.

* Groen/blauwe potenties (natuur en landschap)

De kwaliteiten van Zeeland op het gebied van natuur en landschap - hetgeen Zeeland een imago bezorgt van rust, open en ruimte, als het blauwe hart temidden van een verstedelijkt gebied - zijn altijd breed onderkend geweest. De ontwikkeling van deze kwaliteiten krijgt een nieuwe impuls door aanwijzing van het zuidwestelijk deltagebied als Nationaal Landschap. Het rijk zal daarvoor, in overleg met de provincies, een op de specifieke kwaliteiten afgestemd ontwikkelingsprogramma opstellen. De aanwijzing van opvangkernen, een programma voor wonen en werken en de ontwikkelingsrichting van de toeristisch-recreatieve sector vormen een onderdeel van dit programma.

Belangrijk is te constateren dat de status van Nationaal Landschap perspectieven biedt tot verdere ontwikkeling van de Zeeuwse omgevingskwaliteiten en het benutten van de recreatieve potenties - waarbij het rijk haar verantwoordelijkheid zal nemen - terwijl er geen verdergaande beperkingen uit voortvloeien dan de beperkingen die elders in het landelijk gebied aan de orde zijn.

Prioritaire thema's en gebieden

De prioritaire thema's en gebieden vormen de beleidskernpunten in het streekplan en zijn het instrumentarium om de gewenste ruimtelijke hoofdstructuur te realiseren. Bij de uitvoe-

ring van het ruimtelijke beleid hebben deze beleidskernpunten dan ook prioriteit gekregen. Op basis van de in hoofdstuk 2 gemelde resultaten kan ten aanzien van deze prioritaire thema's en gebieden het volgende worden geconstateerd.

* Versterken draagvlak stedelijk gebied en karakter landelijk gebied

Het instrument om deze versterking van het draagvlak te bereiken is het bundelen van functies in de stedelijke gebieden en de dragende kernen. Tevens wordt hiermede invulling gegeven (door een zuinig ruimtegebruik) aan het duurzaamheidsprincipe van het voorkomen van verspilling.

De bundeling van woningbouw in deze gebieden en kernen is voor een belangrijk gedeelte gerealiseerd. De cijfers met betrekking tot de woningvoorraad⁶ tonen aan dat in de periode 1997 - 2000 een verschuiving van het platteland naar de stedelijke ontwikkelingszones en de dragende kernen is opgetreden. Het streefcijfer voor het aandeel van alle stedelijke gebieden/dragende kernen in de groei van de woningvoorraad is inmiddels gehaald, doch er blijken nog verschillen tussen de verschillende ontwikkelingszones en dragende kernen. Met name de Kanaalzone blijft daarbij achter. De inspanningen zullen er de komende jaren op zijn gericht in alle ontwikkelingszones en dragende kernen de gewenste accentverschuiving tot stand te brengen. Gelet op het naijleffect van het oude beleid en het feit dat geruime tijd is gemoeid met de ontwikkeling van nieuwe woningbouwplannen - de periode 1997-2000 is eigenlijk te kort om deze omslag te kunnen realiseren - mag worden verwacht dat de resultaten van het ingezette beleid de komende jaren meer en meer zichtbaar zullen worden. De inzet zal zich de komende jaren met name moeten richten op de ontwikkelingszones Vlissingen/Middelburg en de Kanaalzone en de dragende kernen Tholen en Zierikzee, hetgeen tevens een positief effect zal hebben op het aandeel van de stedelijke gebieden in de groei van de bevolking.

Ten aanzien van de bundeling van voorzieningen is sinds 1997 strikt de hand gehouden aan het geformuleerde beleid voor perifere detailhandel, hetgeen tevens zijn doorwerking heeft gekregen in de visies voor de stedelijke ontwikkelingszones Goes en Vlissingen/Middelburg. Dat betekent dat detailhandelsvoorzieningen worden geconcentreerd op centraal gelegen en goed (ook via het openbaar vervoer) ontsloten locaties. De inzet van de provincie zal erop zijn gericht te voorkomen dat het beleid, dat als gevolg van de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening dient te worden aangepast, niet aan duidelijkheid inboet.

* Vasthouden en versterken positieve tendens in bevolkingsontwikkeling

Het beleid is erop gericht een geleidelijke bevolkingsgroei in de ontwikkelingszones en dragende kernen te realiseren. Geconstateerd kan worden dat deze doelstelling⁷ tot nu toe alleen in de ontwikkelingszone Goes/Borsele/Kapelle is gere-

⁶ Het aandeel in de groei van de woningvoorraad bedroeg in de periode 1997-2000 52%. Dit was in de periode 1990-1997 43%.

⁷ Het aandeel in de groei van de bevolking bedroeg in de periode 1997-2000 41%, terwijl het in de periode 1990-1997 28% was. Het streefcijfer is 55%.

aliseerd. In de overige ontwikkelingszones is de bevolkingsontwikkeling stabiel (Vlissingen/Middelburg), danwel negatief (Kanaalzone). Wel is het gelukt een verschuiving van de bevolkingsgroei van platteland naar stad tot stand te brengen, al zal deze ontwikkeling verder versterkt dienen te worden door een consequente toepassing van het huidige beleid. Ook hier geldt dat het waarschijnlijk meer tijd vergt alvorens de resultaten van het ingezette beleid zichtbaar worden. Op basis van de bevolkingscijfers lijkt de trend zich evenwel in positieve zin te ontwikkelen. Het aantal unieke projecten dat sinds de vaststelling van het streekplan is uitgevoerd is nog beperkt en daarmee ook hun bijdrage aan een groei van de bevolking. Inmiddels is meer helderheid ontstaan over deze regeling en zal naar verwachting het aantal projecten gaan toenemen.

Met name in West Zeeuwsch-Vlaanderen zal in het kader van het gebiedsgerichte project de realisatie van unieke projecten actief ter hand worden genomen.

* **Kwalitatief en kwantitatief voldoende aanbod bedrijfs-terreinen**

Bevordering van de economische ontwikkeling en de werkgelegenheid wordt in het provinciale beleid van groot belang geacht. Dit vereist dat, uitgaande van de verschillende typen bedrijventerreinen, voor de vestiging en uitbreiding van bedrijvigheid over een kwantitatief en kwalitatief voldoende aanbod aan bedrijventerrein kan worden beschikt. Het extra ruimtebeslag in de periode 1996-2000 ten behoeve van bedrijvigheid ziet er als volgt uit:

stedelijke terreinen	+ 238 ha
dragende kernen	+ 39 ha
overige kernen	+ 53 ha (incl. specifieke terreinen)

Met name de voorraadpositie van de steden is versterkt, hetgeen past binnen het provinciale bundelingsbeleid. De totale voorraad aan bedrijventerrein is voldoende om de komende jaren aan de vraag tegemoet te kunnen komen. Daarbij dient te worden aangetekend dat de actieve voorraad (de voorraad in handen van een gemeente) regionaal lager is. Met name in Zeeuwsch-Vlaanderen is sprake van een relatief hoog percentage 'passieve voorraad'. Op de Bevelanden is de voorraad stedelijk bedrijventerrein kleiner dan in andere regio's. Op het niveau van structuurplan/streekplan zijn evenwel de nodige reserveringen gepleegd, waardoor de stedelijke voorraad toereikend is voor de korte en middellange termijn.

Ter versterking van de infrastructuur van de zeehaventerreinen wordt momenteel, in het kader van een MER-procedure, onderzoek verricht naar een alternatief tracé voor de Sloelijn, teneinde tegemoet te komen aan de problemen omtrent leefbaarheid langs het huidige spoortracé en de noodzaak tot electrificatie van deze spoorverbinding. Tevens is er een studie gestart naar de aanleg van een goederen-spoorlijn naar Antwerpen (lijn 11). Op het gebied van de weginfrastructuur zijn inmiddels aanpassingen gerealiseerd aan de Sloeweg ter verbetering van de ontsluiting van het terrein Vlissingen-Oost.

In de Kanaalzone wordt, nu het tijdstip van ingebruikname van de Westerscheldetunnel dichterbij komt, onderzoek

gedaan naar het oplossen van het verkeersknelpunt nabij Sluiskil. Vervanging van de huidige brug door een andere kanaalkruising staat daar hoog op de agenda.

Aan de beide stationsgebieden in Zeeland is in het kader van het locatie- en mobiliteitsbeleid de status van A-locatie toegekend. Deze gebieden zullen daarbij dienen als knooppunt van openbaar vervoer en vestigingslocatie voor kantoren met een regionale functie. De ontwikkeling van de stationslocatie Goes tot A-locatie is succesvol gebleken. De 1^e fase is nagenoeg voltooid; het voornemen bestaat de 2^e fase op korte termijn te starten. In Middelburg is enige tijd gelegen gestart met de daadwerkelijke ontwikkeling van het stationsgebied.

Om een duurzaam gebruik van de ruimte op verouderde en ondoelmatige bedrijventerreinen veilig te stellen stelde het streekplan zich ten doel voor vijf locaties (Ramsburg Middelburg, Zuidhoek Zierikzee, Haarmanweg Terneuzen, Smokkelhoek Biezelinge en Binnen-Buitenhaven Vlissingen) een revitaliseringsproces te starten. Elk van deze terreinen is in een bepaalde fase van revitalisering aanbeld. Naast deze vijf zijn er ook plannen voor revitalisering van de terreinen Baskensburg in Vlissingen en Burenpolder te Yerseke. Een aantal terreinen (Zuidhoek, Haarmanweg en Baskensburg) is gevorderd tot de uitvoeringsfase.

* **Versterken R&T-sector**

Na vaststelling van het streekplan is een voortvarende en ambitieuze start gemaakt met de herstructurering van de kustzones en het Veerse Meer. Deze herstructurering wordt aangepakt via gebiedsgerichte projecten, waarbij naast recreatie en toerisme tevens aandacht wordt geschonken aan aspecten als natuur en landschap, de landbouw, infrastructuur, de waterhuishouding e.d. Met deze gebiedsprojecten wordt tevens inhoud gegeven aan het uitgangspunt van een duurzame ontwikkeling door het beschermen van het onvervangbare en het ontwikkelen van duurzaam ruimtegebruik. In alle herstructureringsgebieden is een toekomstvisie opgesteld voor de recreatiesector, waarin de bedreigingen en kansen voor de sector zijn belicht. Met uitzondering van het project 'Rondom het Veerse Meer', dat nog niet in de fase van uitvoering verkeert, zijn in alle herstructureringsgebieden de recreatiebedrijven in staat gesteld kwaliteitsverbeteringsplannen op te stellen. Het aantal kwaliteitsverbeteringsplannen dat daadwerkelijk is gerealiseerd is nog relatief beperkt, als gevolg van de tijd die is gemoeid met het doorlopen van de planologische procedure en de grondverwerving. Met name de uitvoering van de verbeteringsplannen zal de komende jaren de nodige aandacht vergen, zowel van de overheid als van de sector zelf.

Versterking van het toeristische product betekent meer dan uitsluitend het verbeteren van de kwaliteit van recreatiebedrijven. Dit behelst tevens het verbeteren en uitbreiden van (dag)recreatieve voorzieningen, zoals recreatieve routes, dagrecreatieve attracties, plattelandstoerisme e.d.

Herstructurering van een gebied betekent ook aandacht voor de omgevingskwaliteiten door het uitbreiden van natuurgebieden, het versterken van het landschap en het behoud van cultuurhistorisch waardevolle objecten. Recreatie lokt mobiliteit uit, hetgeen noodzaakt tot een goede geleiding van ver-

voersstromen, de opvang van dagrecreanten op transferia, de ontsluiting van de kustzone via een slagenstructuur, het concentreren van doorgaand verkeer op stroomwegen en het duurzaam veilig inrichten van de tussenliggende gebieden.

Aan deze aspecten is in alle gebiedsgerichte projecten de nodige aandacht geschonken. Met name in de meest recent gestarte gebiedsprojecten, West Zeeuwsch-Vlaanderen en het Veerse Meer, is gekozen voor een zeer ambitieuze doelstelling, waarbij het de intentie is een groot gedeelte van het gebied van functie te laten veranderen.

De getroffen en nog te treffen maatregelen zullen de komende jaren hun effect moeten gaan sorteren. Via een systeem van monitoring zullen de resultaten daarvan zichtbaar worden gemaakt.

* **Bevorderen veilige en duurzame verkeersafwikkeling**

Op infrastructureel gebied ligt het accent op het oplossen van knelpunten in de stedelijke ontwikkelingszones. De realisatie van een tweetal belangrijke verbeteringen in het wegennet, de aanleg van de Westerscheldetunnel en opwaardering van RW 57 tot autoweg, zijn sinds de vaststelling van het streekplan veilig gesteld. De Westerscheldetunnel, die medio 2003 in gebruik zal worden genomen, betekent dat de beide zeehaventerreinen en de stedelijke centra in Zeeland rechtstreeks met elkaar verbonden worden. De aandacht richt zich thans op de toeleidende wegen richting de tunnel. Onderzocht wordt welke maatregelen ter plaatse van de Sloeweg noodzakelijk zijn om een vlotte en veilige afwikkeling van de verkeersstromen vanuit de Westerscheldetunnel en het Sloegebied richting de A58 mogelijk te maken. In samenwerking met de N.V. Westerscheldetunnel worden de mogelijkheden tot de bouw van een tunnel onder het Kanaal Gent-Terneuzen onderzocht ter oplossing van het knelpunt bij de brug van Sluiskil.

Uiterlijk in 2006 zal worden gestart met de opwaardering van RW57 tot autoweg, inclusief de aanleg van een aquaduct in Middelburg, teneinde het doorgaande verkeer zoveel mogelijk buitenom de stad te kunnen afwikkelen. In nauw overleg met de betrokken partners wordt getracht de startdatum van dit project in de tijd naar voren te halen.

Het verhogen van de verkeersveiligheid en het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers is een beleidsitem dat in het provinciale beleid de nodige aandacht heeft gekregen. Met name in West Zeeuwsch-Vlaanderen, dat door het rijk als proefregio is aangewezen, zijn op provinciale wegen een groot aantal maatregelen getroffen die dit doel dichterbij moeten brengen. Ook in andere regio's zijn - niet alleen door de provincie, maar ook door andere wegbeheerders - projecten gestart in het kader van Duurzaam Veilig. De resultaten van deze inspanning zijn tot nu toe bemoedigend. De uitgevoerde maatregelen hebben tot een (aanmerkelijke) afname van het aantal verkeersdoden en -gewonden geleid. Op basis van deze resultaten wordt de doelstelling van het NVVP om het aantal dodelijke slachtoffers in 2010 terug te dringen naar maximaal 10 en het aantal ziekenhuisslachtoffers naar maximaal 80 haalbaar geacht, mits het beleid voor Duurzaam Veilig de komende jaren wordt voortgezet.

Het beleid om de groei van de automobiliteit te beperken en het gebruik van de fiets te stimuleren laat helaas minder duidelijke resultaten zien. Ondanks een forse inzet op het verbeteren van de fietsinfrastructuur en het bevorderen van de aandacht voor de fiets heeft dat zich niet vertaald in een duidelijke toename van het fietsgebruik. Waarschijnlijk moet worden aanvaard dat het beïnvloeden van het mobiliteitsgedrag via het ruimtelijke beleid slechts marginaal mogelijk is, tenzij besloten wordt via het beleid extreem in te zetten op het tegengaan van het gebruik van de auto.

Ter bevordering van het goederenvervoer over water zijn in het Actieplan Goederenvervoer Zeeland concrete uitvoeringsacties opgenomen die het goederentransport over water stimuleren. Zeeland biedt hiervoor, gelet op de goede infrastructuur, volop ontwikkelingsmogelijkheden. De komst van de Westerschelde Container Terminal zal hieraan een forse impuls kunnen geven. De bereikbaarheid van bedrijventerreinen over het water behoeft evenwel extra aandacht.

* **Versterken economische basis platteland**

Door de provincie Zeeland is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in plattelandsvernieuwing, zowel qua menskracht als met financiële middelen. Deze inspanningen zijn zowel gericht op bestuurlijke vernieuwing in het landelijk gebied als op het versterken van de agrarische bedrijfsvoering en het versterken van de economische basis van het platteland. De mogelijkheden van de provincie om bij te dragen aan een versterking van de agrarische bedrijfsvoering moeten niet worden overschat. Landinrichting is in afnemende mate een geschikt instrument om het perspectief van agrarische bedrijven te verbeteren. De knelpunten voor de landbouw zijn niet langer gelegen in de inrichting van het landelijk gebied, maar in het ontbreken van toekomstperspectief. Daar waar nieuwe agrarische ontwikkelingsmogelijkheden aan een versterking van de agrarische bedrijfsvoering kunnen bijdragen worden hiertoe via het ruimtelijk beleid mogelijkheden geboden, tenzij het met het oog op de andere functies in het landelijk gebied noodzakelijk is hieraan beperkingen op te leggen.

Een speerpunt in het provinciale beleid vormt het stimuleren van biologische landbouw. Hiervoor is een plan van aanpak vastgesteld, dat inmiddels in uitvoering is genomen.

Aan de gewenste ontwikkeling van niet-agrarische neventakken is op meerdere manieren inhoud gegeven. Via de streekplanherziening Nieuwe Economische Dragere is ruimte geschapen voor de ontwikkeling van kleinschalige en in het landelijk gebied passende niet-agrarische bedrijvigheid (verbrede landbouw). Het effect van dit beleid zal in de praktijk moeten blijken. Verbreding van agrarische bedrijven vindt tevens plaats via het stimuleren van plattelandstoerisme, zowel op het gebied van dagrecreatie als met verblijfsrecreatie. Voorbeelden van dit laatste zijn initiatieven voor plattelandstoerisme in het kader van de gebiedsgerichte projecten, evenals het stimuleren van plannen voor landschapscampings. Stimulering van niet-agrarische neventakken vindt plaats via het project Vitaal Platteland, waarbij kansrijke projecten op een subsidie kunnen rekenen.

Vernieuwing van de plattelandseconomie krijgt verder gestal-

te via de oprichting en ondersteuning van platforms platte-landsvernieuwing, waarbij per regio concrete initiatieven ter hand worden genomen ter vitalisering van het platteland. Via inzet van de instrumenten voor stads- en dorpsvernieuwing wordt mede een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de leefbaarheid van kleine kernen. Het merendeel van de stads- en dorpsvernieuwingprojecten is in een kleine kern uitgevoerd en heeft daarmee bijgedragen aan het verbeteren van de fysieke woonomgeving en het optimaliseren van de woonfunctie van deze kernen.

* Versterken natuur- en landschapswaarden

De realisatie van de ecologische hoofdstructuur is voortvarend ter hand genomen en ligt op schema. Van de 5.372 ha aan begrensde nieuwe natuurgebieden is inmiddels 2.037 ha verworven. Daarnaast is voor 50% van de begrensde gebieden (3.000 ha agrarisch gebied, waaronder 400 ha akkerlandenbeheer) inmiddels een overeenkomst in het kader van agrarisch natuurbeheer afgesloten.

Het behoud en versterking van het karakteristieke Zeeuwse landschapspatroon heeft met name aandacht gekregen via de diverse gebiedsgerichte projecten. Verdere uitwerking van deze landschaps(ontwikkelings)-visies zal plaatsvinden in het in voorbereiding zijnde provinciale beeldkwaliteitsbeleid. Dit beeldkwaliteits-beleid zal één van de bouwstenen vormen voor het ontwikkelingsprogramma dat ten behoeve van het Nationaal Landschap door het rijk dient te worden opgesteld.

Daadwerkelijke versterking van het landschap vindt plaats via een vijftal grote bosuitbreidingen die in meerdere regio's in voorbereiding, danwel in uitvoering zijn.

In toenemende mate bestaat er aandacht voor landschap in relatie tot cultuurhistorie, het landschappelijk inpassen van bedrijventerreinen, recreatiebedrijven, agrarische loodsen e.d. en dorpsontwikkeling in harmonie met de omgeving (organisch groeien).

De natuurontwikkelingsprojecten in het kader van de natuurcompensatie voor de Westerschelde levert een wisselend beeld op. De binnendijkse projecten verlopen voorspoedig en zijn in uitvoering, danwel reeds afgerond. De buitendijkse projecten lopen echter moeizaam en hebben nog geen concrete resultaten opgeleverd. Ter versterking van het natuurcompensatie-project heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat recent besloten 15 miljoen gulden extra beschikbaar te stellen voor de realisatie van 300 ha nieuwe natuur (inlagen) bovenop het bestaande programma.

Eindconclusies

De resultaten overziende kan worden geconcludeerd dat op de belangrijkste beleidsterreinen het in gang gezette beleid zijn vruchten afwerpt. Met name op het gebied van het bundelingsbeleid, het versterken van de economische positie van Zeeland, Duurzaam Veilig Verkeer, de recreatieve herstructureringsgebieden, het gebiedsgerichte beleid, de vitalisering van het landelijk gebied, het tegengaan van grootschalige intensieve veehouderij, stads- en dorpsvernieuwing en het natuurontwikkelingsbeleid zijn de nodige resultaten geboekt.

Op een aantal beleidsterreinen zijn de resultaten minder goed zichtbaar of blijven ze achter bij de verwachtingen, zoals het beïnvloeden van het fietsgebruik, de totstandkoming van windenergieparks en het landschapsbeleid. In een aantal gevallen (windenergie in relatie tot het nieuwe convenant, landschap in relatie tot beeldkwaliteit en cultuurhistorie) is inmiddels een nieuwe start gemaakt.

Al met al zijn er echter geen argumenten die noodzaken tot het aanbrengen van belangrijke aanpassingen in het ruimtelijke beleid. De beleidsitems die een rol gaan spelen bij de totstandkoming van nieuwe provinciale ruimtelijke beleid worden in hoofdzaak bepaald door nieuw rijksbeleid en nieuwe ontwikkelingen.

In het streekplan is ervoor gekozen een zwaar accent toe te kennen aan de totstandkoming van (inter)gemeentelijke visies als instrument om het gewenste beleid te realiseren en doorwerking te laten krijgen op gemeentelijk niveau. Geconstateerd kan worden dat dergelijke visies veelal alleen tot stand zijn gekomen voor de stedelijke ontwikkelingszones en de gebiedsgerichte projecten en daarmee niet het effect hebben gesorteerd dat ervan werd verwacht. Desondanks blijft er behoefte bestaan om op een regionaal schaalniveau tot visievorming te komen. Ook in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening wordt het belang hiervan onderkend en wordt hiervoor een rol toegekend aan de provincies, die dergelijke regionale structuurvisies in samenwerking met de betrokken gemeenten moeten opstellen.

Nieuwe ontwikkelingen

Nieuw Rijksbeleid

4.1 Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening (deel III)

In november 2001 is door de ministerraad deel 3 van de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening 2000-2020 vastgesteld. Het voorgenomen rijksbeleid is uitgewerkt in een drietal thematische ontwikkelingsbeelden: de kwaliteit van stad en land, organiseren in stedelijke netwerken en meebewegen met water. Voorts is een transnationale beleidsvisie opgenomen. Deze visie en ontwikkelingsbeelden vormen samen met de nationale ruimtelijke hoofdstructuur het 'Ruimtelijk Ontwikkelingsbeeld', uit te werken door rijk, provincies en gemeenten. Voor zover mogelijk zal daaraan een eigen 'Zeeuwse' invulling worden gegeven.

Nederland in Europa

De vijfde nota pretendeert een grensoverschrijdende nota met grensoverschrijdend ruimtelijk beleid te zijn. De verantwoordelijkheid voor dit grensoverschrijdende beleid ligt echter bij de betrokken provincies en gemeenten. Het rijk speelt hierbij alleen een rol wanneer de bevoegdheden van lagere overheden niet afdoende zijn.

Met nieuwe ruimtelijke concepten als het stedelijk netwerk met Gent en een (inter) Nationaal Landschap Zeeuws-Zuidhollandse Delta neemt het grensoverschrijdende in het Zeeuwse dan ook steeds verder toe (*thema voor de beleidsagenda*).

Het rijk onderscheidt vier internationale stroomdistricten, te weten: Rijn, Maas, Schelde en Eems. Voor deze gebieden zullen in overleg met buitenlandse partners stroomgebiedbeheersplannen worden opgesteld. Zeeland maakt nu alleen nog deel uit van het Scheldedistrict, maar zou na het herstel van het estuariene karakter/openen van de dammen ook nog wel eens deel kunnen uit gaan maken van de Rijn en Maas districten. Provincies, waterschappen en gemeenten zullen rekening moeten houden met deze stroomgebiedsbeheersplannen bij het opstellen van ruimtelijke plannen (*thema voor de beleidsagenda*).

Daarnaast formuleert het rijk in de vijfde nota voor het eerst ruimtelijk beleid voor de Noordzee/Westerschelde. Mogelijk dat een en ander doorvertaald dient te worden in streekplan (*thema voor de beleidsagenda*).

Kwaliteit in Stad en Land

Provincies maken, in nauw overleg met gemeenten, regionale structuurvisies ter voorbereiding van het streekplan⁸. Deze door provincies op te stellen regionale structuurvisies dienen voor eind 2003 gereed te zijn en geven een integrale visie ten behoeve van de bundelingsgebieden en de landelijke gebieden. Daarbij wordt antwoord gegeven op de vraag waar verstedelijking kan plaatsvinden en welke gebieden extra bescherming behoeven met het oog op natuurwaarden, cultuurhistorische, archeologische of landschappelijke waarden, de recreatieve functie of combinaties hiervan. Het waterbeleid in algemene zin en de deelstroomgebiedsvisie in concreto vormen een belangrijke inbreng voor de integrale visie. Op basis van de regionale structuurvisies worden uiterlijk in 2005 rode en groene contouren in het streekplan vastgelegd (*thema voor de beleidsagenda*).

Bebouwd gebied

Rode contouren vormen de begrenzing van het thans bebouwde gebied met daarbij gevoegd de tot 2015 benodigde uitbreidingen. Aan de rode contouren ligt een programmatische aanpak ten grondslag. Het rijk stel éénmaal per vijf jaar een kwantitatieve en kwalitatieve opgave vast voor de landsdelen. In onderling overleg dienen provincie en kaderwetgebieden op basis hiervan een decentraal ruimtelijk programma op te stellen.

Als gevolg van dit rijksbeleid zullen de ruimtelijke mogelijkheden voor woningbouw en bedrijvigheid bij de kleine kernen drastisch worden beperkt.

Voorzover dit nog niet het geval is dienen rondom inrichtingen met risico's veiligheidscontouren te worden opgenomen in streek-, structuur- en bestemmingsplannen (*thema voor de beleidsagenda*).

Het buitengebied

Voor het buitengebied vervalt het onderscheid, zoals in de VINEX opgenomen, tussen de gele, groene en bruine koersgebieden. Er wordt nu alleen nog gesproken over bundelingsgebied en landelijk gebied, waarbinnen de rode en groene contouren getrokken moeten worden. De provincies zijn verantwoordelijk voor de exacte begrenzing van de groene contourgebieden. In de groene contourgebieden geldt, voorzover de groene contour niet voortvloeit uit Europese regelgeving, een 'nee, tenzij-regime'.

⁸ Te verwachten is dat dit onderdeel van de Vijfde Nota, onder invloed van de aanstaande integrale herziening van de Wet op de ruimtelijke ordening, zal worden aangepast. Deze integrale herziening kent niet langer het instrument streekplan, maar introduceert in plaats daarvan een structuurvisie, terwijl de mogelijkheid tot het aanwijzen van onderdelen van het provinciaal beleid als concrete beleidsbeslissing komt te vervallen.

Voor het landelijk gebied geldt een ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie. Doel daarvan is de diversiteit en identiteit van het landschap te beschermen en nieuwe landschappelijke waarden toe te voegen. Hiertoe dienen provincies landschapsvisies op te nemen in hun streekplannen. Provincies geven in deze landschapsvisie aan op welke plaatsen projecten worden gestart om de kwaliteit van het landschap, inclusief de cultuur-historische waarden te verbeteren. Voor het Nationaal Landschap geldt dat daarvoor een op de kwaliteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van het gebied toegesneden ontwikkelingsprogramma dient te worden opgesteld (*thema voor de beleidsagenda*).

Voor het landelijk gebied geldt de ruimte voor ruimtebenadering (een benadering waarin vrijkomende bedrijfsgebouwen een andere functie kunnen krijgen of kunnen worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw). De provincie zal in het streekplan bepalen in welke gebieden en in welke gevallen zij de nieuwe benadering wil toepassen (*thema voor de beleidsagenda*). In het kader van de realisatie van de ecologische hoofdstructuur en het streven natuurgebieden met elkaar te verbinden wordt de Natte As, die loopt van het Lauwersmeergebied naar de Zeeuws-Zuidhollandse Delta, verder ontwikkeld door verbindingen tot stand te brengen tussen grote eenheden natte natuur. Dit wordt gecombineerd met vergroting van de ruimte voor waterberging en de ontwikkeling van het recreatietoerwaartnet. De provincies zullen dit uitwerken in streekplannen (*thema voor de beleidsagenda*).

Het rijk ondersteunt en stimuleert de opzet van verbeterprojecten. Waar de ruimtelijke kwaliteit wordt aangetast of bedreigd of er vanuit één of meer nieuwe ruimtebehoeften een nieuwe inrichtingsopgave ligt, is een gebiedsgerichte geïntegreerde aanpak en een ruimtelijk investeringsprogramma nodig. Voor dergelijke gebieden kunnen op initiatief van de provincie speciale verbeterprojecten worden gestart.

Provincies en gemeenten maken voor 2003 een inventarisatie van nog niet benutte capaciteit voor verspreide vestiging van glastuinbouwbedrijven in streek- en bestemmingsplannen. Een deel hiervan dient te worden geschrapt om tegemoet te komen aan de wens van verdergaande concentratie (*thema voor de beleidsagenda*).

Het rijk zal met de provincies nadere afspraken maken over de plaatsing van windturbines. Het beleid is erop gericht windturbines zoveel mogelijk te bundelen tot lijnen of parken en te plaatsen op industrieterreinen en langs vaarwegen. Doelstelling is dat in 2020 een totaal opwekkingsvermogen van 7500 MW is gerealiseerd. Hiervan zal tenminste 1500 MW reeds in 2010 op het provinciaal ingedeelde deel van Nederland zijn geplaatst, en tenminste 6000 MW in 2020 in het Nederlandse deel van de Noordzee alsmede in de Nederlandse exclusieve economische zone op de Noordzee (*thema voor de beleidsagenda*).

Stedelijke netwerken

Het beleid gericht op bundeling van verstedelijking in stadsgebieden, wordt uitgebreid tot een beleid gericht op bundeling in stedelijke netwerken. Provincies, kaderwetgebieden en gemeenten ontwikkelen in onderling overleg - provincies vervul-

len hierbij een coördinerende rol - een samenhangende ruimtelijke visie op het stedelijk netwerk.

Het samenwerkingsverband van Scheldemondsteden (de vier Zeeuwse steden) wordt gezien als regionaal stedelijk netwerk, waarbij afstemming plaatsvindt met de Vlaamse steden (*thema voor de beleidsagenda*).

Het ABC-locatiebeleid en het locatiebeleid voor Perifere en Grootchalige Detailhandelsvestiging worden vervangen door een integraal locatiebeleid voor bedrijven en voorzieningen, inclusief detailhandel. Provincies en gemeenten concretiseren deze doelstellingen in streek-, structuur- en bestemmingsplannen (*thema voor de beleidsagenda*).

Ruimte voor water

Water is één van de ordenende principes bij de ruimtelijke inrichting. Daarbij staan een integrale afweging en maatwerk voorop. Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheden voor de regionale watersystemen. De provincies hebben de regierol waar het gaat om de inbedding in het ruimtelijk beleid.

In nieuwe ruimtelijke plannen wordt rekening gehouden met de taakstellende afspraken per deelstroomgebied die door provincies, waterschappen en gemeenten zullen worden gemaakt. Begin 2002 wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in de wijze waarop in (deel) stroomgebieden de waterhuishouding wordt afgestemd op de klimatologische veranderingen, bodemdaling en de gevolgen van toenemende verharding van het oppervlak. De provincies zullen deze visies op de gewenste ontwikkelingen per deelstroomgebied in streekplannen verwerken.

Provincies en waterschappen geven een gebiedsgerichte uitwerking aan het waterbeleid, waarbij wordt gezocht naar functiecombinaties om de doelstellingen aangaande veiligheid, wateroverlast en zoetwatervoorzieningen te realiseren en gelijktijdig de ruimtelijke kwaliteit te verhogen (*thema voor de beleidsagenda*).

Van alle ruimtelijk relevante besluiten van rijk, provincie en gemeenten in zowel het hoofd als het regionale watersysteem zullen de effecten op de waterhuishouding in beeld worden gebracht (watertoets). Deze toets wordt toegepast door alle daartoe bevoegde overheden op nieuwe, vanuit waterhuishoudkundig oogpunt relevante, ruimtelijke plannen, die nog niet voor inspraak ter inzage zijn gelegd of aan medeoverheden zijn aangeboden.

Noordzee

Met een Zeeuwse uitwerking van het kustbeleid, in overleg met alle betrokkenen, is door het rijk ingestemd. In deel 3 van de PKB worden de verschillen in identiteit en karakter van de onderscheiden deelgebieden van de kust erkend.

Bij het vastleggen van de landwaartse begrenzing van het kustfundament wordt ruimte voor regionale afweging geboden. Dit blijkt uit het feit dat de definitieve begrenzing in het streekplan moet worden vastgelegd en dat provincies het daarvoor benodigde overleg met beheerders van de zeewering zullen voeren.

Strikt geformuleerd (en niet nader verbijszonderd in de toelichting) is dat buiten het bebouwd gebied in het kustfundament geen uitbreiding van de bebouwing is toegestaan. Bij de Zeeuwse uitwerking zal blijken in hoeverre nuancerings (met duidelijkheid vooraf over eventuele risico's) op basis van lokale variatie in identiteit en karakter van de kust inpasbaar zijn. Provincies en gemeenten zullen daarmee rekening moeten houden bij het bepalen van de rode contour.

Aan de provincies wordt gevraagd om de definitieve landwaartse begrenzing van het kustfundament en de reserveringsruimte voor dijkversterking in streekplannen vast te leggen en het daarvoor benodigde overleg met de beheerders van de zeewering te plegen (*thema voor de beleidsagenda*).

De provincies zullen, samen met de beheerders van de zeewering, integrale verbeteringsplannen opstellen. Deze worden door het rijk getoetst aan criteria voor duurzame veiligheid en ruimtelijke kwaliteit (*thema voor de beleidsagenda*).

4.2 3^e Kustnota

Het rijk heeft in december 2000 de 3^e Kustnota vastgesteld, waarin beleid voor de lange termijn voor de kustzone is geformuleerd, rekening houdend met de effecten van klimatologische veranderingen (zeespiegelrijzing) en de economische belangen direct achter de waterkering. Uitwerking van het rijksbeleid zal plaatsvinden via het nieuwe Zeeuwse Beleidsplan Veiligheid tegen Overstromingen, waarvoor de voorbereidingen zijn gestart en dat naar verwachting eind 2002 kan worden vastgesteld.

Een belangrijk thema in de 3^e Kustnota is de ruimtereservering voor verbreding van de waterkering langs grote delen van de Zeeuwsch-Vlaamse kust, de zuidwestkust van Walcheren en de noordwestkust van Schouwen. De provincie is verantwoordelijk voor de verdere uitwerking hiervan (*thema voor de beleidsagenda*).

Voorts hanteert de 3^e Kustnota het principe van de contourenbenadering als hulpmiddel bij het reguleren en beperken van (nieuwe) bebouwing in de kustzone. Zie daarvoor het beleids-thema 'Noordzee', zoals opgenomen in paragraaf 4.1.

4.3 Structuurschema Groene Ruimte-2

Door het kabinet is een algehele herziening van het Structuurschema Groene Ruimte aangekondigd. In juni 2001 is het eerste concept van het Structuurschema Groene Ruimte-2 (SGR-2) in het Inter Provinciaal Overleg besproken. Volgens de tijdplanning loopt de procedure thans gelijk op met de vijfde nota, wat betekent dat het eindconcept in december 2001 in de ministerraad besproken zal worden. Veel 'groene' thema's, zoals de nationale en provinciale landschappen, het beleid voor de groene contouren, het waterbeleid e.d. zijn reeds opgenomen in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening, hetgeen vraagtekens doet rijzen omtrent de meerwaarde van het SGR-2 op deze onderdelen.

Een aantal aanvullende onderwerpen die in het SGR-2 aan de orde komen zijn:

Landschap

Het voorgenomen rijksbeleid zet in op behoud van de kwaliteit, diversiteit en belevingswaarde van het landschap. Bij de ruimtelijke afweging moet de landschapskwaliteit uitgangspunt gaan vormen. In totaal 400.000 ha landbouwgebied zal een kwaliteitsimpuls ondergaan door versterking van de groenblauwe dooradering (landschapselementen in het agrarisch cultuurlandschap). Grondgebonden landbouw is nodig voor het behoud van karakteristieke landschappen en behoud van het contrast tussen stedelijk en landelijk gebied (openheid).

Landbouw

Landbouw is een normale economische activiteit, die binnen maatschappelijke randvoorwaarden voor de (wereld)markt produceert. De landbouw speelt een voorname rol bij het door het rijk voorgestane duurzame waterbeheer. Afgezien wordt van het aanwijzen van gebieden waar akkerbouw- en melkveehouderijbedrijven ontwikkelingsruimte wordt geboden. Voor de herstructurering van de bollenstreek zullen opvanggebieden worden aangewezen. Voor de boomteelt worden provincies verzocht gebieden aan te wijzen waar boomteeltbedrijven zich kunnen ontwikkelen. Voor de herstructurering van de glastuinbouw in het Westland zijn reeds tien vestigingslocaties aangewezen. Het areaal glastuinbouw als neventak zal, vanwege het effect van verrommeling en verglazing, aan een maximum oppervlakte worden gebonden. Intensieve vormen van landbouw als witlof- en champignonteelt zullen worden gesitueerd op bedrijventerreinen (*thema voor de beleidsagenda*).

Watersport

Op het gebied van de watersport zal het basis-recreatieter-

vaarnet via het PKB planologisch geregeld gaan worden. Dit om de recreatieve toegankelijkheid te waarborgen en fysieke knelpunten zoveel mogelijk op te lossen, waarbij verbindingen van nationale en internationale betekenis prioriteit hebben. De as Vlissingen-Delfzijl behoort daartoe (zie het thema voor de beleidsagenda bij de vijfde nota).

Natuur

Voor het natuurbesluit wordt verwezen naar de nota 'Mensen voor natuur, natuur voor mensen'. Teneinde de EHS te laten functioneren als een samenhangend netwerk van gebieden is voorzien in de realisatie van zes robuuste verbindingen, waaronder een natte as van het Deltagebied naar Noord-Nederland. Nadere uitwerking ervan zal door de provincies plaatsvinden.

Water

Duurzaam waterbeheer op basis van de drietrapsstrategieën **kwantiteit**: vasthouden, bergen, afvoeren en **kwaliteit**: milieu-belastende functies stroomafwaarts, emissies vanuit landbouw terugdringen en natuurlijke zuivering). Uitwerking dient plaats te vinden per deelstroomgebied. Voor de duinen is het beleid gericht op het, eventueel in combinatie met kustverbreding i.v.m. veiligheid, langer vasthouden van zoet water en vernatting. Dit moet gepaard gaan met maatregelen om overlast in aangrenzende woongebieden te vermijden.

4.4 Vierde Nota Waterhuishouding

Sinds de vaststelling van het streekplan is de beleidsomgeving voor het aspect water fors gewijzigd. De rijksoverheid heeft

via de presentatie van diverse nota's (Vierde Nota Waterhuishouding dec. 1998, 3^e Kustnota dec. 2000 en de nota Ruimte voor de rivier (dec. 2000) aandacht gevraagd voor het versterken van de onderlinge relatie (op de verschillende schaalniveau's) tussen ruimtelijke ordening en waterhuishouding. In augustus 2000 is het advies van de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw verschenen. Het regeringsstandpunt op dit advies, getiteld 'Anders omgaan met water in de 21^e eeuw', dateert van december 2000.

Op interprovinciaal niveau zijn de nota's 'Aanpak wateroverlast' (febr. 1999) en 'Provincies maken ruimte voor water' (aug. 2000). In maart 2001 hebben rijk, provincies, waterschappen en gemeenten een startovereenkomst gesloten om te komen tot een ambitieuze aanpak van het nieuwe waterbeleid. Ook de ruimtelijke beleidsontwikkeling - zie hiervoor de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening - vraagt aandacht voor de relatie water en ruimte.

Als uitvloeisel van de startovereenkomst waterbeleid en -beheer 21^e eeuw is - aansluitend aan de vaststelling van het WHP-2 - een plan van aanpak waterbeheer 21^e eeuw Zeeland voorbereid dat inmiddels in uitvoering is genomen. Op basis hiervan wordt gewerkt aan de opstelling van een (deel) stroomgebiedsvisie met daarin onder meer opgenomen een verdere detaillering van de drietrapsstrategie vasthouden, bergen en afvoeren. Aan de hand van deze strategie zullen wateropgaven worden vertaald in een ruimtelijke claim, met zo mogelijk een aanduiding van functies per stroomgebied, inclusief de financiële gevolgen. Onderdeel van dit project is ook de verdere uitwerking van de watertoets in Zeeland met gemeenten, waterschappen en andere betrokkenen. De uitwerking van het plan van aanpak waterbeheer 21^e eeuw zal input opleveren voor een herziening van het op dit onderdeel gedateerde streekplan (*thema voor de beleidsagenda*).

4.5 Nationaal Milieubeleids Plan-4

Het Nationaal Milieubeleids Plan-4 (NMP-4), dat nog in de concept-fase verkeert, is een visie voor de lange termijn. Daarbij worden per thema de gewenste ontwikkelingen aangegeven, zonder vermelding van de wijze waarop deze gerealiseerd zouden moeten worden. Uitgangspunten voor de lange termijn - met een tijdshorizon van 30 jaar - die een relatie (kunnen) hebben met het streekplan zijn:

Landbouw

De ontwikkeling van niet-grondgebonden landbouw dient bij voorkeur in speciale landbouwonwikkelingsgebieden (in de balansgebieden) plaats te vinden en wordt beschouwd als een normaal industrieel bedrijf. Hoe industriëler de landbouw wordt, hoe meer het voor de hand komt te liggen dat deze zich binnen de rode contour moet vestigen.

Het rijk acht het wenselijk dat voor dergelijke landbouwbedrijven agroproductieparken worden ontwikkeld (zie het thema voor de beleidsagenda bij het SGR-II).

Intensivering van de grondgebonden landbouw moet bij voorkeur worden ingepast binnen de balansgebieden, terwijl extensivering van de grondgebonden landbouw het beste aansluit bij gebieden in en rondom de groene contour (*thema voor de beleidsagenda*).

In de periode tot 2010 zal de landbouw in en rond de grote aaneengesloten natuurgebieden te maken krijgen met striktere milieuregels. Uitbreiding van niet-grondgebonden landbouw zal worden voorkomen en verplaatsing of beëindiging zal worden gestimuleerd. Zonering moet de milieudruk van de landbouw op deze natuurgebieden beperken. Het kabinet heeft het voornemen, in het kader van het ammoniak-beleid, rond de kwetsbare en zeer kwetsbare gebieden⁹ zones te trekken, waarbinnen nieuwvestiging van veehouderij-bedrijven wordt uitgesloten. Bestaande intensieve veehouderijen krijgen een individueel emissie-plafond, terwijl melkveehouderijen tot een zekere omvang de beschikking krijgen over een algemeen emissie-plafond. Discussie bestaat over de breedte van de zone; het kabinet stelt een breedte voor van 500 meter, terwijl de Tweede Kamer een breedte van 250 meter voorstaat.

Ten aanzien van het milieuaspect stank bestaat het voornemen recreatie-activiteiten op het platteland onder de categorie A te brengen (meest stankgevoelige objecten), hetgeen ingrijpende gevolgen zou kunnen hebben.

De mogelijkheden voor het telen van biomassa zijn volgens het NMP-4 gering, gelet op de hoge grondprijzen in Nederland.

Gebiedskwaliteiten

In overleg tussen rijk, provincies, gemeenten en waterschappen zal een samenhangende visie op de milieukwaliteit van verschillende typen gebieden - de gebiedstypering zal aan de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening worden ontleend - worden geformuleerd. Het rijk stelt daartoe de minimumwaarden vast, waarbij naast eisen op het gebied van geluid en externe veiligheid ook nieuwe gebiedskwaliteiten als rust en

⁹ Hiertoe behoren de gebieden die door het ministerie van LNV als verzuringsgevoelig zijn aangewezen, binnen de ecologische hoofdstructuur vallen en voor 1 mei 1988 in een bestemmingsplan als "natuurgebied" zijn bestemd.

duisternis aan de orde zullen komen. Nadere uitwerking en implementatie zal volgens het NMP-4 plaatsvinden via een gebiedsgerichte benadering. Afspraken over de verantwoordelijkheden en rollen van verschillende overheden zouden in een bestuursakkoord worden vastgelegd. Er wordt thans gewerkt aan een bestuursakkoord en een handreiking voor de toepassing van het gedachtegoed. *(thema voor de beleidsagenda)*. Voor het aspect externe veiligheid wordt in het NMP-4 een tweetal algemene maatregelen van bestuur (AMvB) aangekondigd, namelijk een AMvB die eisen zal gaan stellen aan de externe veiligheid van inrichtingen en een AMvB die betrekking heeft op de externe veiligheid van transporten. De grenswaarden op het gebied van externe veiligheid zullen niet veranderen. Wel wordt aangekondigd dat deze grenswaarden in bepaalde gevallen een uitwerking krijgen in de vorm van afstanden tussen inrichtingen en transportroutes enerzijds en gevoelige objecten in de omgeving anderzijds. Dat betekent dat er een afweging plaats moet gaan vinden tussen beëindiging van een risicovolle activiteit, teneinde een gewenste ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken of andersom *(thema voor de beleidsagenda)*.

Op het onderdeel geluid ligt de uitdaging van het nieuwe sectorale beleid in het waarborgen van de akoestische kwaliteit die past bij de functie van een gebied. Daarbij komt een zwaar accent te liggen op het gebiedsgerichte geluidbeleid, omdat uitsluitend een brongericht beleid onvoldoende zal zijn om dit te bereiken. Deze nieuwe benadering zal nader worden uitgewerkt via het programma Modernisering instrumentarium geluidbeleid. Het rijk zal geen verantwoordelijkheid meer dragen voor het geluidbeleid, uitgezonderd het vaststellen van emissieplafonds voor de rijkswegen. Een belangrijke taak komt bij de provincie te liggen, die verantwoordelijk wordt voor het ontwikkelen van gebiedsgericht geluidbeleid voor de milieubeschermingsgebieden en emissieplafonds zal moeten vaststellen voor de provinciale wegen en de zeehaventerreinen *(thema voor de beleidsagenda)*.

Energie

Het kabinet blijft bij haar voornemen om in 2003 tot sluiting van de kerncentrale Borssele over te gaan. Definitieve besluitvorming hierover zal naar alle waarschijnlijkheid gevolgen hebben voor de geldigheid van het PKB Vestigingsplaatsen Kernenergie en het daaruit voortvloeiende waarborgingsbeleid voor de locatie Borssele *(thema voor de beleidsagenda)*.

4.6 Lange Termijn Visie Westerschelde

Op Nederlands initiatief heeft de Technische Schelde Commissie (TSC) opdracht gekregen om een Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium voor te bereiden. De Langetermijnvisie biedt de basis voor de ontwikkeling van een bilateraal integraal Scheldebeleid.

Vertrekpunt is 'het ontwikkelen van een gezond en multifunctioneel estuarien watersysteem dat op duurzame wijze gebruikt wordt voor menselijke behoeften.' De Langetermijnvisie richt zich op drie geprioriteerde functies zijnde veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid. De Langetermijnvisie bestaat uit drie inhoudelijke delen te weten: situatieschets Korte termijn, Streefbeeld 2030 en Ontwikkelingsschetsen 2010. Deze zullen te samen de grondslag vormen voor beleidsafspraken van Nederland en Vlaanderen.

Het standpunt van de Vlaamse regering richt zich op de wens een gezamenlijk beleid en beheer te ontwikkelen voor het Schelde-estuarium met betrekking tot de drie hoofdfuncties; veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid. De realisatie van een eventuele verdieping is afhankelijk gesteld van de uitkomsten van een maatschappelijke kosten/baten analyse en een grensoverschrijdende (plan-)MER. Andere elementen zijn integrale aandacht voor visserij en recreatie, afstemming tussen de havens in de Schelderegio inclusief Zeebrugge en de erkenning van het probleem inzake de externe veiligheid en de wil om hier actie op te ondernemen.

Het regiostandpunt is geformuleerd door het bestuurlijk overleg Westerschelde aangevuld met belangenorganisaties (BOWS+). Het BOWS+ staat op het standpunt dat het streefbeeld het uitgangspunt vormt voor verdere ontwikkelingen in het Schelde-estuarium. Over de verdere ingrepen en ontwikkelingen op de middellange termijn worden vooralsnog geen afspraken gedaan. Daarvoor moeten een Milieu-effectrapport (MER), een Veiligheidseffectrapportage (VER) en een maatschappelijke kosten batenanalyse (MKBA) worden opgesteld waarbij inzicht moet zijn in de effecten van de huidige verdieping. Uitgangspunt bij de studies en ontwikkelingen is het gestelde in art. 6 van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Het standpunt van de Nederlandse regering, dat eind 2001 bekend is geworden, sluit hierop aan.

4.7 Fundamentele herziening Wet op de ruimtelijke ordening

In augustus 2001 is door het Kabinet het voorontwerp voor een fundamentele herziening van de Wet op de ruimtelijke ordening gepresenteerd. Het wetsvoorstel is recent voor advies naar de Raad van State gezonden. Het wetsvoorstel bevat een aantal ingrijpende wijzigingen in het huidige ruimtelijke stelsel, met name voor de taken en bevoegdheden van de provinciebesturen. Daarbij komt het streekplan te vervallen, waarvoor een naar inhoud en procedure vormvrije provinciale structuurvisie (die geen concrete beleidsbeslissingen kan bevatten) in de plaats komt, die het ruimtelijk relevante beleid voor de leefomgeving gaat bevatten. De bestemmingsplanprocedure wordt aanmerkelijk versneld door het vervallen van het vooroverleg en het goedkeuringsvereiste. Teneinde de provinciale beleidsdoelen te kunnen realiseren wordt de mogelijkheid geïntroduceerd om instructies te geven aan de gemeenten, alsmede de bevoegdheid voor provincies om zelf bestemmingsplannen te kunnen maken en vaststellen. Voor een overzicht van de verschillen ten opzichte van de huidige wet wordt verwezen naar bijlage 3.

4.8 Nota 'Mensen, wensen, wonen'

In 2001 heeft het rijk het nieuwe volkshuisvestingsbeleid gepresenteerd via de Nota 'Mensen, Wensen, Wonen'. Centrale thema in deze nota is 'keuzevrijheid'. Dit komt tot uitdrukking in de kernopgaven voor het woonbeleid:

Vergroting van de zeggenschap van burgers ten aanzien van woning en woonomgeving. Het particulier opdrachtgeverschap moet worden gestimuleerd en wordt als prestatieveld in het rijksbeleidskader opgenomen.

Scheppen van kansen voor mensen in kwetsbare posities. Actieve scheefheidsbestrijding¹⁰ wordt losgelaten, omdat dit niet in overeenstemming is met het centrale thema 'keuzevrijheid' en de gewenste stedelijke vernieuwing. Het beleid

moet worden gericht op differentiatie van het aanbod in de wijk. Uitgaven aan huursubsidie moeten worden beheerd via de nieuwe Huursubsidiewet.

Bevorderen van wonen en zorg op maat. Er moeten regionale zorgvisies worden opgesteld, waarin naar voren dient te komen in welke mate extramuralisering zal plaatsvinden en wat het effect daarvan is op de vraag naar woningen. In ruimtelijk-restrictieve gebieden maakt de woonzorgvraag deel uit van wooncontingenten, hetgeen het creëren van voldoende aanbod belemmert. Het contourenbeleid biedt in dit opzicht een uitkomst.

Verbeteren van de stedelijke woonkwaliteit. Er is sprake van een kwalitatieve discrepantie tussen vraag en aanbod. Ingezet wordt op vernieuwingsstrategieën (verbouwen woningen, verkopen huurwoningen, verdichten, verdunnen, functieverandering) om wijken en buurten te verbeteren en daarmee de vitaliteit van steden te bevorderen.

Functieveranderingslocaties kunnen van groot belang zijn voor het op gang brengen van het stedelijk transformatieproces. De ambities met betrekking tot de stedelijke kwaliteit worden verhoogd, waarbij gebruik zal worden gemaakt van de uitvoeringsafspraken in het verstedelijkingsbeleid, zoals opgenomen in VINEX/ VINAC/ ISV.

Groene woonwensen faciliteren. Naast druk op stedelijk centrummilieu is de druk op niet-stedelijke gebieden groot. Deels omdat mensen hun woonwensen niet in stedelijke gebieden kunnen realiseren, deels omdat mensen gewoon ruim en groen willen wonen. Dat laatste moet waar mogelijk worden gehonoreerd, zonder daarbij natuurwaarden en ruimtelijke kwaliteiten te schaden of de sociale cohesie aan te tasten. Het faciliteren van deze vraag draagt bij aan een grotere beheersbaarheid van de druk op het buitengebied. De opgave is daarom het creëren van ruimtelijk-ecologisch en sociaal duurzame mogelijkheden om ruime, groene woonwensen te faciliteren, zowel bij de stad als in dorpse en landelijke milieus.

¹⁰ Het bevorderen van doorstroming op de woningmarkt, teneinde te voorkomen dat mensen met een hoog inkomen in goedkope huurwoningen wonen.

4.9 Nota Belvédère; beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting

De Nota Belvédère is een gezamenlijke nota van de ministeries OCenW, V&W, VROM en LNV en dateert van juli 1999. Het beoogt '... de alom aanwezige cultuurhistorische waarden sterker richtinggevend te laten zijn bij de inrichting van Nederland.' Cultuurhistorie dient structureel te worden betrokken bij de ruimtelijke ordening. Het moet gezien worden als kans en als inspiratiebron in plaats van slechts een belemmerende factor. In de nota zijn zogenaamde Belvédèregebieden aangewezen die in cultuurhistorisch opzicht het meest waardevol zijn. In Zeeland zijn de volgende Belvédèregebieden aangewezen: Kop van Schouwen, Duiveland, Zuid-Tholen, Zuid-Beveland (WCL-gebied, Kapelse en Yerseke Moer), Walcheren en West Zeeuwsch-Vlaanderen.

Het is de bedoeling dat het beleid van de Nota Belvédère uitgewerkt wordt in andere relevante Rijksnota's (bijv. Vijfde Nota, SGR2). De volgende beleidsacties voor de provinciale overheid vloeien voort uit de nota Belvédère en hebben gevolgen voor het streekplan (*beleidsthema voor de toekomst*):

Provincies worden gevraagd beschermde landschapsgezichten aan te wijzen, met name in Belvédèregebieden.

Provincies worden gevraagd een beleid voor de Belvédèregebieden in hun streekplan op te nemen. De cultuurhistorische karakteristieken van deze gebieden zouden in het streekplan vastgelegd moeten worden als ruimtelijk toetsingskader.

Provincies worden gevraagd de cultuurhistorische beleidsopgave in bestaande gebiedsgerichte projecten te expliciteren en om richting te geven aan en toe te zien op de verdere ontwikkeling van de cultuurhistorische identiteit binnen deze projecten.

De provincie heeft het regioproject 'Valorisering van de Staats-Spaanse Linie; de 'parels en de ketting' als richtinggevend principe voor ruimtelijke ontwikkelingen' ingediend voor een Belvédère-subsidie. Deze is inmiddels gehonoreerd en dit project is in 2002 van start gegaan.

4.10 Verdrag van Valletta (Malta)

Sinds de ondertekening van het Verdrag van Valletta in 1992 is de archeologische monumentenzorg in beweging. Planologen, bouwers, projectontwikkelaars en andere bodemverstoorders worden wettelijk verplicht om voorafgaand aan bodemingrepen onderzoek te verrichten naar de mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed. Bij grotere projecten zal voor het archeologisch vooronderzoek aangesloten worden bij de criteria van de milieu-effectrapportage. In kleinere projecten zal vooronderzoek nodig zijn in archeologisch kwetsbare gebieden, welke door de provincie aangewezen worden. Bij gevonden resten zal na selectie een besluit moeten worden genomen over archeologische inpassing: aanpassing van het plan, opgraving of het instellen van een vergunningplicht. Vaak zal dit besluit door het provinciebestuur moeten worden genomen. Uitgangspunt bij de aanwezigheid van archeologische waarden is het behoud van deze waarden op de plaats waar deze zich bevinden.

Nieuw Provinciaal Beleid

4.11 Strategische Visie

Eind jaren negentig is gestart met de opstelling van een strategische visie, die het onderling verbinden van de bestaande plannen (zoals streekplan, milieubeleidsplan, sociaal-economisch beleidsplan e.d.) als doel had. Het toekennen van een centrale rol aan Provinciale Staten werd, naast het verkrijgen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, van belang geacht. Het proces heeft zich geconcentreerd rond de volgende centrale thema's: milieu en economie, stad en platteland, zoet en zout water en organisatie.

In het jaar 2000 heeft het accent gelegen op de discussie met de Zeeuwse samenleving (het Zeelanddebat), waarbij zo'n zeventienduizend Zeeuwen actief betrokken zijn geweest. De uitkomsten hiervan zijn in 2001 gebruikt voor het opstellen van

de strategische visie provincie Zeeland 2001-2015, die eveneens langs de vier genoemde thema's is opgebouwd.

Vaststelling heeft in de vergadering van Provinciale Staten van oktober 2001 plaats gevonden, waarbij Gedeputeerde Staten is verzocht binnen een half jaar met een uitwerking te komen van de volgende aspecten:

1. gezonde bedrijfseconomische basis van de Zeeuwse landbouw als drager van het landelijk gebied;
2. optimaal beheer van natuur en landschap met het oog op het woon- en leefklimaat en recreatie en toerisme, waarbij beheer zoveel mogelijk door de landbouw plaatsvindt;
3. mogelijkheden tot verbreding en vernieuwing van de Zeeuwse visserij;
4. optimalisering ontwikkelen criteria voor schone en hoogwaardige bedrijvigheid;
5. een van de watersportmogelijkheden, teneinde Zeeland als watersportprovincie op de kaart te zetten;
6. behoud functie en leefbaarheid van de dorpen;
7. optimale bediening van de inwoners door het openbaar vervoer;
8. invulling geven aan sociale veiligheid als provinciaal aandachtspunt;
9. registreren van een goed samenhangend netwerk in de zorg;
10. nieuwe instrumenten benutten en ontwikkelen om dialoog met bewoners, organisaties en overheden voort te zetten.

De strategische visie leidt niet tot fundamentele beleidswijzigingen en betekent in veel gevallen een herbevestiging of ondersteuning van het reeds bestaande beleid. Een aandachtspunt vormt de inzet op extra mogelijkheden voor de watersport, die wellicht op gespannen voet zal komen te staan met de beleidsplannen voor de deltawateren en het vergelijkbare beleid in het streekplan. Verwezen wordt naar hetgeen hierover wordt opgemerkt bij het Structuurschema Groene Ruimte-2.

4.12 Nota 'Thema's voor de toekomst'

In december 1999 is door Provinciale Staten de nota 'Thema's voor de toekomst' vastgesteld die invulling geeft aan de binnen het omgevingsbeleid beoogde samenwerking tussen de beleidsvelden ruimtelijke ordening, milieu en waterhuishouding. Deze nota bevat een agenda voor de uitwerking van het integrale omgevingsbeleid en biedt bouwstenen voor de Strategische Visie. Ook beoogt de nota sturing te geven aan het nieuwe waterhuishoudings- en milieubeleidsplan, waarvoor op dat moment de voorbereidingen werden gestart, alsmede op termijn het nieuwe streekplan. De nota is opgebouwd rondom vier centrale thema's die de agenda van de toekomst voor het omgevingsbeleid zullen gaan bepalen, te weten stedelijke complexvorming, vitaal platteland, dynamiek van de deltawateren en kwaliteitssprong kustzone. Per thema zal een vergelijking met het huidige streekplan worden gemaakt.

1. Stedelijke complexvorming

Het streekplan pleit voor bundeling van activiteiten als woningbouw, bedrijvigheid en infrastructuur, waardoor

wordt bijgedragen aan de versterking van het draagvlak voor ontwikkelingsmogelijkheden van het stedelijk gebied. Daartoe worden een drietal stedelijke ontwikkelingszones aangewezen. De nota 'Thema's voor de toekomst' hanteert de term stedelijke complexvorming, waarmee een verdere vervlechting van de drie stedelijk-industriële complexen wordt bedoeld met als doel het waarborgen van de vitaliteit van het stedelijk en industrieel gebied. Uitgangspunt daarbij is dat wordt uitgegaan van de sterke kanten en de eigen identiteit van de stedelijke ontwikkelingszone, waarbij zo nodig zaken aan andere steden wordt overgelaten en gebieden elkaar onderling gaan aanvullen. Daarvoor is nodig dat iedere stedelijke ontwikkelingszone de eigen sterke kanten benoemd en versterkt, waarbij vervolgens een integrale visie wordt geformuleerd voor de stedelijke ontwikkelingszones die in nauw overleg met de steden wordt uitgewerkt en uitgevoerd. Dit zal een duidelijke provinciale regie vergen. (zie de relatie met stedelijke netwerken in de vijfde nota).

Op het gebied van bedrijvigheid beogen zowel het streekplan als de nota 'Thema's voor de toekomst' bedrijfsvestigingen te sturen, teneinde de vestiging van bedrijven naar aard en omvang af te stemmen op aard, schaal en functie van het bedrijventerrein. De nota 'Thema's voor de toekomst' vraagt daarbij expliciet aandacht voor maatwerk op het gebied van water en milieu en propageert de totstandkoming van 'duurzame bedrijventerreinen'. Het vestigingsbeleid wordt mede ingegeven door het beleid de Zeeuwse karakteristiek van 'ruimte, rust en openheid' in stand te houden (*thema voor de beleidsagenda*).

Zowel streekplan als de nota 'Thema's voor de toekomst' kiezen voor concentratie van woningbouw in de stedelijke gebieden en stedelijke vernieuwing, uitgaande van duurzaam ruimtegebruik en duurzame bouwwijzen. De nota 'Thema's voor de toekomst' voegt daaraan toe dat het waterbeleid sturend zal zijn voor de stedelijke ontwikkeling. De provincie heeft daarbij een regisserende rol (zie de relatie met de watertoets in de vijfde nota).

2. Vitaal platteland

Het streekplan schetst de noodzaak van zodanige verandingsprocessen dat de kwaliteit van het landelijk gebied wordt behouden en waar mogelijk wordt versterkt en wordt bijgedragen aan een duurzame ontwikkeling van het ruimtegebruik. Het streekplan geeft daarbij met name de randvoorwaarden aan waarbinnen deze veranderingsprocessen zich dienen af te spelen.

De nota 'Thema's voor de toekomst' gaat uit van een integrale en actieve aanpak van de problematiek van het platteland, met als inzet een agrarische vernieuwing en een verbrede plattelandontwikkeling in harmonie met nieuwe economische activiteiten, landschapontwikkeling, verbetering van het watersysteem - dat tegelijkertijd richtinggevend wordt voor inrichting en functiebevestiging - en een goede kwaliteit van natuur en milieu. Hieraan wordt tevens aandacht geschonken in paragraaf 2.6 (*thema voor de beleidsagenda*).

3. Dynamiek van de deltawateren

Het streekplan bevat een beschrijving van de ontwikkelingsmogelijkheden per deltawater. De nota 'Thema's voor de toekomst' gaat verder en vraagt aandacht voor de deltawateren als totaal complex en hun relatie tot de aansluitende landgebieden. In de integrale visie Deltawateren, die momenteel in voorbereiding is, wordt dit verder uitgewerkt. Te verwachten valt dat dit tot een aanpassing van het provinciale beleid zal leiden. Deze visie kan vervolgens bij de actualisatie van het streekplan worden verwerkt.

4. Kwaliteitssprong kustzone

Zowel het streekplan als de nota 'Thema's voor de toekomst' zetten in op ontwikkeling van de Zeeuwse kust die uitgaat van een samenspel tussen de drie belangrijkste functies, te weten: de waterkering, de recreatie en de natuur. Aanpak van de kustgebieden vindt plaats door middel van gebiedsgerichte projecten. Voor verdere informatie wordt verwezen naar paragraaf 2.3.

4.13 Provinciaal Waterhuishoudingplan 'Samen Slim met Water'

Op provinciaal niveau is in maart 2001 het waterhuishoudingsplan 'Samen slim met water 2001-2006' (WHP-2) vastgesteld, dat verder richting en invulling geeft aan de problematiek voor het regionale watersysteem. Daarbij is niet alleen de IOB-indeling (landelijk gebied, stedelijk gebied, deltaranden/wateren en gebiedsgerichte projecten) gehanteerd, maar is tevens gekozen voor een aanpak die een verdere integratie op deze onderdelen mogelijk maakt, zoals thans wordt toegepast bij de gebiedsgerichte projecten West Zeeuwsch-Vlaanderen en Veerse Meer.

De belangrijkste thema's in het WHP-2 zijn: ruimte voor water en het vergroten van de veerkracht, water als een ordenend principe, optimaliseren van het waterbeheer voor de functies natuur en landbouw, waterkwaliteit in relatie tot diffuse bronnen, water in de stad en het bevorderen van de efficiency in de

waterketen. De credo's 'meer ruimte voor water' en 'water als ordenend principe' zijn in dit plan twee thema's die in relatie tot de ruimtelijke ordening verder moeten worden uitgewerkt. In het WHP-2 is hiermede een start gemaakt door het opstellen van een waterkansenkaart die als instrument kan worden gebruikt voor een lange termijn ontwikkeling, zowel binnen de waterkolom als bij de ruimtelijke (plan)ontwikkeling (*thema voor de beleidsagenda*).

Ter effectuering van het begrip 'watertoets' in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening is in het WHP-2 actiepunt SO21 ('zorgdragen dat water vanaf het beginstadium van planontwikkeling wordt meegenomen bij ontwikkelingen in het stedelijk gebied via vooroverleg bestemmingsplannen') opgenomen. Belangrijke elementen die bij de watertoets een rol spelen zijn: beoordeling van de waterhuishoudkundige consequenties volgens de drietrapsstrategie: vasthouden, beren, afvoeren; voor ingrepen die negatieve gevolgen hebben voor de waterhuishouding dienen alternatieven te worden onderzocht; mocht na afweging toch voor een negatieve ingreep worden gekozen, dienen mitigerende en compenserende maatregelen te worden getroffen.

Bij de beoordeling van gemeentelijke plannen wordt thans al ervaring opgedaan met het toepassen van de watertoets. Ook bij de voorbereiding van het nieuwe provinciale ruimtelijke beleid en de strategische provinciale beleidsplannen, zullen de uitgangspunten van de watertoets gehanteerd moeten worden.

4.14 Provinciaal Milieu Beleidsplan 'Groen Licht'

Tien jaar provinciaal milieubeleid heeft tot forse resultaten geleid, waarbij met name op het gebied van het terugdringen van de luchtverontreiniging, de afname van de stankhinder, de halvering van de zure neerslag en het terugdringen van de hoeveelheid afval dat wordt gestort successen zijn geboekt.

Desondanks blijven er een aantal (hardnekkige) milieuproblemen bestaan, waarbij risico's ten gevolge van klimaatsveranderingen, de afname van natuurlijke hulpbronnen, hinder door fijn stof, zomersmog en geluid en milieubelasting als gevolg van verzuring en vermesting genoemd kunnen worden.

De economische groei maakt dat constant gewaakt dient te worden voor het ontstaan van nieuwe milieuproblemen. Veelal hangen deze nauw samen met een toename van het energiegebruik en de mobiliteit. Kunst is aan de economische groei kansen te ontfangen voor het verkleinen van de milieudruk.

Voorts zijn er een aantal nieuwe milieu-item's die de aandacht van de provincie vragen, zoals het beschermen van voor Zeeland belangrijke waarden als rust, stilte en duisternis. In het provinciale milieubeleidsplan 'Groen Licht' wordt beoogd, nu de grootste milieuproblemen zijn aangepakt, de omslag tot een duurzame ontwikkeling te maken. Deze ambitie wordt verwoord in streefbeeld, die de gewenste situatie in 2025 aangeven. Energiebesparing en het stimuleren van duurzame energie nemen, geleid op de gewenste 'ontkoppeling'¹¹, een voornaamste plaats in.

¹¹ Ontkoppeling veronderstelt dat een economische groei gepaard gaat met een afname van de milieubelasting.

4.15 Nieuw Provinciaal Verkeers- en Vervoers Plan Zeeland

Door de vervoerregio Zeeland is in het verleden een Regionaal Verkeers- en Vervoers Plan (RVVP) opgesteld. Deze vervoersregio's zijn opgeheven, waarna de verplichting ontstond tot het opstellen van de Provinciaal Verkeers- en Vervoers Plan (PVVP). Recent is een evaluatie van het PVVP afgerond. De planning voor een nieuw PVVP is als volgt:

- eind 2001: bepalen hoofdlijnen plan
- 1^e helft 2002: eerste concept-tekst
- zomer 2002: afronding eind-concept
- voor eind huidige zittingsperiode Provinciale Staten: vaststelling PVVP.

Afhankelijk van de inhoud van dit PVVP zal moeten worden gezien of er ook ruimtelijke consequenties uit voortvloeien die een vertaling in het nieuwe streekplan behoeven (*Thema voor de beleidsagenda*).

4.16 Westerschelde Container Terminal

Zeeland Seaports heeft een plan ontwikkeld voor de aanleg van een containerterminal in het haven- en industriegebied Vlissingen-Oost. Voor deze ontwikkeling is een Milieu Effect Rapportage gemaakt, waarin de milieu-effecten inzichtelijk worden gemaakt.

Het voornemen bestaat de ontwikkeling van de containerterminal mogelijk te maken, gelet op het grote economische belang dat hiermede is gemoeid. De terminal biedt de mogelijkheid de Sloehaven uit te bouwen tot een 'complete' haven - in plaats van de industriehaven die het thans is - en Vlissingen-Oost te ontwikkelen tot een logistiek knooppunt, waardoor dit industrie-terrein minder gevoelig wordt voor conjuncturele fluctuaties. Dit stelt Vlissingen-Oost in staat zijn functie als 'trekpaard' van de Zeeuwse economie te behouden, inclusief de belangrijke rol die dit zeehaven-terrein vervult voor de werkgelegenheid. Als locatie voor de terminal is het buitendijkse terrein tussen de kerncentrale Borssele en de oostelijke havendam gekozen. Dit terrein valt binnen de ecologische hoofdstructuur (en binnen de werkingssfeer van de Vogel- en Habitatrichtlijn) en heeft in het streekplan de functie natuur gekregen.

Ter compensatie van de natuurwaarden die door aanleg van de terminal verloren gaan zal aansluitend aan het natuurgebied Rammekenshoek nieuwe natuur worden gecreëerd.

De voor de realisatie van de terminal vereiste herzieningen van het streekplan en de gemeentelijke bestemmingsplannen zijn momenteel in procedure. Momenteel wordt gewerkt aan het beantwoorden van de inspraakreacties die zijn ingediend, alsmede het voorbereiden van de aanvullende informatie die door de Commissie MER is gevraagd, hetgeen tevens zal leiden tot aanvulling van de concept-streekplanherziening. Vervolgens zal de procedure tot herziening van het streekplan worden hervat, waarbij - gelet op de opgenomen aanvullende informatie - opnieuw gelegenheid zal worden gegeven tot inspraak en een gedachtenwisseling met de Statencommissie Ruimte, Milieu en Water.

4.17 Actieprogramma Energiebesparing en Duurzame Energie

Veel van de concrete actiepunten die in het actieprogramma Energiebesparing en Duurzame Energie worden genoemd liggen op het niveau van de gemeentelijke bestemmingsplannen. Niettemin bevat het programma actiepunten die zich lenen voor een afweging op streekplanniveau (*thema voor de beleidsagenda*). Daarbij gaat het om:

Windenergie: het beleid voor de realisatie van windmolenparken op het land is voldoende verankerd via de in 1999 vastgestelde streekplanuitwerking. Dat geldt echter niet voor de plaatsing van windturbines in zee. In samenhang met hetgeen hierover in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening wordt opgemerkt zal deze ontwikkeling beleidsmatig moeten worden ingebed. In paragraaf 3.3 is dit reeds als een beleidsthema aangemerkt.

Zonne-energie: gelet op de benodigde oppervlakte heeft het

plaatsen van zonnepanelen een grote invloed op de omgeving. Mogelijkheden die bezien worden zijn het benutten van bestaande objecten, zoals bijvoorbeeld geluidsschermen langs auto- en spoorwegen, als zonnecollectoren.

Glastuinbouw: vanuit een oogpunt van energiebesparing zal glastuinbouw zoveel mogelijk moeten worden gesitueerd nabij energiecentrales en industrieën, teneinde een optimaal gebruik van restwarmte te kunnen maken. Dit kan, in relatie tot een eventueel initiatief voor glastuinbouw in Zeeuwsch-Vlaanderen, tot herformulering van het provinciale beleid leiden.

Getijde-centrale: de haalbaarheid van een dergelijke centrale¹² zal de komende jaren onderzocht gaan worden. Afhankelijk van het resultaat kan de noodzaak tot een planologische regeling ontstaan.

4.18 Organisch groeien

Als uitvloeisel van de rijksnota 'Mensen, Wensen, Wonen' en de provinciale nota 'Thema's voor de toekomst' is een pilot study uitgevoerd naar de vraag hoe dorpen zouden kunnen groeien, rekening houdend met het karakter van dorp en landschap. De uitkomst van deze studie laat zien dat in verschillende varianten goed vorm gegeven kan worden aan het principe van 'organisch groeien'. In afwachting van de ruimte die daarvoor

gegeven zal worden in de vijfde nota zal dit principe nader uitgewerkt worden (*thema voor de beleidsagenda*).

4.19 Nota 'De kracht van cultuur, uitgangspunten provinciaal cultuurbeleid 2001-2004'

Op 15 december 2000 is door Provinciale Staten de nota 'De kracht van cultuur' vastgesteld, waarin de uitgangspunten voor het cultuurbeleid voor de periode 2001-2004 zijn vastgelegd. Een van de onderdelen is de voortzetting van de opstelling van de Cultuurhistorische hoofdstructuur van Zeeland, waardoor afweging van cultuurhistorische waarden in ruimtelijk verband mogelijk is. Een ander onderdeel in de cultuurnota is de in het kader van het archeologiebeleid vastgestelde AMK en IKAW en de status van deze kaarten, die gevolgen heeft voor het ruimtelijk beleid.

Het provinciaal cultuurbeleid is er tevens op gericht mede vorm te geven aan de ruimtelijke kwaliteit van Zeeland. Bij ruimtelijke ontwikkelingen spelen onder andere architectuurbeleid, beeldkwaliteit en cultuurhistorisch beleid een rol.

In 2002 zal het tien-puntenplan voor de Zeeuwse cultuurhistorie worden vastgesteld (*thema voor de beleidsagenda*). In dit actieplan wordt de relatie tussen cultuur, ruimtelijke ontwikkeling en toerisme nader uitgewerkt. Met name het actiepunt culturele planologie is in dit kader van belang. Hiermee wordt beoogd de relatie tussen ruimtelijke ordening en cultuur te versterken.

4.20 Nota Handhaving Omgevingsbeleid

In nauwe samenwerking met de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten is de Nota handhaving omgevingsbeleid tot stand gekomen, die beleid bevat voor de handhaving van regelgeving op de beleidsterreinen milieu, natuur, water en ruimtelijke ordening. De nota beoogt te komen tot een efficiënte, effectieve en preventieve handhaving, gericht op het behoud van de kwaliteit van het milieu en de leefomgeving. Aan de provincie is, naast de handhavingstaken die wettelijk aan de provincie zijn toebedeeld, een bijzondere rol toebedeeld in de vorm van het registreren van de samenwerking tussen de verschillende handhavingsorganisaties en het inbedden van de handhaving van regelgeving op de genoemde beleidsterreinen in de handhavingsstructuur. (*thema voor de toekomst*)

Nieuw beleid EEG

4.21 Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43 EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992) heeft als doel de instandhouding van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. De richtlijn streeft de instandhouding van de biodiversi-

¹² Een getijde-centrale bestaat uit een bekken dat met vloed wordt gevuld, waarna bij eb het water via een generator terugvloeit.

teit na door de bescherming van een internationaal ecologisch netwerk, Natura 2000, zodat migratie van planten- en diersoorten mogelijk is. Bescherming van het ecologisch netwerk vindt plaats via de aanwijzing van speciale beschermingszones. Daarnaast richt de Habitatrichtlijn zich op de bescherming van planten- en diersoorten.

De lidstaten waren verplicht voor juli 1995 gebieden daartoe aan te melden; na toetsing diende de Europese Commissie deze gebieden op de definitieve lijst van gebieden van communautair belang te plaatsen. Nederland heeft recent gebieden in Brussel aangemeld; ook gebieden in Zeeland maken daarvan deel uit, waaronder de gehele Westerschelde. De habitatrichtlijn is nog niet volledig geïmplementeerd in nationale wetgeving.

De richtlijn bevat waarborgen ten aanzien van toekomstige plannen die significante gevolgen kunnen hebben voor gebieden die deel uitmaken van Natura 2000. Voor dergelijke plannen dient een passende beoordeling te worden gemaakt van de ecologische effecten van de betreffende activiteit op de speciale beschermingszone. Aan het plan mag slechts medewerking worden verleend, indien de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone niet zal aantasten.

Aan plannen die wel negatieve gevolgen heeft voor de speciale beschermingszone mag, bij wijze van uitzondering, medewerking worden verleend, mits:

1. is aangetoond dat voor het project geen alternatieven aanwezig zijn;
2. er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang (met inbegrip van redenen van sociale of economische aard);
3. alle nodige compenserende maatregelen worden getroffen om de samenhang van Natura 2000 te waarborgen. De Europese Commissie dient van deze compenserende maatregelen op de hoogte te worden gesteld, danwel dient vooraf om advies te worden gevraagd.

De doelstelling van de Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979) is het in stand houden van alle in het wild levende vogels op het grondgebied van de Europese lidstaten. De achterliggende gedachte is dat een groot aantal vogelsoorten een achteruitgang in populatie vertoont. Het overgrote deel van deze vogels zijn trekvogels, hetgeen een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van alle lidstaten vereist. De aanwijzing van gebieden als speciale beschermingszone heeft in 2000 plaatsgevonden; daartoe behoren ook gebieden in Zeeland. De lidstaten verplichten zich passende maatregelen te treffen om prioritaire vogelsoorten niet te verstoren. Voorgenomen plannen mogen slechts worden uitgevoerd, indien met zekerheid kan worden vastgesteld dat deze geen negatieve effecten hebben op de prioritaire vogelsoorten in de speciale beschermingszone. Op de speciale beschermingszones is tevens artikel 7 van de Habitatrichtlijn van toepassing; de essentie van deze regeling is hiervoor bij de stappen 1, 2 en 3 uiteen gezet.

Van belang is dat deze Europese Richtlijnen rechtstreeks kunnen werken; bij de voorbereiding van plannen of projecten dient met deze Richtlijnen rekening te worden gehouden, ook al heeft nog geen vertaling in nationale wetgeving plaatsgevonden. Dat kan betekenen dat de goedkeuring van een bestemmingsplan of een bouwvergunning niet kan worden verleend wegens strijd met deze Europese Richtlijnen.

Recent is de provincie meerdere malen geconfronteerd met bestemmingsplannen en projecten, waarbij een toetsing aan deze Richtlijnen diende plaats te vinden. Gebleken is dat een zorgvuldige toepassing van de procedure-stappen van essentieel belang is. Het niet volgen daarvan betekent een vernietiging van het besluit door de rechter.

Er is een provinciale werkgroep geformeerd die de gevolgen van deze Richtlijnen in beeld zal brengen.

Beleidsagenda

5.1 Algemeen

In zijn algemeenheid wordt bij een evaluatie van beleid tevens de noodzaak tot bijstelling van dit beleid bezien. De hoofdstukken 2 en 3 laten zien dat er voldoende aanleiding is om tot een actualisatie van het streekplan over te gaan. De vraag is evenwel op welk tijdstip deze actualisatie kan plaatsvinden. Gelet op de omvangrijke beleidsvragen waarop in de loop van 2002 een antwoord dient te worden geformuleerd wordt een actualisatie van het streekplan op dit moment niet zinvol geacht. Met name de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening, waarin een uitwerking wordt gevraagd van zaken als het stedenennetwerk, het contourenbeleid, het nationaal landschap e.d., zal de nodige implicaties hebben voor het provinciale beleid. Recent is de PKB-tekst van de vijfde nota gepubliceerd, waardoor helderheid wordt geboden over het toekomstige rijksbeleid. Op een groot aantal punten wordt echter een nadere invulling en uitwerking van de provincies verwacht. Het zal enige tijd vergen, alvorens doorvertaling daarvan in een nieuw provinciaal beleidskader kan plaatsvinden.

Bovendien is niet uit te sluiten dat, onder invloed van de recent vastgestelde Strategische Visie, het denken over een integratie van de drie belangrijkste provinciale beleidsplannen - streekplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan - een nieuwe impuls zal krijgen.

Na afronding en presentatie van de evaluatie in de eerste helft van 2002 kan vervolgens worden overgegaan tot de voorbereiding van de streekplanactualisatie - of het provinciale plan dat hiervoor in de plaats komt - op basis van de thema's die in deze evaluatie zijn aangegeven. Deze voorbereiding kan starten via het opstellen van een beslispuntennotitie, teneinde helderheid te scheppen over de hoofdlijnen van het toekomstige provinciale beleid.

Het moment waarop de daadwerkelijke actualisatie zal worden gestart kan thans nog niet worden bepaald, maar zal sterk worden beïnvloed door de besluitvorming over het in voorbereiding zijnde rijksbeleid. Indien de evaluatie knelpunten aan het licht brengt die geen uitstel dulden kan worden overwogen hiervoor een partiële herziening van het streekplan te plegen. Op basis van de conclusies die in hoofdstuk 2 zijn getrokken en de in hoofdstuk 3 gesignaleerde nieuwe ontwikkelingen zijn in paragraaf 5.2 de beleidsthema's geformuleerd die een rol gaan spelen bij de actualisatie van het ruimtelijke beleid. Het gaat daarbij om thema's die zeer verschillend zijn naar zowel de aard van het onderwerp als de invloed op het provinciale beleid. Thema's die de grootste impact op het toekomstige ruimtelijke beleid zullen krijgen zijn:

- * de keuze van het instrument (wel of geen integratie van de belangrijkste provinciale beleidsplannen)

- * de discussie over de rode en groene contouren
- * de vraag hoe in de toekomst moet worden omgegaan met het gebiedsgerichte beleid
- * de integratie van het water-, milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid.

5.2 Beleidsthema's

Beleidsontwikkeling

Regionale structuurvisies

Op basis van de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening krijgen provincies de taak om ter voorbereiding van het streekplan, in overleg met gemeenten, regionale structuurvisies op te stellen die een integrale visie ten behoeve van de bundelingsgebieden en de landelijke gebieden bevat. Daarin wordt bezien waar verstedelijking kan plaatsvinden en welke gebieden extra bescherming behoeven met het oog op natuurwaarden, cultuurhistorische, archeologische of landschappelijke waarden, de recreatieve functie of combinaties hiervan. Het waterbeleid in algemene zin en de deelstroomgebiedvisie in concreto vormen een belangrijke inbreng voor de integrale visie.

Deze regionale structuurvisies vormen de basis voor de vaststelling van de rode en groene contouren (zie paragraaf 4.1).

Integrale visies voor stedelijke ontwikkelingszones

De opdracht vanuit de nota 'Thema's voor de toekomst' tot het formuleren van een integrale visie voor de stedelijke ontwikkelingszones, zodanig dat de sterke kanten van iedere ontwikkelingszone worden versterkt en er vorm wordt gegeven aan complementariteit (zie paragraaf 4.12), wordt uitgebreid met de opgave vanuit de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening tot het formuleren van een samenhangende ruimtelijke visie op het stedelijk netwerk. Daarbij dient tevens vorm te worden gegeven aan de opgave vanuit de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening tot vorming van een stedelijk netwerk met Gent, waarbij afstemming dient plaats te vinden met de overige Vlaamse Scheldemondesteden (zie paragraaf 4.1). In het kader van het stedelijk netwerk worden de mogelijkheden tot verbreding van het stedenennetwerk met de stad Gent en het aangaan van grensoverschrijdende samenwerking onderzocht. Dit vormt een aspect dat nader zal worden uitgewerkt bij de op te stellen visie voor het stedelijk netwerk (zie paragraaf 2.11).

Integrale visies buiten stedelijke ontwikkelingszones

In het streekplan wordt een centrale rol toegekend aan het tot-

standkomen van integrale gemeentelijke visies voor het gebied buiten de stedelijke ontwikkelingszones. Het achterblijven van de ontwikkelingen in de praktijk vraagt om een nadere bezinning op de vraag of het streekplan op dit onderdeel wellicht te ambitieus is, danwel dat gemeenten meer tijd nodig hebben om in hun nieuwe rol te kunnen groeien (zie paragraaf 2.1).

Gebiedsgericht beleid

Gebiedsgerichte projecten

Na een ambitieuze en voortvarende start met het gebiedsgerichte beleid worden er in de praktijk een aantal knelpunten gesignaleerd (het grote aantal projecten in relatie tot de beschikbare middelen en menskracht, meerdere projecten in hetzelfde gebied onder leiding van verschillende ambtelijke/bestuurlijke circuits, projecten zijn veelal gericht op één beleidssector en zijn niet integraal), terwijl meer en meer de behoefte naar voren komt tot een verdere versterking van de relatie met de beleidsterreinen ruimte, milieu en water (zie paragraaf 2.3 en de paragrafen 7.1 en 7.2 van de Nota 'Thema's voor de toekomst'). Dit vraagt om een discussie over de vraag hoe in de toekomst met het gebiedsgerichte beleid dient te worden omgegaan, waarbij het starten van nieuwe gebiedsprojecten niet op voorhand hoeft te worden uitgesloten.

Gebiedsgericht milieubeleid

Het rijk zal in overleg met provincies, gemeenten en waterschappen een samenhangende visie formuleren op de milieukwaliteit van verschillende typen gebieden op basis van minimumwaarden die voor de verschillende gebiedskwaliteiten door het rijk zullen worden geformuleerd. Uitgangspunt van het voorgenomen rijksbeleid is dat dit beleid nader zal worden uitgewerkt en gerealiseerd via een gebiedsgerichte benadering, hetgeen waarschijnlijk gaat betekenen dat er een relatie zal gaan ontstaan tussen de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden en de milieukwaliteiten van een gebied (zie paragraaf 4.5). Deze relatie is zeker aanwezig bij het aspect geluid, waar invloed van het programma Modernisering instrumenten geluidbeleid de accenten in het beleid drastisch zullen veranderen. De provincie wordt verantwoordelijk voor het ontwikkelen van gebiedsgericht geluidbeleid voor de milieubeschermingsgebieden en zal emissieplafonds moeten vaststellen voor de provinciale wegen en de zeehaventerreinen (zie paragraaf 4.5).

Bedrijvigheid

Duurzame bedrijvigheid

Het vestigingsbeleid voor bedrijven wordt niet alleen afgestemd op het vestigen van het juiste bedrijf op de juiste plek, doch houdt tevens in dat maatwerk wordt geleverd op het gebied van water, milieu en het instandhouden van de Zeeuwse omgevingskwaliteit rust, ruimte en openheid (zie paragraaf 4.12).

Locatiebeleid

Het doorvertalen van het in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke

Ordering op te nemen locatiebeleid voor bedrijven en voorzieningen, inclusief detailhandel, dat in de plaats zal gaan komen van het ABC-locatiebeleid en het locatiebeleid voor perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen (zie paragraaf 4.1).

Recreatie

Watersport

Nadere uitwerking c.q. ruimtelijke vertaling van het door de watersportsector en de provincie opgestelde actieplan voor de watersport, in samenhang met het voorgenomen rijksbeleid voor de watersport dat gaat voorzien in realisatie van een basis-recreatietoervaarnet, waarvan de as Vlissingen-Delfzijl deel uitmaakt, alsmede de in de Strategische Visie uitgesproken wens Zeeland als watersportprovincie te profileren (zie de paragrafen 2.3, 4.1, 4.3 en 4.18).

Ruimtebeslag recreatie en toerisme

Heroverweging van het voor het ruimtegebruik door de sector recreatie & toerisme in het streekplan opgenomen groeipercantage, in relatie tot de tendens dat recreatieterreinen worden gecombineerd met de ontwikkeling van bos- en duingebieden die in beheer en onderhoud van de recreatiesector zijn (zie paragraaf 2.3).

Landschapscampings

Evaluatie en zo nodig bijstelling van de regeling voor de landschapscampings (zie paragraaf 2.3).

Permanent gebruik recreatiewoningen

Ook in Zeeland worden recreatiewoningen - in strijd met de regelgeving - permanent bewoond. Met de handhaving van dit verbod stuiten gemeenten op problemen. De aanpak van deze problematiek zal in de toekomst aandacht gaan vragen. Daarnaast is een nieuwe afweging nodig van de beleidslijn dat in het 'achterland' nog nieuwe recreatiewoningcomplexen gebouwd mogen worden (zie paragraaf 2.3).

Platteland

Plattelandsvernieuwing

Het voortzetten van de discussie over de vernieuwing van het landelijk gebied - mede in relatie tot ontwikkelingen als Nationaal Landschap, de Cultuurhistorische Hoofdstructuur, beeldkwaliteitsbeleid e.d. - waarbij een integrale benadering (omgevingskwaliteit, economische basis en leefbaarheid) voorop dient te staan. Het aspect leefbaarheid, dat tot nu toe onderbelicht is gebleven, vormt bij de beleidsontwikkeling een aandachtspunt (zie paragraaf 2.6).

Ruimte-voor-ruimteregeling / Nieuwe economische dragers

De provincies zullen moeten bepalen in welke gebieden en in welke gevallen de ruimte-voor-ruimteregeling - het hergebruiken van agrarische bedrijfsgebouwen, danwel het slopen ervan in ruil voor woningbouw - zal worden toegepast (zie paragraaf 4.1). Deze beleidskeuze hangt nauw samen met de resultaten

van de evaluatie (medio 2003) van de streekplanherziening Nieuwe Economische Dragers en het pleidooi vanuit de agrarische sector en de gemeenten voor ruimere toepassingsmogelijkheden van het instrument en de mogelijk hieruit voortvloeiende bijstelling van het beleid (zie paragraaf 2.6).

Agroproductieparken

Nadere afweging van de vraag of in Zeeland agroproductieparken dienen te worden ontwikkeld ten behoeve van industriële vormen van landbouw (zie paragraaf 4.3 en 4.5).

Glastuinbouw

Het plegen van een inventarisatie van nog niet benutte capaciteit voor verspreide vestiging van glastuinbouwbedrijven in streek- en bestemmingsplannen. Een deel hiervan dient te worden geschrapt om tegemoet te komen aan de in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening opgenomen wens tot verdergaande concentratie (zie paragraaf 4.1).

Intensivering van de landbouw

Een nadere oriëntering op de voortschrijdende intensivering van de landbouw in Zeeland in relatie tot de vraag welke mogelijkheden hiertoe via het ruimtelijke beleid dienen te worden geboden, danwel dienen te worden uitgesloten. De tegenstelling tussen het stimuleren van teeltondersteunende voorzieningen enerzijds en het beschermen van het landschap anderzijds vormt daarbij een aandachtspunt (zie paragraaf 2.6).

Kernrandzones

Nadere oriëntatie op de behoefte vanuit de gemeenten tot het verruimen van de mogelijkheden tot het voeren van een kernrandzonebeleid. In aanvulling op het streekplan, dat de ruimte biedt rond de stedelijke centra en de dragende en middelgrote kernen kernrandzones te projecteren, bestaat bij gemeenten de behoefte deze zones ook rond de kleine kernen aan te brengen (zie paragraaf 2.7).

Natuur, landschap en cultuurhistorie

Beeldkwaliteit

Het verder uitwerken en effectueren van de landschapsstrategie via het formuleren van het provinciale beeldkwaliteitsbeleid (zie paragraaf 2.9).

Opganisich groeien

Nu deel III van de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening het principe van 'organisch groeien' - het laten groeien van dorpen, rekening houdend met het karakter van dorp en landschap - heeft omarmd¹³, zal dit principe nader uitgewerkt dienen te worden (zie paragraaf 4.14).

Cultuurhistorie

De Belvédèregebieden dienen in het streekplan opgenomen te worden, waarbij de cultuurhistorische karakteristieken worden

vastgelegd. De CHS (Cultuurhistorische hoofdstructuur) dient als onderlegger gebruikt te worden bij de ruimtelijke afweging van nieuwe ontwikkelingen. Daarom dient de CHS een prominente plaats te krijgen in het streekplan. Hiermee kan bereikt worden dat bestaande cultuurhistorische waarden integraal in onderlinge samenhang afgewogen kunnen worden en dat ze gebruikt kunnen worden als inspiratiebron bij het ruimtelijk ontwerp (zie paragraaf 4.9).

In het tien-puntenplan voor de Zeeuwse cultuurhistorie wordt de relatie tussen cultuur, ruimtelijke ontwikkeling en toerisme nader uitgewerkt. Hiermede wordt het versterken van de relatie tussen ruimtelijke ordening en cultuur beoogd (zie paragraaf 4.19).

Nationaal Landschap

Het opstellen van een ruimtelijke visie, ter uitvoering van de aanwijzing van het zuidwestelijke deltagebied als Nationaal Landschap, waarbij geldt dat deze een op de kwaliteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van het gebied toegesneden ontwikkelingsprogramma dient te bevatten (zie paragraaf 2.9 en 4.1).

Ecologische verbindingszone

Nadere uitwerking van het nationale streven in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening en het Structuurschema Groene Ruimte-2 de natte ecologische verbindingszone tussen het Lauwersmeer en de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Delta verder uit te bouwen, in combinatie met waterberging en het uitbouwen van het recreatietourvaarnet. Deze verbindingszone maakt uit van de zes robuuste verbindingen die de grote natuurgebieden onderling gaan verbinden, waardoor de Ecologische Hoofd Structuur als samenhangend netwerk gaat functioneren (zie paragraaf 4.1 en 4.3).

Antennebeleid

Het formuleren van een provinciaal antennebeleid, waarbij met name aandacht wordt geschonken aan de technische (on)mogelijkheden voor minder of lagere antennes, voor mast-sharing of voor alternatieve locaties (zie paragraaf 2.5).

Energie

Het doorvertalen van het rijksbeleid voor kernenergie, inclusief het waarborgingsbeleid voor de locatie Borssele, indien tot aanpassing van de Planologische Kern Beslissing Vestigingsplaatsen kerncentrales wordt besloten (zie paragraaf 4.5).

Het formuleren van beleid voor het plaatsen van windturbines in de Noordzee ter invulling van de doelstelling in het rijksbeleid voor windenergie om in 2020 een totaal opwekkingsvermogen van 7500 MW te realiseren op zowel het land als in het Nederlandse deel van de Noordzee (zie paragraaf 4.1 en 4.16), alsmede het bieden van een basis om gemeenten te stimuleren windenergieparken planologisch te regelen. Tevens zal

¹³ Deel III geeft aan dat bij kernen buiten de bundelingsgebieden de rode contour overeen dient te komen met de bebouwingsgrens. Alleen wanneer is aangetoond dat hierdoor de algehele landschappelijke en stedenbouwkundige kwaliteit wordt versterkt, kan de contour dienovereenkomstig worden getrokken.

het provinciale beleid de mogelijkheid moeten bieden om voor windenergielocaties, die na 2005 niet in een bestemmingsplan zijn geregeld, onder provinciale verantwoordelijkheid een bestemmingsplan op te stellen (zie paragraaf 2.5). Het plegen van een afweging van de beschikbare vormen van duurzame energie en het eventueel formuleren van beleid ter uitvoering van het actieprogramma Energiebesparing en Duurzame Energie (zie paragraaf 4.17).

Waterbeleid

Relatie water en ruimtelijke ordening

Uitwerking van de relatie tussen het nieuwe waterbeleid en het ruimtelijke beleid rondom de hoofdthema's 'meer ruimte voor water' en 'water als ordenend principe', waartoe de waterkan-senkaart een eerste aanzet vormt. Daarbij zal aandacht moeten worden geschonken aan het optimaliseren van het waterbe-heer voor de functies natuur en landbouw, het verbeteren van de waterkwaliteit door sanering van diffuse bronnen, het stimu-leren van duurzaam stedelijk waterbeheer en het bevorderen van de efficiency in de waterketen. (zie paragraaf 4.4). Teneinde inzicht te bieden in de effecten op de waterhuishou-ding zal voor alle ruimtelijke relevante besluiten, die betrekking hebben op het watersysteem, de 'watertoets' worden inge-voerd (zie paragraaf 4.1 en 4.13).

Stroomgebiedbeheervisie

Het gezamenlijk met (buitenlandse) partners opstellen van stroomgebiedbeheersvisies, voortvloeiende uit de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening, voor het Scheldedistrict en even-tueel voor de Rijn en Maas districten. Deze in het streekplan te vertalen visie dient inzicht te bieden in de wijze waarop in (deel) stroomgebieden de waterhuishouding wordt afgestemd op de klimatologische veranderingen, bodemdaling en de gevolgen van toenemende verharding van het oppervlak. Deze visie zal zich vertalen in een ruimtelijke claim (zie paragraaf 4.1 en 4.4).

Zeeweringen

In het toekomstige rijksbeleid wordt de provincies gevraagd de definitieve landwaartse begrenzing van het kustfundament en de reserveringsruimte voor dijkversterking in het streekplan vast te leggen en, in overleg met de beheerders van de zee-wering, integrale verbeteringsplannen voor de zeeweringen op te stellen (zie paragraaf 4.1). Teneinde een zeespiegelrijzing het hoofd te kunnen bieden zet de 3^e Kustnota langs grote delen van de Zeeuwsch-Vlaamse kust, de zuidwestkust van Walcheren en de noordoostkust van Schouwen in op een verbreding van de waterkering. De provin-cies worden gevraagd met een nadere uitwerking van deze opgave te komen (zie paragraaf 4.2).

Rijksbeleid Noordzee

Het doorvertalen van het rijksbeleid, neergelegd in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening, voor de Noordzee en de Westerschelde (zie paragraaf 4.1).

Verkeer en vervoer

Verkeers- en vervoersbeleid

Afhankelijk van de inhoud van het nieuwe Provinciale Verkeers- en Vervoers Plan kan het noodzakelijk zijn tot een ruimtelijke vertaling in het nieuwe streekplan over te gaan (zie paragraaf 2.4).

Goederenvervoer over water

De (dreigende) afname van het aantal nat ontsloten bedrijven-terreinen vormt een bedreiging van de doelstelling om een goede bereikbaarheid van belangrijke bestemmingen voor de scheepvaart te waarborgen. Dit roept de vraag op hoe de bin-nenvaart kan worden gefaciliteerd door het realiseren van een natte ontsluiting voor bestaande en toekomstige bedrijventer-reinen (zie paragraaf 2.4).

Externe veiligheid

Doorvertaling van de afstandsnormen - en mogelijke andere wijzigingen die in het rijksbeleid worden aangebracht - die op rijksniveau geformuleerd zullen gaan worden voor risicovolle inrichtingen en gevaarlijke transporten ten opzichte van geve-lige objecten in de omgeving. Rondom inrichtingen met risico's dienen, voor zover dit nog niet het geval is, veiligheidscontou-ren te worden opgenomen in streek-, structuur- en bestem-mingsplannen. (zie de paragrafen 3.1 en 3.5) Voor een goede beoordeling van gemeentelijke planologische maatregelen bestaat er behoefte aan een beter inzicht in de risicovolle activiteiten, zowel naar plaats als voor wat betreft de daaraan verbonden risico's (zie paragraaf 2.11).

Effectuering streekplan

Streekplan als toetsingskader voor gemeentelijke ruimtelijke plannen

Tegen de functie die het streekplan vervult als toetsingskader voor gemeentelijke ruimtelijke plannen wordt in de praktijk genuanceerd aangekeken. Op sommige beleidsterreinen wordt beleid gemist of is het beleid onvoldoende helder, terwijl op andere beleidsterreinen het beleid als te beperkend wordt erva-ren. Per beleidsonderdeel zal een heldere keuze gemaakt moe-ten worden tussen het uitsluitend formuleren van globaal beleid, dan wel het opnemen van concrete normen en andere harde beleidsuitspraken. Bij die keuze spelen aspecten een rol als de in het geding zijnde provinciale belangen, de onderbou-wing van de normen, de bij gemeenten aanwezige kennis, ervaring en werkwijze, en de wijze van toetsing van de gemeentelijke afweging (zie paragraaf 2.13). Indien de fundamentele herziening van de Wet op de ruimtelijke ordening zijn beslag krijgt zal dit in nog sterkere mate gaan gelden. De provinciale structuurvisie zal de basis gaan vormen voor instructies die Gedeputeerde Staten kunnen vaststellen voor gemeentelijke bestemmingsplannen (zie paragraaf 4.7)

Effectuering van het provinciale beleid

Teneinde de realisatie van gewenste ontwikkelingen op

gemeentelijk niveau te stimuleren wordt er door gemeenten voor gepleit meer aandacht te besteden aan het traject na de vaststelling van het streekplan. Er bestaat behoefte aan een betere voorlichting en informatievoorziening over de bedoelingen en achtergronden van de provinciale beleidsdoelstellingen en de mogelijkheden voor gemeenten om hierop te kunnen inspelen (zie paragraaf 2.13).

Een aspect dat eveneens meer aandacht zal gaan vergen is de

handhaving van het beleid voor de beleidsterreinen milieu, natuur, water en ruimtelijke ordening. De Nota handhaving omgevingsbeleid bevat daartoe de uitgangspunten. De provincie heeft daarin tot taak de coördinatie tussen de verschillende handhavingsorganisaties te bewaken en zorg te dragen voor het inbedden van de handhaving van de regelgeving voor het omgevingsbeleid in de handhavingsstructuur. (zie par. 4.20)

Bijlage 1

Stand van zaken streekplanuitwerkingen

Totstandkoming visie stedelijke ontwikkelingszones

Het ruimtelijk plan Stedelijk gebied Walcheren 2010 is op 1 februari 2000 als uitwerking van het streekplan vastgesteld. Aan de uitwerking van het streekplan voor het stedelijk gebied Goes, Borsele, Kapelle wordt, op basis van de vastgestelde toekomstvisie, gewerkt. Vaststelling van de uitwerking wordt verwacht in 2002.

De eventuele ontwikkeling van een multimodaal centrum in Reimerswaal

Aan de hand van een uitgevoerd onderzoek (zie paragraaf 2.2) is op 10 januari 2001 besloten gedurende de streekplanperiode af te zien van het starten van het proces tot daadwerkelijk ontwikkeling van een multimodaal bedrijventerrein.

Totstandkoming visie herstructureringszones Walcheren en Veerse Meer

De Regiovisie Walcheren 2000+ is op 21 november 2000 als uitwerking van het streekplan door Gedeputeerde Staten vastgesteld.

Aan de regiovisie voor het Veerse Meer wordt momenteel gewerkt. Voor dit gebied zal in 2002 een procedure tot uitwerking van het streekplan worden gestart. Hetzelfde geldt voor de uitwerking van het streekplan voor West Zeeuwsch-Vlaanderen.

Definitieve categorisering van wegen

De procedure tot uitwerking van het streekplan is gestart.

Aanpassing watersportbeleid in kader nieuw Sociaal-economisch beleidsplan

Er is geen procedure tot uitwerking van het streekplan gestart. Voor de motivatie zie paragraaf 2.3.

Natuurherstelplan Westerschelde

Hiervoor is geen streekplanuitwerking gemaakt. De gebieden die ten behoeve van natuurontwikkeling zijn aangewezen zijn als zodanig begrensd en zullen bij de herziening van het streekplan aan de ecologische hoofdstructuur worden toegevoegd.

Het definitieve beleid inzake landschapscampings

De vraag of een uitwerking van het streekplan plaats moet gaan vinden is afhankelijk van de eindevaluatie van het project in 2003.

Nadere invulling beleid inzake windenergie

Deze uitwerking van het streekplan is op 2 maart 1999 door Gedeputeerde Staten vastgesteld.

Het opheffen van de waterstaatkundige functie van dijken

In overleg met de Waterschappen is het stelsel van binnendijken met een waterstaatkundige functies, thans regionale waterkeringen geheten, inmiddels vereenvoudigd. Het nieuwe, vereenvoudigde stelsel is door Provinciale Staten op 15 mei 1998 als bijlage vastgesteld bij de Verordening op de Waterkering Zeeland. Hiermee is feitelijk de waterkerende functie van een aantal binnendijken beëindigd, zonder dat hiervoor de procedure tot streekplanuitwerking is gevolgd. Bij de actualisatie van het streekplan zal het nieuwe stelsel van regionale waterkeringen op de plankaart worden opgenomen.

Aanpassing vestigingsbeleid intensieve veehouderij

Voor dit beleid is niet gekozen voor een uitwerking, maar voor een herziening van het streekplan die op 13 november 1998 door Provinciale Staten is vastgesteld.

Bijlage 2

Stand van zaken uitvoeringsprogramma

Code	Actie	Stand van zaken
SP1	Continuering project Schouwen-West	Na afronding gebiedsvisie en uitvoering projecten die niet passen binnen de landinrichting heeft de provincie de regierol beëindigd. De uitvoering is overgedragen aan een gebiedscommissie, waarbij de provincie betrokken blijft als adviseur en (mede)-uitvoerder van projecten.
SP2	Continuering project Kanaalzone	Op 1 april 2003 loopt het convenant in de Kanaalzone af. De overeengekomen projecten zijn vrijwel alle succesvol afgerond. Resterende zaken hebben veelal een eigenstandig besluitvormingstraject buiten het ROM-kader. Voor het grensoverschrijdend onderdeel van het project is recent een afzonderlijk convenant afgesloten en zal worden voortgezet.
SP3	Initiëren gebiedsgericht	Op 24-8-2000 is de gebiedsvisie voor Walcheren vastgesteld. Een onderdeel ervan project Walcheren is op 21-11-2000 door Gedeputeerde Staten vastgesteld als streekplanuitwerking. De visie is momenteel in uitvoering.
SP4	Initiëren gebiedsgericht project Veerse Meer	De voorbereidingen voor dit gebiedsgerichte project zijn gestart. Daarbij is inmiddels de problematiek verkend en zijn er sectorale toekomstvisies opgesteld. Momenteel wordt aanvullend onderzoek verricht. In de 1 ^e helft van 2002 zal de integrale visie worden opgesteld.
SP5	Continuering integrale beleidsontwikkeling en -uitvoering Deltawateren	Dit project is gestart, gezamenlijk met de provincies Brabant en Zuid-Holland. Afronding van het project zal plaatsvinden in 2002.
SP6	RSD-project	Grensoverschrijdend samenwerkingsverband, als uitvloeisel van VINEX. In RSD-verband zijn meerdere projecten gestart, waarin Zeeland participeert. Samenwerking krijgt steeds verder gestalte.
SP7	Initiëren en ondersteunen opstellen visie voor stedelijke ontwikkelingszones	Intergemeentelijk structuurplan/streekplanuitwerking Stadsgewest sept.2000 resp. febr. 2000 door gemeenteraad/Gedeputeerde Staten vastgesteld. Regiovisie Stedelijke Ontwikkelingszone Goes opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraden van Goes, Kapelle en Borsele (voorjaar 2000). Aan een vertaling van de regiovisie naar een streekplanuitwerking wordt gewerkt. Voor de Stedelijke Ontwikkelingszone Kanaalzone was reeds beschikbaar de Intergemeentelijke Structuurvisie Kanaalzone Zeeuwsch-Vlaanderen 'op weg naar een nieuw evenwicht' (december 1994). Aan de opgave tot een verdergaande invulling van het thema wonen is tegemoet gekomen door de opstelling van een regionaal Volkshuisvestingsplan voor heel Zeeuwsch-Vlaanderen, 'Op weg naar kwaliteit en balans' (juni 1999). Voor een vertaling van de IGS en het VHV-plan naar een streekplanuitwerking zijn geen initiatieven genomen.
SP8	Stimulering overige intergemeentelijke visies	Hiervoor is jaarlijks een budget opgenomen in de begroting. Doch daarvan is geen gebruik gemaakt.

Code	Actie	Stand van zaken
SP9	Continuering ABB-project	De meeste Zeeuwse gemeenten beschikken inmiddels over een actueel bestemmingsplan voor het landelijk gebied. De achterblijvende gemeenten worden regelmatig gewezen op de noodzaak tot actualisatie.
SP10	Bevorderen aandacht voor duurzaam bouwen	Het duurzaam bouwen heeft gestalte gekregen door het afsluiten van het Zeeuws convenant duurzaam bouwen (oktober 1996). Medio 2000 is het convenant geëvalueerd. Conclusie van de werkgroep duurzaam bouwen was dat het convenant de betrokkenheid bij duurzaam bouwen heeft vergroot en dat er een stimulans van uit gegaan is, maar dat het beter kan met duurzaam bouwen in Zeeland. De werkgroep heeft daarvoor een aantal stappen voorgesteld die, na overleg met alle partijen, thans nader worden uitgewerkt.
SP11	Stimuleren aandacht voor beeldkwaliteit	Het provinciale beleid voor beeldkwaliteit is momenteel in voorbereiding.
SP12	Planologische inpassing reservestrook waterkeringen	Deze actie loopt, doch is nog niet afgerond en zal in 2001-2003 (in breder kader) worden uitgevoerd. De resultaten daarvan kunnen bij de herziening van het streekplan worden meegenomen.
SP13	Project Sloerand	Dit project is gestart, doch is stilgelegd.
SP14	Onderzoek en planvorming kantoor ontwikkeling Middelburg	Dit actiepunt is gerealiseerd via vaststelling van de streekplanuitwerking 'Ruimtelijk plan Stedelijk gebied Walcehren 2010', waarin het beleid t.a.v. kantoren is geformuleerd. Het stationsgebied is een gewenste A-locatie voor zelfstandige kantoren en voorzieningen met een publieksgericht karakter. De daadwerkelijk ontwikkeling van het stationsgebied is inmiddels gestart.
SP15	Onderzoek verplaatsing KSG	In kader van Interreg IIC (CIDRE PROJECT) is een framework voor de stedenbouwkundige herontwikkeling van het KSG terrein opgesteld. Aan de hand van dit framework zijn door een aantal consortia concrete voorstellen ontwikkeld met een financiële onderbouwing. Door de overname van de KSG door Daamen Ship-yards is de verplaatsing van de scheepswerf en de herontwikkeling van het terrein in een ander daglicht komen te staan. Afhankelijk van de plannen van Daamen zullen nadere acties nodig zijn.
SP16	Stimulering revitalisering bedrijfsterreinen	Voor de terreinen Ramsburg (Middelburg), Zuidhoek (Zierikzee), Haarmanweg (Terneuzen), Smokkelhoek (Biezelinge), Burenpolder (Yerseke), Binnen-Buitenhaven en Baskensburg (Vlissingen) zijn revitaliseringsprojecten in voorbereiding. Zuidhoek, Haarmanweg en Baskensburg zijn opgenomen in het actieprogramma voor de TIPP-regeling en verkeren in de uitvoeringsfase.
SP17	Onderzoek multimodaal centrum Oost-Reimerswaal	Dit onderzoek is uitgevoerd en heeft geleid tot het besluit de zoekruimte in het streekplan niet om te zetten in een locatie waar daadwerkelijk een multimodale ontwikkeling in gang kan worden gezet.
SP18	Opzetten en ondersteunen platforms plattelandsvernieuwing.	In de regio's Schouwen-Duiveland, Tholen/ Sint-Philipsland, Noord-Beveland en Oost Zeeuwsch-Vlaanderen zijn platforms actief. Deze ontvangen een financiële bijdrage in de proceskosten.
SP19	Monitoring ruimtelijke ontwikkelingen	Ten behoeve van de monitoring zijn indicatoren benoemd (zie blz. 90 streekplan). In de evaluatie wordt op deze indicatoren ingegaan en waar mogelijk met cijfermateriaal ondersteund. De monitoringsresultaten worden jaarlijks gemeld in het jaarverslag van de Directie RMW.

Code	Actie	Stand van zaken
SP20	Invulling veerpleinen	Aan deze uitvoeringsactie is tot op heden geen actieve uitvoering gegeven. Wel zijn de gemeenten de mogelijkheden voor het toekennen van een andere functie aan deze terreinen aan het bezien. Nu de datum van buiten gebruik stellen van de veerverbindingen dichterbij komt wordt dit onderdeel van het uitvoeringsprogramma actueel.
SP21	Vervolg pilotstudy naar ruimtelijke problematiek R&T	De resultaten van de pilotstudy hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de wijze van (samen)werken binnen de gebiedsgerichte projecten en zijn opgepakt bij de acties SP1, SP3 en SP4.
SP22	Vestigingsbeleid intensieve veehouderij en uitvoering stappenplan	De streekplanherziening 'Vestigingsbeleid intensieve veehouderij' is op 13 november 1998 door Provinciale Staten vastgesteld. Alle onderdelen van het stappenplan zijn uitgevoerd of in uitvoering.
SP23	Opstellen landschapvisie Oosterschelde	In 2000 is het beeldkwaliteitsplan Oosterschelde gereed gekomen.

Bijlage 3

Overzicht van de wijzigingen tussen de huidige en het voorontwerp van de Wet op de Ruimtelijke Ordening

Wijzigingen op provinciaal niveau

- * Het streekplan komt als instrument te vervallen en wordt vervangen door een facultatieve en vormvrije structuurvisie, waarin het strategische lange termijn-beleid voor de leefomgeving is opgenomen. Het vormt de basis voor normatieve maatregelen (instructies) die zorgen voor de doorwerking in gemeentelijke bestemmingsplannen.
- * De mogelijkheid onderdelen van het provinciale beleid als concrete beleidsbeslissing aan te wijzen komt te vervallen.
- * Het vereiste dat gemeentelijke bestemmingsplannen de goedkeuring van Gedeputeerde Staten vereisen komt te vervallen. De provincie heeft wel de mogelijkheid zienswijzen in te dienen bij het college van B & W, indien onderdelen van het ontwerp-bestemmingsplan in strijd met het provinciale beleid worden geacht.
- * Gedeputeerde Staten krijgen de bevoegdheid inhoudelijke instructies vast te stellen die bij de vaststelling van bestemmingsplannen in acht moeten worden genomen. Gedeputeerde Staten hebben de bevoegdheid zelf tot vaststelling van het bestemmingsplan over te gaan. De instructies zijn tevens van invloed bij het verlenen van vergunningen.
- * Provincies krijgen de bevoegdheid voorafgaande aan een instructie een voorbereidingsbesluit te treffen, teneinde ongewenste ontwikkelingen gedurende de voorbereidingsperiode van de instructie te voorkomen.

Wijzigingen op gemeentelijk niveau

- * De mogelijkheid tot buitenplanse vrijstelling (de artikel 19-procedure) wordt (sterk) beperkt tot een bij AMvB vastgestelde lijst van 'kruimelgevallen'.
- * De zelfstandige projectprocedure (artikel 19, lid 1) wordt afgeschaft.

- * De duur van de bestemmingsplanprocedure wordt teruggebracht van 58 weken naar 34 weken, met name door het vervallen van het goedkeuringsvereiste door Gedeputeerde Staten.
- * Bestemmingsplannen die ouder dan tien jaar zijn worden 'bevroren'. Aanvragen om een bouwvergunning dienen vanaf dat moment te worden aangehouden.

Planschade

- * Ter matiging van de vergoeding van planschade komt een forfaitair bedrag van een nader te bepalen percentage van de daling van vermogen of inkomen ten gevolge van wijzigingen in het ruimtelijk beleid niet voor vergoeding in aanmerking.
- * De overblijvende schade wordt getoetst naar redelijkheid, waarbij de gemeenteraad in ieder geval de voorzienbaarheid van de schadeoorzaak en de mogelijkheden van de aanvrager om schade te voorkomen of te beperken in zijn beoordeling moet betrekken.
- * Aanvragen die zijn ingediend nadat vijf jaar zijn verlopen na het ontstaan van de schade worden afgewezen.

Handhaving

- * Het toezicht op de naleving van de ruimtelijke regelgeving blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente. Het bestuurlijk toezicht op deze handhavingstaak wordt door de minister van VROM uitgeoefend; gemeenten kunnen zonodig onder verscherpt toezicht van de VROM-inspectie worden geplaatst.
- * In strijd met het bestemmingsplan afgegeven vergunning zijn vernietigbaar, waarbij de minister op kosten van de gemeente de oorspronkelijke situatie kan herstellen.
- * Naast de bestaande instrumenten van bestuursdwang en dwangsom kunnen overtredingen tevens als een delict in de zin van de Wet economische delicten worden aangemerkt, waardoor de strafmaat aanzienlijk kan worden verhoogd.

Bijlage 4

Overzicht van de sinds 1997 gerealiseerde of in uitvoering zijnde stads- en dorpsvernieuwingsprojecten.

Gerealiseerde c.q. in gang gezette SDV-projecten in plattelandskernen vanaf 1997.

- 1: bedrijfsverplaatsing + herinvulling
2: projectmatige woningverbetering
3: verbetering openbare ruimte

Gemeente	Project	Type	Bijzonderheden
Axel	herinrichting vm spoorwegtracé	3 + 1	
Schouwen-Duiveland	projectmatige woningverbetering Brouwershaven	2	
Veere	reconstructie Molenweg, Oostkapelle	3	
Veere	reconstructie Singel, Domburg	3	
Veere	reconstructie Oudestraat, Veere	3	
Veere	herinrichting Markt, Westkapelle	3	
Noord-Beveland	herinrichting Havelaarstaat/Ringweg, Colijnsplaat	2	6 woningen
Hulst	verplaatsing timmermanswerkplaats Valcke, St. Jansteen	1	22 woningen + supermarkt
Axel	sanering/verplaatsing aardappelopslagbedrijven Mieras/Lensen	1	8 woningen
Borsele	verplaatsing landbouwmechanisatiebedrijf Tramper 's-Gravenpolder	1	23 woningen
Oostburg	verplaatsing bouwbedrijf Brugge, Breskens	1	1 woning
Tholen	verplaatsing slopersbedrijf Jeroense, St. Annaland	1	8 woningen
Tholen	verplaatsing transportbedrijf de Groen, Poortvliet	1	2 woningen
Tholen	verplaatsing garage Niemantsverdriet, Poortvliet	1	2 woningen
Kapelle	verplaatsing landbouwtoeleveringsbedrijf de Jager, Kapelle	1	2 woningen
Terneuzen	verhuiskosten woonwagencentrum Sluiskil	2	

Gemeente	Project	Type	Bijzonderheden
Axel	verhuis- en inrichtingskosten betonwijk-west	2	Hoven van Axel
Reimerswaal	sanering Fraanje daktechniek, Kruiningen	1	garageboxen
Reimerswaal	inbreidingsplan Oostdijk	1	2 woningen
Reimerswaal	projectmatige woningverbetering Hansweert	2	
Sluis-Aardenburg	sanering agrarisch bedrijf Peurssenstraat, Aardenburg	1	4 woningen + uitbreiding begraafplaats
Veere	sanering automatenhal the Game, Domburg	1	6 woningen
Sas van Gent	sanering garage Bos, Sas van Gent	1	plantsoentje van gemaakt
Sas van Gent	verhuis- en inrichtingskosten wwcentrum Tweekwartsweg	2	
Sas van Gent	herinrichting wijk St. Albert, SvG	2 + 3	8 woningen
Axel	infrastructuur Hoven van Axel	3	
Noord-Beveland	sloopkosten CZAV-gebouw Kortgene	1	
Oostburg	verplaatsing garage de Blik, Breskens	1	18 woningen
Oostburg	verplaatsing autoschadebedrijf Deschatech, Waterlandkerkje	1	2 woningen
Oostburg	verplaatsing garage vdRee, Breskens	1	20 woningen
Sluis-Aardenburg	projectmatige woningverbetering Retranchement-Terhofstede	2	bestrijding 2 ^e woningen
Kapelle	verplaatsing busbedrijf De Baar en Leendertse, Wemeldinge	1	28 woningen
Reimerswaal	herstructureringsplan Reigersbergstraat e.o., Rilland	2 + 3	
Borsele	sanering bedrijven Schuitweg, 's-Gravenpolder	1	14 woningen
Oostburg	verplaatsing sloop- en aannemingsbedrijf Vermeulen, Breskens	1	10 woningen, brandweerkazerne, gemeentewerkplaats
Axel	sanering bedrijven Buitenweg, Axel	1 + 3	60 woningen
Veere	verplaatsing Knipping, Serooskerke	1	7 zorgwoningen
Sluis-Aardenburg	MIA-Verduin	1 + 3	3 woningen
Sluis-Aardenburg	locatie Multicultureel centrum Sluis	1 + 2	40 woningen
Sas van Gent	aanpak wijk Steeland, Westdorpe	2 + 3	
Reimerswaal	aanpak Achterstr/Langeviele/Schotswal, Kruiningen	1 + 3	bouw woonservicecomplex

Gemeente	Project	Type	Bijzonderheden
Noord-Beveland	sanering Slotema, Wissenkerke	1	9 woningen
Kapelle	sanering bedrijvencomplex Maalstede, Kapelle	1	35 woningen
Kapelle	sloop, nieuwbouw, renovatie bejaardenwoningen Cederhof, Kapelle	2	
Hontenisse	aanpak centrumgebied Kloosterzande	2 + 3	
Hontenisse	Achterstraat, Lamswaarde	2	7 woningen
Borsele	herinrichting Postweg, Lewedorp	3	

Bijlage 5

Praktische tips vanuit toetsingspraktijk

In deze bijlage zijn aanbevelingen opgenomen met betrekking tot vorm en inhoud van het streekplan, ter verbetering van de functie die dit instrument heeft als toetsingskader voor gemeentelijke bestemmingsplannen.

- * Maak het streekplan losbladig, zodat herzieningen, uitwerkingen en circulaires op de juiste plaatsen ingevoegd kunnen worden. *Er is weer een lappendeken aan plannen, nota's en circulaires ontstaan, waarmee bij het opstellen van bestemmingsplannen rekening gehouden moet worden. Een goed totaaloverzicht van het provinciale beleid wordt gemist.*
- * Stel kaarten digitaal beschikbaar. *Daarmee wordt (ook door de mogelijkheid van een topografische ondergrond) de duidelijkheid en doorwerking verbeterd.*
- * Voeg een trefwoordenregister toe. *Mede ten gevolge van de opbouw (hoofdstuk 3. Ontwikkelingsvisie; hoofdstuk 4. Toetsingskader) moet veel gezocht worden. Doordat tekst erg gecomprimeerd is worden nu ook regelmatig zaken over het hoofd gezien.*
- * Maak (naast een globaal streekplan waarin de gewenste ontwikkeling wordt geschetst) een aparte nota planbeoordeling. *Daaruit wordt duidelijk op welke punten hard (of minder hard) wordt getoetst bij beoordeling visies, bestemmingsplannen en art. 19-aanvragen en welke afwegingsruimte voor gemeenten bestaat.*
- * Maak (in het verlengde van het vorige punt) voor ieder beleidsonderdeel een heldere keuze tussen het uitsluitend formuleren van globaal beleid, dan wel het opnemen van concrete normen en andere harde beleidsuitspraken.
- * Maak een afzonderlijke analyse met betrekking tot elkaar overlappende gebiedsaanduidingen en tegenstrijdigheden die daaruit kunnen ontstaan. *Een voorbeeld zijn de aanduidingen van de Zak van Zuid-Beveland als enerzijds gebied met kansen voor intensivering/fruitteelt en anderzijds aandachtsgebied landschap met strategie behoud.*
- * Besteed meer aandacht aan het traject na vaststelling. *Om nieuwe zaken bij gemeenten van de grond te krijgen is betere voorlichting gewenst over de bedoelingen en achtergronden daarvan en meer ondersteuning bij het daadwerkelijk oppakken van die nieuwe zaken, nieuwe regelingen.*

Bijlage 6

Overzicht gemeentelijke beleids-, structuurvisies en volkshuisvestingsplannen

Gemeente	Naam	Datum Ontvangst Ontwerp	Tkn	Ambt. reactie	Subcie.	Datum Ontvangst vastgesteld	Beh. Subcie. vaststelling	Beh. PPC	Brief GS
Axel	Beleidsvisie woningbouw Visie Magrette	1-6-1996	tkn						
Oostburg	Volkshuisves- tingsplan	1-8-1996		1-11-1998					
Reimerswaal	Beleidsvisie wonen	1-9-1996	tkn	Nov. 1996					Febr. 1998
	Beleidsvisie recreatie	1-9-1996		Nov. 1996					Febr. 1998
	Beleidsvisie bedrijventerreinen	1-8-1996							Febr. 1998
	Structuurvisie Yerseke	1-4-1999		Juli 1999					
Westkapelle	Beleidsvisie	1-9-1996	tkn				Akkoord		
Sas van Gent	Structuurvisie Westdorpe	1-9-1996	tkn						
	Stedeb. Visie Sas van Gent	1-6-1994							
Veere	Beleidsnotitie	Okt. 1996			Okt. 1996		Dec. 1999		
	Volkshuisvesting	Okt. 1996			Okt. 1996		Dec. 1999		
	bedrijventerreinen	Okt. 1996			Okt. 1996		Dec. 1999		
	Beleidsnotitie profilering kernen								
Noord- Beveland	Structuurschets	Dec. 1996			Jan. 1997				
Schouwen- Duiveland	Structuurvisie	Mei 1998			Juni 1998	Mei 1999	Nov. 1999		
Borsele	Nieuwbouwmog.	Sept. 1998			Sept. 1998				Okt. 1998
	Nieuwdorp Sectorale nota plattelands- toerisme				Dec. 1996				Dec. 1997
Kapelle	Beleidsnota woningbouw	Dec. 1996	Tkn		Jan. 1997				
	Visie bouwen in buitengebied	Dec. 1998			Febr. 1999				

Gemeente	Naam	Datum Ontvangst Ontwerp	Tkn	Ambt. reactie	Subcie.	Datum Ontvangst vastgesteld	Beh. Subcie. vaststelling	Beh. PPC	Brief GS
Hontenisse	Beleidsvisie Wonen Visie Kloosterzande	Mei 1999 Mei 1999			Mei 1999				
Hulst	Visie Kop van Tragel Visie Kapellebrug Visie kern Hulst	Dec. 1996 Sep. 1996 Mrt. 2000			Jan. 1997 Sept. 1996				
Domburg	Stuatuurvisie De Manteling	Dec. 1996			Febr. 1997		Sept. 1998		
Tholen	Beleidsvisie Wonen Beleidsvisie Bedrijventerreinen Herstruct. bedrijfsterrein Po	Febr. 1997 Febr. 1997					Sept. 1998 Mei 1998 Juli 1998		
Goes	Ontwikkelings- visie 2030	Jun. 1998					Juni 1998		
Goes Borsele/ Kapelle	Stedelijke Ontwikkelingszone								
Goes	Masterplan Binnenstad	Mrt. 2000							
Zeeuwsch- Vlaanderen	Strategische beleidsvisie Bedr.terr. Regionaal Volkshuisvestings- plan	Juli 1998							
Middelburg	Stationsgebied Molenwater	Ambt. Ambt.							
Stadsgewest	Walcheren 2010					Mrt. 1999	Juli 1999		
Vlissingen	Spuikom KSG-terrein	Ambt. Ambt.							
Sluis- Aardenburg	Volkshuisvestings- plan	Aug. 1999		Aug. 1999					

Bijlage 7

Overzicht gerealiseerde infrastructurele werken aan provinciale wegen in kader duurzaam veilig (periode 1995-2000)

1995

1.	N286	Bochtverbetering	Scherpenisse
2.	N286	Rotonde Veerdijkseweg	Scherpenisse
3.	N670	Rotonde Wemeldingse Zandweg	Kapelle
4.	N252	Rotonde Baljuwlaan	Sluiskil
5.	N258	Rotonde Terra Nova met kruispunt Hogeweg	Hulst
6.	N686	Rotonde Buthdijk	Axel
7.	N660	Aansluiting Intratuin met linksafvak en fietsplateau	Vlissingen
8.	N287	Fietsplateau Duinvlietweg	Domburg
9.	N656	Herinrichting traverse	Oud-Vossemeer
10.	N654	Fietsplateau Heuvelsweg	Zierikzee

1996

1.	N253	Verkeersregelinstallatie Zwartenhoek	Westdorpe
2.	N258	Rotonde Drieschouwen	Axel
3.	N651	Rotonde Lage Zoom	Renesse
4.	N665	Fietspad Langeweg	Nw. en St. Joosland
5.	N656	Fietspad uitbuiging Broekseweg/Mareweg	Oud-Vossemeer
6.	N287	Fietsplateau Zwanenburgseweg	Serooskerke
7.	N287	Fietsplateau Kleine Putweg	Serooskerke
8.	N287	Fietsplateau Rijnsburgseweg	Serooskerke
9.	N287	Fietsplateau Wijkhuijweg	Oostkapelle
10.	N287	Fietsplateau Munnikweg	Oostkapelle
11.	N288	Linksafstrook + uitbuiging fietspad Strandweg	Koudekerke
12.	N682	Dwarsprofielaanpassing Hoek-Philippine	Hoek
13.	N289	Plateaus J.W. Frisostraat + fietsplateaus	Krabbendijke
14.	N289	Fietsplateau Haltestraat	Rilland

1997

1.	N661	Roodlichtcamera Vrijburg	Vlissingen
2.	N661	Roodlichtcamera Westerzicht	Vlissingen

1998

1.	N286	Rotonde Paasdijkweg	Poortvliet
2.	N286	Rotonde Bouwmansweg	Poortvliet
3.	N286	Rondweg Poortvliet	Poortvliet
4.	N655	Rotonde Weelweg	Kerkwerpe
5.	N664	Rotonde Nieuwlandseweg / A58	Arnemuiden

6.	N665	Rotonde Langeweg / A58	Arnemuiden
7.	N286	Dwarsprofielaanpassing Thoolsebrug	Tholen
8.	N675	Reconstructie weg langs Nieuwvliet (o.a. kantelweg)	Nieuwvliet
9.	N675	Rotonde Sint Bavodijk	Nieuwvliet
10.	N675	Rotonde Sint Jansdijk	Nieuwvliet
11.	N682	Plateaus Altenastraat + fietsplateaus	Hoek
12.	N289	Rotonde Smokkelhoekweg	Kapelle
13.	N258	Plateaus parallelweg Absdale - Hulst	Hulst
14.	N685	Plateau Buthstraat	Axel
15.	N690	Rotonde Zoetevaart	Hulst
16.	N665	Fietsplateau N254 oostzijde	Heinkenszand
17.	N665	Fietsplateau N254 westzijde	Heinkenszand
18.	N665	Fietsplateau N254 Stelledijk	Heinkenszand
18.	N653	Rotonde Schendersweg (aangelegd door gemeente)	Brouwershaven
19.	N258	Parallelweg Drieschouwen-Zwartenhoek	Axel-Westdorpe

1999

1.	N662	Fietsplateau A58 Souburgse kant	Oost-Souburg
2.	N662	Fietsplateau A58 Ritthemse kant	Oost-Souburg
3.	N662	Fietsplateau Deinsvlietweg	Ritthem
4.	N662	Dubbelzijdig fietspad Deinsvlietweg - Oost-Souburg	Oost-Souburg
5.	N258	Rotonde Derde Verkorting	Axel
6.	N258	Parallelweg Drieschouwen-Derde Verkorting	Axel
7.	N253	Aanleg VRI Axelse Sassing	Axel
8.	N254	Aanleg VRI Stoofweg	's-Heerenhoek
9.	N252	Rotonde aansluiting N61	Terneuzen
10.	N252	Rotonde Eilandstraat	Sluiskil
11.	N663	Reconstructie N663, Veere-Vrouwenpolder	Veere
12.	N663	invoering 'bromfiets op de rijbaan' per 15 december	Veere-Vrouwenpolder
12.	N663	Rotonde Zanddijk/Bosweg	Veere
13.	N256	Reconstructie verkeerslichten N254-N256	Goes
14.		Regioplan Verkeershandhaving Zeeland VRI Goes, VRI Wilhelminadorp, VRI Stoofweg, VRI Axelse Sassing en flitspalen op diverse locaties	Zeeland

2000

1.	N252	Rotonde HH Dowweg-Buitenhaven + wegvak	Terneuzen
2.	N674	Aanpassing dwarsprofiel Potjes-Zuidzande	Zuidzande
3.	N286	Rotonde Nijverheidsweg	St.Maartensdijk
4.	N286	Rotonde Onder de Linde	St.Maartensdijk
5.	N286	Reconstructie wegvak	St.Maartensdijk
6.	N654	Rotonde Noordgouwe	Noordgouwe
7.	N256	Reconstructie Zeelandbrug	Colijnsplaat
8.	N256	Reconstructie kruispunt 'De Val'	Zierikzee
9.	N256	Inhaalverbod Zeelandbrug tot kruispunt Julianastraat	Zierikzee
10.	N666	Rotonde aansluiting tolplein Westerscheldetunnel	's-Heerenhoek
11.	N665	Rotonde Kruissegeweg (aanleg gemeente)	Heinkenszand

Colofon

Uitgave: Provincie Zeeland, september 2002
Samenstelling: Provincie Zeeland, Directie Ruimte, Milieu en Water
Foto's: Jaap Wolterbeek, Slagboom & Peeters, medewerkers RMW
Opmaak: Provincie Zeeland, afdeling Informatievoorziening en Documentatie
Druk: LnO drukkerij/uitgeverij, Zierikzee